

La inflació a Catalunya

ANÀLISI DE LES CAUSES
I RECOMANACIONS PER A L'ACCIÓ DE GOVERN

La inflació a Catalunya

ANÀLISI DE LES CAUSES
I RECOMANACIONS PER A L'ACCIÓ DE GOVERN

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Finances
Direcció General de Programació Econòmica

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

La **Inflació** a Catalunya: anàlisi de les causes i recomanacions per a l'acció de govern

Inclou: Informe de la Comissió Encarregada d'Identificar i Proposar Mesures Correctores del Diferencial

d'Inflació de Catalunya

ISBN 84-393-6969-7

I. Comissió Encarregada d'Identificar i Proposar Mesures Correctores del Diferencial d'Inflació de Catalunya.

Informe II. Catalunya. Departament d'Economia i Finances

1. Inflació – Catalunya 2. Inflació – Espanya 3. Preus – Control – Espanya 4. Preus – Control – Catalunya

336.748.12(467.1:460)*1995/2004*

Edició

Generalitat de Catalunya

Departament d'Economia i Finances

Direcció General de Programació Econòmica

Coordinació editorial

Laura Domínguez

Cristina Amarelo

Revisió lingüística

Laura Domínguez

© Generalitat de Catalunya

Departament d'Economia i Finances

Primera edició

Barcelona, desembre de 2005

Tiratge: 1.000 exemplars

Disseny gràfic

Lluïsa Cobos

Maquetació i impressió

El Tinter, sal (empresa certificada ISO 14001 i EMAS)

Dipòsit legal: B-53.959-2005

ISBN: 84-393-6969-7

Sumari

Presentació		5
--------------------	--	---

Evolució de la inflació a Catalunya i a Espanya. 1995-2004

Consideracions introductòries	Introducció	9
	La mesura de la inflació	10
	L'abast del problema	10

Una anàlisi descriptiva de la inflació	Anàlisi del diferencial amb la zona euro	12
	Anàlisi del diferencial amb Espanya	13
	> Béns i serveis	13
	> Grups de despesa	15
	> Rúbriques	16
	> La contribució dels grups de despesa a la inflació global	16

Factors que incideixen en la inflació	Elements de demanda	19
	> <i>Cicle econòmic</i>	19
	> <i>Demanda interna</i>	19
	> <i>Tipus d'interès reals</i>	20
	> <i>Demanda externa</i>	21
	> <i>L'estructura de consum</i>	21
	Elements d'oferta. El procés de formació dels preus	21
	> <i>El deflactor de les importacions</i>	22
> <i>Els components de costos interiors</i>	22	
	> <i>Diferències sectorials</i>	23

Conclusions		26
--------------------	--	----

Nota metodològica		29
--------------------------	--	----

Informe de la Comissió encarregada d'identificar i proposar mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya. Conclusions i recomanacions

Introducció	Aspectes generals	33
	Descripció del diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya 1995-2004. Trets principals	34

Diagnòstic dels factors explicatius i recomanacions. Consideracions generals	Introducció	35
	Aspectes metodològics	35

Factors de demanda		37
<hr/>		
Factors d'oferta	Preus de primeres matèries	39
	Costos laborals i productivitat	39
	Excedents empresarials	40
	Impostos, taxes i preus públics	40
	Certificacions i acreditacions	41
	Costos de distribució: comerç i transport	41
	Alimentació no elaborada	42
	Habitatge	43
	Ensenyament	44
	Sanitat	45
<hr/>		
Síntesi de les recomanacions		46
<hr/>		
Membres de la Comissió encarregada d'identificar i proposar mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya		48

Annex

<hr/>		
Material addicional utilitzat en els treballs de la Comissió	Evolució comparada dels preus de consum a Catalunya, Espanya i la zona euro (1995-2004)	51
	Aspectes metodològics	53
	Factors de demanda	54
	Factors d'oferta	55
	Elements sectorials	56
<hr/>		
Evolució dels preus a Catalunya i Espanya per rúbriques de l'IPC		62

Presentació

El Departament d'Economia i Finances va iniciar a mitjan 2004 una sèrie d'actuacions per tal d'analitzar quina era la naturalesa i l'evolució de la inflació catalana en el període més recent. El propòsit d'aquestes accions era donar resposta a la preocupació general sorgida pel diferencial d'inflació que l'economia catalana manté respecte al seu entorn més immediat, Espanya i la zona euro, en un context cada vegada més globalitzat i que exigeix esforços significatius per mantenir la competitivitat.

En una primera fase, la Direcció General de Programació Econòmica va elaborar un informe que analitzava d'una manera descriptiva l'evolució de la inflació a Catalunya i al conjunt d'Espanya durant el període 1995-2004. El document, que es va presentar al febrer del 2005, analitzava els diversos factors que contribueixen a explicar la tendència seguida per l'índex de preus al consum i el diferencial entre Catalunya i Espanya. Un cop conegut el contingut d'aquest informe, el Departament d'Economia i Finances va constituir una comissió tècnica –presidida pel professor Antoni Argandoña i integrada per reconeguts experts del món acadèmic i per representants de les organitzacions patronals i sindicals i dels departaments de la Generalitat més implicats–, encarregada d'ampliar el diagnòstic sobre el diferencial d'inflació i de proposar mesures per reduir-lo. Així, al mes de juliol del mateix any aquesta comissió va presentar al Govern el seu informe de conclusions, que recollia un seguit de recoma-

nacions centrades, sobretot, en els grups de despesa que l'estudi de la Direcció General de Programació Econòmica va detectar com a més inflacionistes i que registren un diferencial més elevat respecte a la mitjana espanyola.

Prenent com a punt de partida les propostes de la comissió tècnica, el Departament d'Economia i Finances està a punt d'enllestir el disseny d'un pla de mesures que assentin les bases per aconseguir un creixement més moderat de la dinàmica de preus a Catalunya. L'aprovació d'aquest paquet d'actuacions mitjançant un Acord de Govern posarà de manifest la prioritat que dona aquest executiu a les reformes estructurals que pretenen modernitzar el funcionament de la nostra economia. En aquest sentit, el pla d'acció contra la inflació és un complement a l'impuls que representa l'*Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana*.

Lesmentat pla de mesures contra la inflació no hagués estat possible sense la solidesa dels estudis duts a terme prèviament; la publicació que teniu a les mans reuneix en un sol volum els dos documents que l'han inspirat: l'estudi realitzat per la Direcció General de Programació Econòmica, *Evolució de la inflació a Catalunya i a Espanya, 1995-2004*, i l'*Informe de conclusions i recomanacions de la Comissió encarregada d'identificar i proposar mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya*. També s'inclou en aquest llibre un annex amb el material utilitzat en els treballs de la Comissió.

Antoni Castells
Conseller d'Economia i Finances

Evolució de la inflació a Catalunya i a Espanya. 1995-2004

Consideracions introductòries

Una anàlisi descriptiva de la inflació

Factors que incideixen en la inflació

Conclusions

Nota metodològica

Consideracions introductòries*

Introducció

L'economia espanyola, i la catalana en particular, s'han caracteritzat tradicionalment per un problema d'inflació. La necessitat de complir amb els criteris de Maastricht va imposar una contenció al creixement dels preus que, això no obstant, no ha fet possible eliminar el diferencial existent amb la mitjana de la Unió Europea i, més concretament, amb la zona euro. Una part d'aquest diferencial es pot deure al procés de convergència real amb la zona euro, de manera que els nivells de preus tendeixin a aproximar-se. El problema sorgeix, però, si el diferencial dóna lloc a una pèrdua de competitivitat. La integració en una àrea monetària té com a conseqüència la cessió de la política monetària a un nivell supranacional (el Banc Central Europeu) i la fixació dels tipus de canvi nominals amb la moneda comuna. Qualsevol pèrdua de competitivitat, doncs, no es pot resoldre per l'ajustament del tipus de canvi, tal com es feia temps enrere. En aquest nou context, l'anàlisi de l'evolució de la inflació i dels diferencials existents passa a tenir una rellevància especial.

Hi ha un cert consens en el fet que, si es vol garantir un creixement equilibrat, l'estabilitat dels preus ha de ser un dels objectius prioritaris de la política econòmica. D'altra banda, en economies obertes, els diferencials de preus i costos poden tenir un efecte negatiu sobre la competitivitat de l'economia. És evident, però, que en els processos de convergència real les regions menys avançades mostren creixements més elevats de salaris i diferencials positius d'inflació que poden ser absorbits sense generar pèrdues de competitivitat sempre que, simultàniament, es produeixin increments de productivitat.

Tot i que la inflació a llarg termini és fonamentalment un problema monetari, l'evolució dels preus

a curt i mitjà termini també està condicionada per un conjunt de diversos factors. Aquests poden agrupar-se entre factors de demanda i d'oferta. Els excessos de demanda, que no poden ser satisfets de manera immediata per l'oferta, provoquen pressions a l'alça en els preus. Com més a prop s'estigui de la plena ocupació o quantes més rigideses hi hagi en els mercats (de productes o de factors), més probable és que es produeixi aquest efecte nociu. Pel que fa al vessant de l'oferta, els augments en els preus dels *inputs* (matèries primeres, costos laborals, impostos, etc.) es poden reflectir en els preus finals dels productes. El trasllat dels increments de costos als preus depèn, també, de les característiques del mercat i de les condicions de competència a què s'enfronta.

Així doncs, un major coneixement sobre els determinants de la inflació i els possibles factors explicatius dels diferencials és un punt clau a l'hora d'establir mesures que garanteixin la capacitat competitiva de l'economia catalana. Sovint, l'existència –i, encara més important, la persistència– de diferencials d'inflació dins d'àrees monetàries ha estat objecte d'anàlisis teòriques i empíriques. Els treballs referits als diferencials als Estats Units, primer, i ara en el marc de la UEM, han estat diversos. Una bona part d'aquests estudis s'ha centrat a valorar les explicacions del diferencial a partir de l'anomenat model Balassa-Samuelson. Segons aquest model, els processos de convergència real condueixen a majors creixements relatius de la productivitat en el sector de béns comercialitzables (exposat a la competència internacional), els quals es traslladen a augments salarials i no als preus. Els sistemes de negociació sa-

* S'agraeix la col·laboració rebuda per part de Jordi Galí (UPF i CREI), Arseni Gibert (Direcció General de Defensa de la Competència) i Àlex Costa i Xavier López (Idescat).

lariar fan que els augments de salaris en el sector de béns no comercialitzables siguin semblants, però, en canvi, en aquest sector la productivitat no augmenta al mateix ritme. El fet de no estar exposats a la competència internacional fa que els augments salarials en els serveis es traslladin als preus, i això augmenta la inflació.

A més d'aquesta argumentació, factors com ara el cicle econòmic, el grau d'obertura a l'exterior i l'orientació comercial o les rigideses en alguns mercats, entre d'altres, s'han analitzat també com a possibles factors explicatius de l'evolució dels preus de les economies. Les pàgines següents tenen per objectiu aprofundir en aquesta anàlisi referida a l'economia catalana.

La mesura de la inflació

En primer lloc, cal valorar quina ha estat l'evolució dels preus a l'economia catalana i quin diferencial hi ha respecte de l'evolució del conjunt d'Espanya i, encara més rellevant, respecte de la mitjana de la zona euro. Ara bé, en funció de quin sigui l'objectiu principal de l'estudi –la valoració de la capacitat adquisitiva de la població, l'indicador de competitivitat en els mercats mundials, etc.–, a l'hora d'analitzar els preus d'una economia poden emprar-se **diversos indicadors**. Els resultats i la interpretació d'un o altre indicador no han de ser necessàriament coincidents. De fet, quan es presenten els indicadors de competitivitat, aquests es calculen amb preus de consum, amb preus industrials o amb costos laborals unitaris.

En termes d'índex de preus al consum, l'economia catalana s'ha caracteritzat per registrar de manera continuada un diferencial positiu d'inflació respecte a la zona euro i respecte al conjunt d'Espanya. Existeixen, però, altres mesures de preus, com ara el deflactor del PIB, l'índex de preus industrials o el deflactor de les exportacions de béns i serveis, que sembla oportú d'analitzar. Mentre l'IPC capta l'evolució dels preus finals d'un farcell de productes representatiu del consum, el deflactor del PIB mesura l'evolució dels preus de la producció generada a l'economia interior. D'altra banda, l'IPRI és un indicador de preus de sortida de fàbrica, que només abas-

ta el sector industrial i que no inclou l'IVA ni els marges comercials. Finalment, el deflactor de les exportacions de béns i serveis recull la tendència que segueixen els preus dels productes venuts a la resta del món.

Com s'observa en el quadre, Espanya i Catalunya mostren un diferencial respecte de la zona euro en tots els indicadors de preus, tot i que és molt menor en el cas de l'índex de preus industrials. El diferencial de preus de Catalunya respecte d'Espanya es manifesta, fonamentalment, en el cas de l'índex de preus al consum, mentre que no es reproduïx en el mateix grau en d'altres dels indicadors de preus. Aquests elements posen de manifest, en tot cas, la conveniència de concentrar l'atenció en el diferencial amb la zona euro –i més encara en un marc de moneda única i política monetària única– i de trobar possibles elements que justifiquin el comportament dels preus en l'economia espanyola, i en la catalana en particular.

Indicadors de preus

Variació mitjana en el període 1995-2003

	Catalunya	Espanya	Zona euro
Índex de preus al consum	3,2	2,9	1,8
Deflactor PIB	3,5	3,4	1,7
Índex de preus industrials	1,2	1,5	1,1
Deflactor export. béns i serveis	2,3	2,2	0,7
Deflactor export. béns	-	1,4	0,4
Deflactor export. serveis	-	3,2	1,9

Font: Eurostat, INE i Idescat.

L'abast del problema

Malgrat les matisacions efectuades en els paràgrafs anteriors, no hi ha dubte que l'anàlisi dels preus d'una economia s'acostuma a fer sobre la base de l'evolució de l'IPC, a causa de la seva ràpida disponibilitat i la seva rellevància per als consumidors. Aquest és també l'indicador que les properes pàgines prenen com a referència.

En el conjunt del període 1995-2004, l'índex de preus al consum a Catalunya ha crescut un 33% (3,2% en mitjana anual), de manera que, exceptuant els anys 1997 i 1998 (anys de forta correcció per poder complir els criteris de Maastricht), la inflació ha assolit nivells

relativament elevats, molt per sobre de la taxa que el Banc Central Europeu considera indicativa d'estabilitat de preus (un 2%).

A Espanya, l'IPC ha crescut un 29,6% en el conjunt del període (un 2,9% en mitjana anual). Per tant, Catalunya presenta un diferencial d'inflació reduït en termes d'IPC (de 0,3 punts percentuals en mitjana), però que al mateix temps és persistent i força generalitzat per articles. De fet, es pot afirmar que des del 1995 la inflació catalana ha estat per sobre de l'evolució dels preus a Espanya, exceptuant alguns mesos del 2001. Per comunitats autònomes, el diferencial català és el més elevat després del de La Rioja i Múrcia (0,4 punts percentuals) i del de Castella-la Manxa (0,32 punts percentuals).

Tot i això, cal insistir que les diferències d'evolució amb Espanya són molt inferiors a les que es mantenen respecte del conjunt de la Unió Monetària Europea. A la zona euro, l'augment dels preus de consum entre 1995 i 2004 s'ha calculat en un 18,2% (1,9% anual).

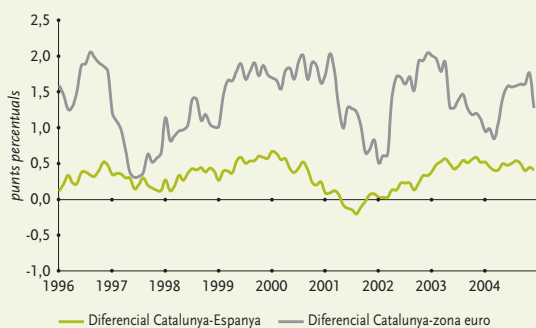
L'economia catalana mostra, doncs, un petit diferencial d'inflació amb el conjunt d'Espanya i una diferència molt més àmplia amb la zona euro. Cal preguntar-se, en primer lloc, si existeixen factors que permetin considerar com a normal el diferencial amb la zona euro. D'una banda, aquest diferencial d'inflació es podria explicar, en part, pel procés de convergència real. El nivell de preus a Espanya, i a Catalunya, se situa per sota de la mitjana de la Unió Europea i de la

zona euro. Les diferències en el nivell de desenvolupament econòmic entre els països tindrien, així, el seu reflex en termes d'inflació.

De fet, en una àrea monetària única és previsible que es mantinguin diferencials d'inflació, sobretot en els primers anys, arran d'una certa aproximació en els preus entre els països. En el cas d'Europa, i després del període de compliment dels criteris de Maastricht, les taxes d'inflació semblen tornar a divergir entre els països de la zona euro. Tot i així, no es pot afirmar que l'apropament del nivell de preus al d'altres països sigui un factor suficient per explicar el diferencial inflacionista amb la zona euro. Les diferències en el cicle econòmic i en el patró de creixement també hi poden tenir un paper important.

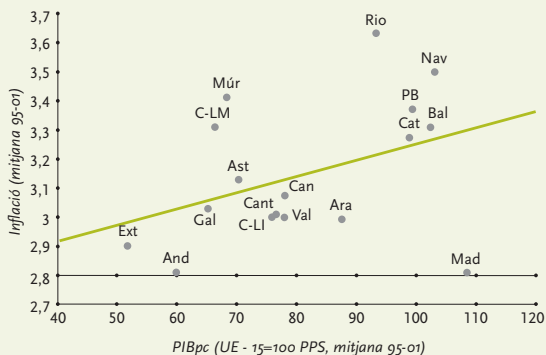
Quan s'analitza la situació de les diverses comunitats autònomes s'observa que la dispersió entre elles en els nivells d'inflació no és gaire significativa i, en tot cas, és molt menor que la que es registra entre països de la UEM. Tot i així, es detecten lleugeres diferències entre les inflacions regionals, diferències que estan, però, estretament relacionades amb els nivells de renda per càpita. És a dir, les regions amb nivells de renda més alts són, en general, les que mostren una inflació més elevada (llevat d'Aragó i Madrid, que són regions amb renda alta i inflació relativament baixa, i Múrcia i Castella-la Manxa, regions amb renda baixa i inflació relativament alta).

Evolució del diferencial de la inflació catalana respecte a Espanya i la zona euro

Font: INE i Eurostat.

PIB per càpita i inflació

Una anàlisi descriptiva de la inflació

Anàlisi del diferencial amb la zona euro

Com s'ha vist, el diferencial de la inflació catalana amb la zona euro és molt més significatiu que no pas la desviació respecte a Espanya. En el període 1995-2004 arriba a 1,35 punts percentuals anuals,¹ assolint un valor mínim (de tres dècimes) en alguns mesos de 1997 i pren els valors màxims (de prop de dos punts percentuals) al principi de 2001 i al final de 2002.

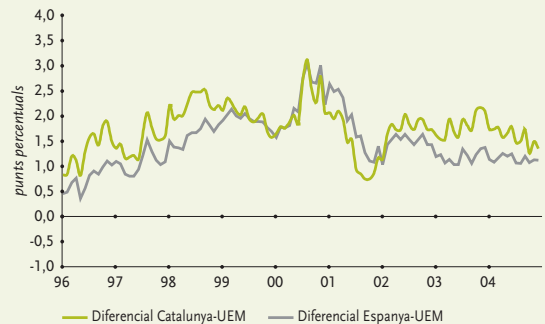
Quan es considera la inflació subjacent, el diferencial és d'una magnitud semblant a l'índex general. Per components, s'observa una desviació àmplia i força estructural en el cas dels serveis, mentre que les diferències en els cas dels béns, també considerables, semblen tendir a una lleugera correcció en els tres darrers anys. Finalment, l'alimentació elaborada és l'element que presenta una dinàmica dels preus més similar a la de la zona euro.

Evolució diferencial en béns industrials sense productes energètics

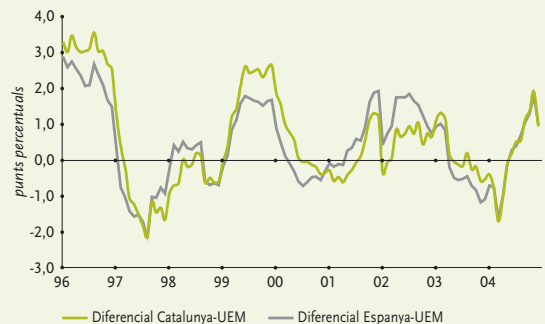
Font: INE, Eurostat i estimacions elaborades per l'Idescat.

Evolució diferencial en serveis

Font: INE, Eurostat i estimacions elaborades per l'Idescat.

Evolució diferencial en alimentació elaborada

Font: INE, Eurostat i estimacions elaborades per l'Idescat.

1. Cal recordar, però, que per establir comparacions en l'àmbit europeu s'utilitza l'índex de preus de consum harmonitzat (IPCH), que només existeix a escala d'estats membres de la UE i no a escala regional. En el cas espanyol, la principal diferència amb l'IPC consisteix en el fet que l'IPCH considera el consum interior, mentre que el primer considera el consum de la població resident, amb la qual cosa l'estructura de ponderacions és lleugerament diferent. D'altra banda, en l'IPCH la cobertura de determinades parcel·les de consum és limitada, tot i que gradualment s'està corregint aquest problema. Cal destacar que en els darrers anys l'evolució de l'IPCH i de l'IPC general a Espanya és molt similar a nivell agregat. Per aquest motiu, per tal de comparar la inflació a Catalunya a escala europea s'ha utilitzat l'IPC català.

Diferencial amb la zona euro per grups de despesa

Diferencial a partir de taxes anuals acumulatives. Període 2001-2004

	Diferencial Catalunya/ UEM	Contribució al diferencial	% s/total	Ponderació ¹ Catalunya (any 2004)	Ponderació ¹ zona euro (any 2004)	Diferencial Catalunya/Espanya (IPCH)	Diferencial Espanya (IPCH)/UEM
General	1,39					0,29	1,10
Aliments	2,50	0,66	46,3	220,9	156,0	0,23	2,27
Beg. alcoh i tabac	-1,48	-0,10	-6,8	29,5	39,2	-0,12	-1,36
Vestit	3,21	0,35	24,5	87,0	74,6	0,89	2,33
Habitatge	0,93	0,04	3,0	117,4	149,2	0,13	0,80
Parament de la llar	1,17	0,04	3,0	58,9	77,6	0,60	0,57
Medicina	-2,22	-0,11	-7,7	28,5	40,0	0,22	-2,44
Transports	0,66	0,07	5,2	137,7	151,5	0,13	0,53
Comunicacions	-1,35	-0,03	-2,4	29,6	28,9	-0,11	-1,23
Lleure i cultura	1,33	0,10	6,7	78,6	95,7	0,73	0,60
Ensenyament	1,02	0,08	5,6	24,2	9,3	0,39	0,63
Hotels, cafès i restaurants	1,51	0,21	14,5	106,6	96,2	0,41	1,10
Altres despeses	1,54	0,11	8,1	81,1	81,7	0,97	0,57

¹ En tant per mil.
Font: Idescat, INE i Eurostat.

A continuació, s'ha analitzat comparativament el comportament dels preus per grups de despesa entre els anys 2001 i 2004.² Tots els grups de despesa presenten un creixement dels preus més elevat a Catalunya, excepte la medicina, les comunicacions i les begudes alcohòliques i tabac. Els apartats amb una inflació més elevada respecte a l'europea han estat el vestit, l'alimentació, les altres despeses i els hotels, cafès i restaurants.

Si s'observen les dades d'IPCH per a Espanya, s'aprecia un patró molt similar en el seu diferencial respecte de l'eurozona, de manera que els grups amb més desviació positiva són pràcticament els mateixos. La principal excepció és la del grup d'altres despeses, que en el cas català manté una separació considerable, mentre que no és un grup amb un diferencial gaire ampli en el cas espanyol.

També sembla oportú de fer un breu esment a les contribucions de cada grup de despesa a aquest diferencial d'inflació que manté Catalunya amb la zona euro. Així, destaca el poder explicatiu de tres grups: aliments; vestit, i hotels, cafès i restaurants, els quals, conjuntament, van generar més d'un 80% del diferencial del període 2001-2004. Això s'explica, d'una banda, pel com-

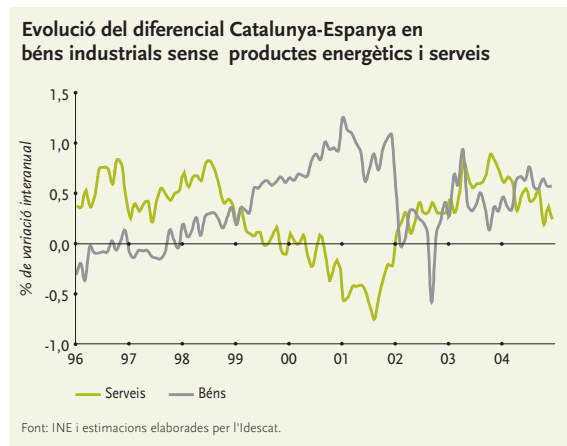
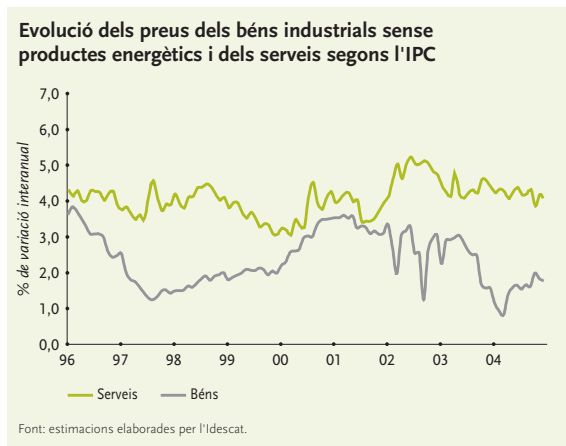
portament més alcista dels preus d'aquestes partides en l'economia catalana, però també pel fet de ser grups que tenen un pes més significatiu dins l'estructura de consum de les llars catalanes.

Anàlisi del diferencial amb Espanya

> Béns i serveis

Tal com s'ha avançat abans, en el període 1995-2004 la inflació catalana, mesurada a partir de l'IPC, va presentar un diferencial positiu de 0,3 punts anuals respecte de la inflació espanyola. Cal destacar que si s'exclouen de l'IPC els elements més volàtils –aliments frescos i productes energètics– s'obté la inflació subjacent, la qual assenyalava la tendència de fons dels preus de l'economia. En termes d'inflació subjacent continua existint un diferencial Catalunya-Espanya, de magnitud similar al corresponent a l'IPC general (en mitjana anual, de 0,29 punts percentuals). La descomposició de la inflació subjacent en els seus tres elements (béns industrials no energètics, serveis i alimentació elaborada) és interessant en la mesura que permet veure quina tipologia d'articles és la més inflacionista a Catalunya i quina presenta unes diferències més evidents amb la mitjana espanyola.

2. S'ha optat per prendre com a referència aquest període per la major homogeneïtat entre l'IPC i l'IPCH a l'hora de comparar les variacions a escala de grups de despesa.

Els serveis han estat la categoria més inflacionista entre el 1995 i el 2004. Un dels motius d'aquesta evolució dispar dels preus dels béns i serveis radica en el fet que els serveis, per la seva naturalesa intensiva en el factor treball, acostumen a experimentar avanços de la seva productivitat inferiors al conjunt de l'economia. Malgrat això, el procés de la negociació col·lectiva determina que incorporin augments salarials similars als del sector industrial. Com que els serveis s'enfronten a un grau de competència inferior a la indústria, qualsevol augment del cost de producció pot ser traslladat amb més facilitat als preus finals que en altres sectors.

Si es compara l'evolució dels grups que conformen la inflació subjacent amb la informació per a Espanya, s'observa que en tots els casos l'augment és més intens a Catalunya. En concret, destaca la des-

viació en la categoria dels béns, especialment àmplia en el període 1999-2001, com també al llarg del 2004. Els serveis també mostren una desviació significativa, si bé en el període 1999-2001 van experimentar un diferencial negatiu. Finalment, el grup d'alimentació elaborada és el que presenta menys diferències.

Pel que fa a la dinàmica de preus dels elements més volàtils, els productes energètics registren fortes oscil·lacions en funció de la cotització internacional del petroli i d'altres primeres matèries energètiques. Així, l'episodi de tensió dels preus del cru al final del 1999 va comportar forts augments d'aquest grup. En aquest capítol les diferències d'evolució amb Espanya són molt petites. D'igual manera, l'alimentació no elaborada també acostuma a tenir un comportament molt erràtic, influït per factors com la cli-

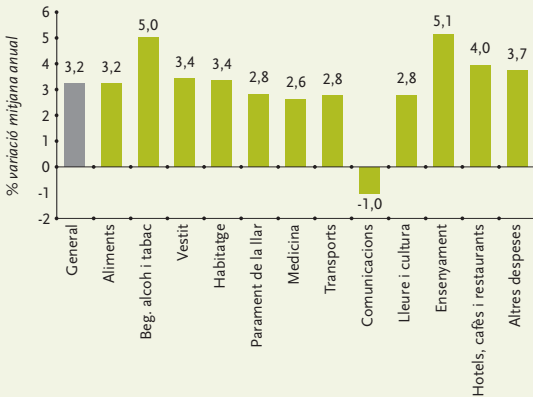
Resum de període 1995-2004

Variació anual acumulativa (%)

	Ipsibene	Alimentació elaborada	Béns industrials (sense productes energètics)	Serveis	Productes energètics	Alimentació no elaborada
Catalunya	3,15	2,68	2,33	4,04	2,58	4,61
Espanya	2,86	2,57	1,96	3,77	2,55	4,01
UEM	1,74	2,17	0,91	2,31	2,99	2,18
Diferencial Catalunya-Espanya	0,29	0,11	0,37	0,27	0,03	0,60
Diferencial Catalunya-UEM	1,41	0,51	1,42	1,73	-0,41	2,42

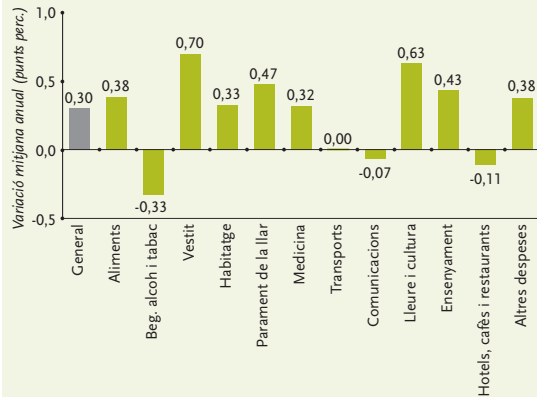
Font: Eurostat, INE i estimacions elaborades per l'Idescat.

Evolució de l'IPC per grups de despesa 1995-2004

Font: INE.

Diferencial d'inflació respecte a Espanya per grups de despesa. 1995-2004

Font: Idescat i INE.

matologia o les crisis alimentàries (per exemple, la de les *vaques boges*). De l'any 2000 ençà, aquest grup està anotant creixements de preus considerables i significativament superiors als de la mitjana espanyola.

> Grups de despesa

La primera cosa a tenir en compte és que la inflació per grups de despesa presenta una evolució força canviant al llarg del temps, de manera que segons el període que es prengui com a referència el rànquing d'apartats més inflacionistes variarà notablement. Si ens cenyim al període esmentat (1995-2004), els grups amb un comportament de preus més inflacionista han estat l'ensenyament i les begudes alcohòliques i tabac, amb creixements anuals d'un 5,1% i d'un 5%, respectivament, seguits dels hotels, cafès i restaurants i de l'apartat d'altres despeses. En canvi, si es pren un període de temps més ampli³ (1978-2000) s'observa que els apartats més alcistes eren les

altres despeses (també incloïa hotels i restaurants) i la medicina.

A continuació, si s'analiza el diferencial amb Espanya per grups de despesa, el primer tret que s'observa és la dificultat d'identificar els grups amb un diferencial d'inflació estructuralment positiu. D'una banda, el grau de generalització del diferencial és força elevat: en el conjunt del període 1995-2004 un 66,7% dels grups de despesa mostraven una desviació positiva, i aquests apartats representen gairebé un 70% del total del farcell de consum. D'altra banda, el diferencial dels grups varia significativament en el temps, de manera que els grups més divergents en el període 1995-2004 no tenen per què coincidir amb els grups que presentaven un major diferencial en altres períodes.

En qualsevol cas, si ens limitem al període més recent (1995-2004) s'observa que les partides amb un diferencial més destacat són el vestit i calçat, el lleure i cultura, el parament de la llar i l'ensenyament.⁴ Així mateix, cal destacar que els dos primers grups han tendit a ampliar aquesta desviació en els darrers anys. En sentit contrari, els grups amb un creixement més moderat en comparació amb Espanya han estat bàsicament les begudes alcohòliques i tabac i els hotels, cafès i restaurants, tot i que aquest

3. S'ha pres com a referència l'etapa 1978-2000, període en què l'ordenació per grups de despesa només incloïa vuit apartats. L'actual distribució per grups COICOP de l'IPC (amb dotze apartats) només és aplicable en les dades posteriors al 1993.

4. En els anys 1978-2000 els grups de despesa amb un diferencial positiu més elevat eren la medicina, l'habitatge i l'alimentació.

darrer ha reduït el seu paper moderador, sobretot, a partir de 2003.

Al marge de l'observació del diferencial mitjà de cada grup de despesa, una mesura alternativa seria analitzar la persistència del diferencial, que té en compte la freqüència amb què un grup de despesa ha presentat una evolució més alcista a Catalunya en comparació amb Espanya. Sovint, el diferencial mitjà pot estar esbiaixat per alguna dada anual atípica, i l'anàlisi de freqüències evita aquest efecte. Els grups amb un diferencial més persistent en el període 1995-2004 van ser el parament de la llar i el lleure i cultura, que van anotar una desviació positiva respecte a Espanya tots els anys de la mostra, mentre que el vestit, l'ensenyament i l'habitatge ho van ser un 88,9% dels anys.

> Rúbriques

Si s'aprofundeix el grau de detall dins de cada grup, fins al nivell de rúbriques, els principals resultats que s'extreuen són els següents:

- En el cas de lleure i cultura, les desviacions més importants corresponen als béns (exceptuant les publicacions), categoria que inclou articles recreatius i esportius, equips audiovisuals, informàtics i fotogràfics. Tot i això, en els darrers anys els serveis culturals també estan tendint a ampliar el diferencial.
- L'apartat de vestit i calçat presenta tensions en la major part dels components, amb l'excepció dels capítols que fan referència a les reparacions.
- En el grup de despesa de parament de la llar les desviacions respecte a Espanya són força generalitzades (des de mobles i electrodomèstics, fins a servei domèstic).
- Els problemes associats a l'ensenyament sembla que se centren, sobretot, en la rúbrica d'ensenyament infantil i primari (la qual no inclou els llars d'infants, compreses a la d'altres despeses) i en la d'altres ensenyaments (que engloba l'ensenyament no reglat).
- També destaca l'evolució diferencial d'altres subapar-

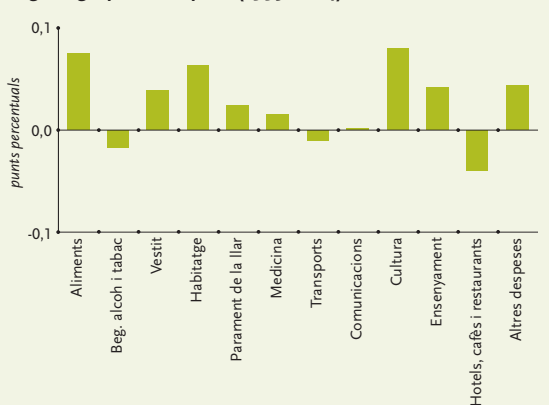
tats relacionats amb el mercat de l'habitatge, com ara l'habitatge de lloguer.

- Així mateix, alguns aliments (carn de vacum, crustacis i preparats de peix, ous) presenten un creixement de preus molt superior a la mitjana espanyola.

> La contribució dels grups de despesa a la inflació global

Un altre aspecte a tenir en compte és el diferent pes que té cada grup de despesa en el cistell de consum a Catalunya i a Espanya, ja que pot succeir que si les desviacions d'inflació es produeixen en apartats amb més (menys) pes a Catalunya, acabin tenint una incidència superior (inferior) en el diferencial general. A partir de les ponderacions de cada capítol es pot calcular l'aportació de cada grup de despesa a la inflació, tot i que la reponderació anual dels grups –des de l'adopció del sistema d'IPC 2001– ha restat vàlides a aquest indicador i el converteix en merament aproximatiu. El càlcul de contribucions és molt útil en la mesura que permet veure ràpidament quina part del diferencial és explicada per cada grup. No obstant això, cal tenir en compte que, en general, els grups que tenen comparativament un pes més alt a Catalunya (com ara el lleure i cultura, o l'habitatge)

Contribució al diferencial d'inflació Catalunya-Espanya segons grups de despesa (1995-2004)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Diferencial per rúbriques

1995-2004

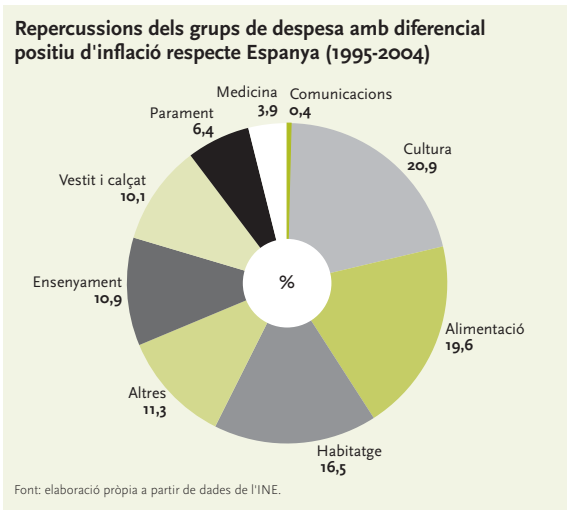
Variació mitjana anual acumulativa

Rúbriques	Catalunya	Espanya	Diferència	Rúbriques ordenades de més a menys diferencial	Diferencial
Cereals i derivats	1,90	1,35	0,547	Carn de vacum	1,215
Pa	4,25	3,97	0,280	Peces de vestir de nen i de bebè	0,980
Carn de vacum	3,53	2,32	1,215	Altres ensenyaments	0,905
Carn d'oví	4,87	4,58	0,289	Objectes recreatius	0,881
Carn de porcí	2,77	2,35	0,421	Habitatge de lloguer	0,825
Carn d'au	3,65	3,75	-0,097	Calçat de nen	0,794
Altres carns	2,61	2,01	0,600	Peces de vestir de dona	0,791
Peix fresc i congelat	4,22	3,93	0,284	Ensenyament infantil i primari	0,783
Crustacis, moluscos i preparats de peix	4,37	3,72	0,646	Calçat d'home	0,706
Ous	4,69	4,09	0,598	Calçat de dona	0,647
Llet	2,28	2,20	0,088	Crustacis, moluscos i preparats de peix	0,646
Productes lactis	1,35	1,46	-0,111	Altres carns	0,600
Olis i greixos	0,80	0,63	0,170	Ous	0,598
Fruita fresca	5,57	5,30	0,275	Mobles i revestiments de terres	0,573
Fruita en conserva i fruita seca/ conserves i preparats de fruites	3,17	3,11	0,063	Peces de vestir d'home	0,553
Llegums i hortalisses fresques/ hortalisses fresques	5,78	5,80	-0,015	Cereals i derivats	0,547
Preparats de llegums i hortalisses/ preparats d'hortalisses	1,54	1,30	0,236	Lleure	0,526
Patates i preparats	3,29	3,12	0,179	Electrodomèstics i reparacions	0,463
Cafè, cacau i infusions	-1,74	-1,36	-0,380	Altres preparats alimentaris	0,447
Sucre	0,80	0,37	0,429	Tèxtils i accessoris per a la llar	0,443
Altres preparats alimentaris	2,33	1,89	0,447	Sucre	0,429
Aigua mineral, refrescs i sucus/ begudes no alcohòliques	1,92	1,74	0,179	Carn de porcí	0,421
Begudes alcohòliques	2,47	2,57	-0,096	Serveis mèdics i similars	0,421
Tabac	6,56	6,58	-0,022	Conservació de l'habitatge	0,365
Peces de vestir d'home	2,98	2,42	0,553	Articles d'ús personal	0,338
Peces de vestir de dona	3,55	2,76	0,791	Carn d'oví	0,289
Peces de vestir de nen i de bebè	3,57	2,59	0,980	Medicament i material terapèutic	0,286
Complements i reparacions de peces de vestir	2,85	2,73	0,114	Peix fresc i congelat	0,284
Calçat d'home	3,81	3,10	0,706	Pa	0,280
Calçat de dona	3,99	3,35	0,647	Fruita fresca	0,275
Calçat de nen	3,67	2,88	0,794	Articles no duradors per a la llar	0,246
Reparació de calçat	3,46	3,71	-0,251	Serveis per a la llar	0,243
Habitatge de lloguer	5,55	4,73	0,825	Preparats de llegums i hortalisses/ preparats d'hortalisses	0,236
Calefacció, enllumenat i altres serveis	1,43	1,51	-0,078	Utensilis i eines per a la llar	0,220
Conservació de l'habitatge	4,19	3,83	0,365	Aigua mineral, refrescs i sucus/ begudes no alcohòliques	0,179
Mobles i revestiments de terres	3,48	2,91	0,573	Patates i preparats	0,179
Tèxtils i accessoris per a la llar	2,38	1,93	0,443	Olis i greixos	0,170
Electrodomèstics i reparacions	0,66	0,20	0,463	Complements i reparacions de peces de vestir	0,114
Utensilis i eines per a la llar	2,74	2,52	0,220	Turisme i hoteleria	0,095
Articles no duradors per a la llar	2,10	1,86	0,246	Llet	0,088
Serveis per a la llar	4,74	4,50	0,243	Transport personal	0,074
Serveis mèdics i similars	4,32	3,89	0,421	Fruita en conserva i fruita seca/ conserves i preparats de fruites	0,063
Medicament i material terapèutic	1,59	1,31	0,286	Ensenyament universitari	0,005
Transport personal	2,86	2,79	0,074	Llegums i hortalisses fresques/ hortalisses fresques	-0,015
Transport públic urbà	4,42	4,47	-0,056	Tabac	-0,022
Transport públic interurbà	3,94	4,14	-0,202	Transport públic urbà	-0,056
Comunicacions/correu i comunicacions	-1,02	-0,95	-0,075	Ensenyament secundari	-0,058
Objectes recreatius	-0,67	-1,55	0,881	Publicacions	-0,065
Publicacions	2,90	2,96	-0,065	Comunicacions/correu i comunicacions	-0,075
Lleure	3,38	2,85	0,526	Altres béns i serveis	-0,078
Ensenyament infantil i primari	5,54	4,76	0,783	Calefacció, enllumenat i altres serveis	-0,078
Ensenyament secundari	4,55	4,61	-0,058	Begudes alcohòliques	-0,096
Ensenyament universitari	3,96	3,96	0,005	Carn d'au	-0,097
Altres ensenyaments	4,05	3,15	0,905	Productes lactis	-0,111
Articles d'ús personal	3,03	2,69	0,338	Transport públic interurbà	-0,202
Turisme i hoteleria	4,49	4,39	0,095	Reparació de calçat	-0,251
Altres béns i serveis	2,87	2,95	-0,078	Cafè, cacau i infusions	-0,380

acostumen a figurar dins dels grups amb més repercussió en el diferencial, ja que petites desviacions en les taxes de creixement acaben incidint de manera important en el diferencial general.

En el període 1995-2004 els grups que més han contribuït al diferencial han estat, per aquest ordre, el lleure i cultura, l'alimentació, l'habitatge i les altres despeses. En canvi, els apartats que han contribuït a reduir-lo han estat els hotels, cafès i restaurants, els transports i les begudes alcohòliques i tabac.

Si només es tenen en compte els grups amb un diferencial positiu en el conjunt del període, s'observa que tres apartats –cultura, alimentació i habitatge– expliquen gairebé un 60% del diferencial d'inflació.

Factors que incideixen en la inflació

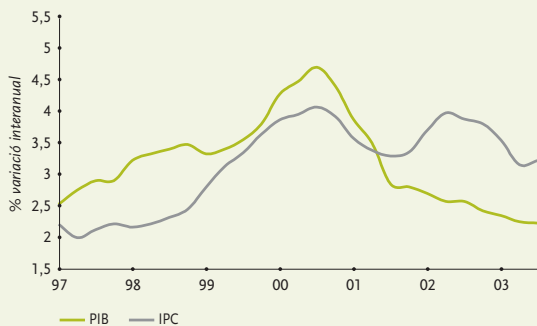
Com s'ha indicat, en el curt i mitjà termini l'evolució dels preus pot estar condicionada tant per factors de demanda com d'oferta. Les pàgines següents tenen per objectiu valorar la relació entre aquests factors i la inflació registrada a l'economia catalana en aquests últims anys.

Elements de demanda

> *Cicle econòmic*

Un primer factor que s'apunta és que els majors ritmes de creixement econòmic poden donar lloc a tensions en els preus de l'economia. Els creixements de la demanda, si no poden ser atesos per l'oferta productiva, poden tenir un efecte inflacionista. El gràfic següent mostra l'evolució del creixement del PIB i de la inflació a Catalunya en els darrers anys. Durant la primera etapa s'observa una clara relació entre el creixement del PIB i la pressió a l'alça en els preus, tot i que amb un retard d'aproximadament quatre trimestres.

**Inflació i cicle econòmic (mitjana mòbil)
(retard de 4 trimestres)**

tres. Ara bé, a partir de l'any 2001, i ja de manera clara el 2002 i 2003, el creixement de l'IPC divergeix en relació amb el comportament del PIB. Mentre el ritme de creixement econòmic s'ha afeblit, els preus han mantingut taxes de variació significatives. En aquest sentit, la introducció física de l'euro pot haver tingut un efecte important en aquest període.

La possible incidència del cicle en la inflació pot estar condicionada per múltiples factors (proximitat a la plena ocupació, capacitat d'ajustament o flexibilitat de l'oferta, etc.). Tot i així, no sembla que aquest pugui ser l'únic ni el principal factor explicatiu del diferencial d'inflació, més encara si es té en compte la disponibilitat de mà d'obra de l'economia catalana i espanyola, que possibilita l'absorció dels increments de la demanda sense generar tensions inflacionistes.

Per últim, el fet que la inflació es mantingui en cotes elevades malgrat l'afebliment en el creixement del PIB pot fer pensar que, davant d'alguna pertorbació inflacionista, el retorn als nivells normals és més lent. Aquesta és la idea que hi ha darrera de la persistència en els nivells d'inflació. Una anàlisi simple d'aquest fet es pot dur a terme avaluant la correlació que es dona entre la inflació actual i la retardada. Els resultats, però, no indiquen pas que Catalunya es caracteritzi per una major persistència en la inflació respecte del conjunt d'Espanya.

> *Demanda interna*

Més enllà de la valoració del cicle, cal analitzar quina ha estat la tendència seguida per la demanda interna i, més concretament, pel consum de les famílies. Els creixements en aquest component poden exercir una pressió significativa en els preus.

Indicadors de demanda

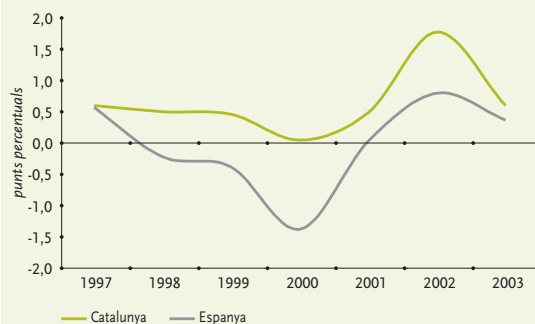
Variació mitjana, període 1995-2003

	Catalunya	Espanya	Zona euro
IPC	3,2	2,9	1,8
PIB	3,1	3,4	2,0
Demanda interna	3,6	3,8	1,9
Consum de les llars	3,4	3,4	2,0

Font: Idescat, INE i Eurostat.

- La demanda interna ha registrat un creixement superior al del PIB, tant al conjunt d'Espanya com a Catalunya. Més específicament, en el cas català el consum de les llars ha tingut un comportament força més expansiu que el PIB, factor que pot haver contribuït a l'alça en les tensions inflacionistes.
- En comparació amb la zona euro, hi ha un diferencial significatiu en termes de creixement econòmic, però que encara és més elevat en termes de demanda interna o de consum de les llars. Un cop més es posa de manifest que el patró de creixement d'Espanya i de Catalunya s'ha fonamentat en l'impuls de la demanda interna, mentre que a Europa el model mostra més equilibri entre demanda interna i externa.
- Altres indicadors de pressió de la demanda poden ser l'evolució dels augments salarials, la deriva salarial (és a dir, la diferència entre els salaris pactats i els percebuts efectivament) o la disminució enregistrada en l'atur. A Catalunya, tot i que els convenis presenten una evolució salarial moderada –fins i tot més que a Espanya–, el cost salarial (el salari efectivament percebut) ha mostrat un creixement superior al del conjunt de l'Estat, de manera que la deriva salarial ha estat positiva en tot el període. Aquests increments salarials més intensos poden així haver exercit una pressió sobre la demanda que, a la vegada, estaria introduint més tensions inflacionistes.

Cal destacar que l'evolució registrada per la deriva salarial en aquests darrers anys a Catalunya no es correspon amb allò que, *a priori*, s'esperaria en un període expansiu. La deriva salarial acostuma a mostrar

Deriva salarial

Font: Departament de Treball i Indústria, i INE.

un comportament anticíclic, atès que en períodes expansius la creació d'ocupació repercuteix més en la població més jove i en les dones, en les activitats terciàries i en contractes de durada temporal i de jornada parcial. Tot això genera una disminució en el salari mitjà de l'economia i, per tant, en la deriva salarial. Això és el que ha succeït a Espanya en els darrers anys, mentre que a Catalunya no s'ha produït en la mateixa mesura. De fet, la tipologia d'ocupació creada mostra un pes molt menor dels grups esmentats, de manera que no s'ha produït una reducció de la deriva salarial. Així, mentre a Catalunya, en mitjana del període, el salari percebut és sis dècimes superior al pactat en convenis, en el conjunt d'Espanya els salaris efectivament percebuts s'han situat una dècima per sota dels negociats.

En aquest mateix període la disminució de l'atur també ha estat més important a Catalunya que no pas al conjunt d'Espanya. Aquest factor podria ser, en part, explicatiu –seguint la relació expressada per la corba de Phillips– de majors tensions inflacionistes.

> Tipus d'interès reals

La disminució en els tipus d'interès ha impulsat a l'alça l'endeutament tant de les famílies com de les empreses, especialment de les més petites, que estan més vinculades al finançament per via de canals crediticis. L'augment en el crèdit del sector bancari al sec-

tor privat així ho confirma, tot i que una bona part d'aquest augment s'explica pel component del crèdit hipotecari. Aquest factor també pot haver afavorit els increments de demanda final.

> Demanda externa

A més de la pressió que pugui exercir la demanda interna de l'economia, cal valorar quina ha estat l'evolució de la demanda externa i, fonamentalment, del turisme. La conjuntura alcista en el sector turístic és un element addicional de pressió de la demanda que repercuteix, fonamentalment, en determinats grups de despesa.

- El superior dinamisme de les exportacions de mercaderies a l'estranger en l'economia catalana durant el període considerat, implica una major pressió en la demanda.
- Així mateix, la bona conjuntura del turisme procedent de l'estranger ha representat un factor addicional de pressió de la demanda. L'economia catalana ha mostrat també en aquest àmbit uns resultats més positius, cosa que es tradueix en una major pressió d'aquest component de la demanda externa.

Comportament de la demanda externa

Variació mitjana, període 1995-2003

	Catalunya	Espanya	Zona euro
Exportacions de béns i serveis a l'estranger	9,2	7,4	5,6 ¹
Exportacions de béns (% variació nominal)	11,5	10,2	8,4 ²
Viatgers	9,1	7,1	5,6 ³
Pernoctacions ⁴	6,3	4,4	3,8 ⁵

¹ Inclou comerç entre estats membres.

² Comerç extracomunitari entre estats membres.

³ Referit a 1998-2001.

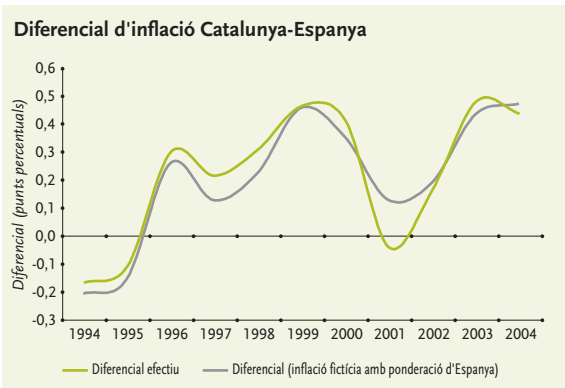
⁴ En tots els tipus d'establiments.

⁵ Referit a 1995-2002.

Font: Idescat i Eurostat.

> L'estructura de consum

Una de les possibles causes del diferencial d'inflació de Catalunya amb Espanya podria estar relacionada amb

les diferències en l'estructura de consum entre ambdós territoris. Tot i això, quan es calcula quina seria la inflació a Catalunya (en termes d'IPC) en el cas que tingués un cistell de consum idèntic al d'Espanya s'observa que les diferències amb la inflació real són escasses, de manera que aquest factor té un poder explicatiu més aviat baix.

Elements d'oferta.

El procés de formació dels preus

Més enllà del comportament de la demanda, que pot haver tingut una certa incidència en l'evolució de la inflació d'aquests últims anys, cal preguntar-se sobre els condicionaments de l'oferta.

En el procés de formació dels preus de l'economia intervenen múltiples factors. Es pot considerar que els preus dependran, d'una banda, de les condicions internes de producció (costos laborals, marges empresarials, impostos) i, de l'altra, de la influència dels preus d'importació, atès que la demanda final se satisfà tant amb producció interior com importada. La contribució d'una i altra dependrà de l'evolució dels seus preus i del pes que tinguin el component intern i l'importat en la demanda final.⁵

⁵ Vegeu la nota metodològica.

> El deflactor de les importacions

L'evolució dels preus dels productes importats pot tenir una incidència rellevant, tant directament com indirecta, en els preus de l'economia. Tot i que una bona part de les importacions són béns intermedis que s'utilitzen per a la producció interna, els efectes indirectes de l'evolució dels preus en els mercats mundials es traslladen, finalment, als béns de consum. L'impacte que acabi tenint dependrà de en quina mesura la demanda final se satisfà via importacions, de l'evolució dels preus d'aquestes en els mercats mundials i del tipus de canvi.

- El fet que l'economia catalana, com qualsevol economia regional, sigui una economia més oberta a l'exterior que no pas el conjunt d'Espanya, pot fer que l'impacte de les variacions –tant les positives com les negatives– en els preus mundials sigui més gran. A més, l'augment en el grau d'obertura a l'exterior ha estat més elevat en el cas de Catalunya que per al conjunt d'Espanya.
- Pel que fa als preus, el deflactor de les importacions ha mostrat durant tot el període un creixement més baix que el deflactor del PIB. L'evolució del preu dels productes importats, per tant, ha introduït, tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya, un cert fre a les tensions inflacionistes.

Deflactors del PIB i les importacions

Variació mitjana, període 1995-2003

	Catalunya	Espanya	Zona euro
Índex de preus al consum	3,2	2,9	1,8
Deflactor PIB	3,5	3,4	1,7
Deflactor import. béns i serveis	1,7	1,6	0,7
Deflactor import. béns	-	1,3	0,5
Deflactor import. serveis	-	2,8	1,8

- Tot i així, és especialment rellevant destacar que els preus de les importacions a Espanya i a Catalunya han mostrat un creixement significativament superior al de la zona euro. L'evolució dels tipus de canvi, la composició del comerç (fonamentalment, la diferent participació de les importacions energèti-

ques) i la distribució geogràfica dels fluxos comercials poden tenir una incidència important en aquests preus.

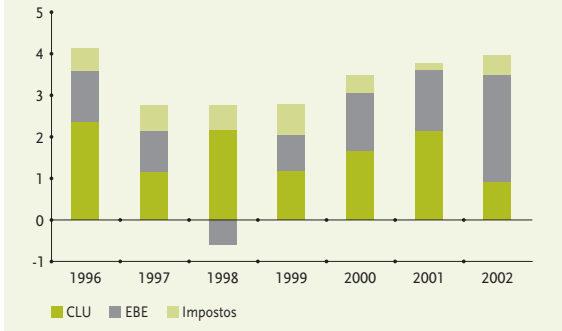
- Quant a l'origen geogràfic, les importacions catalanes provenen en un 56% de la zona euro. En el cas d'Espanya aquesta participació és del 55,3%. No s'observen, doncs, diferències significatives que puguin donar lloc a un comportament inflacionista diferent, derivat de la part de compres que s'efectuen en dòlars i de la cotització euro/dòlar. Tot i així, en el període 1995-2003 la participació de la zona euro en les importacions espanyoles ha augmentat, mentre que en el cas de Catalunya s'ha reduït lleugerament. Això implica que el pes de les compres pagades en dòlars ha augmentat a Catalunya. Exceptuant els darrers anys, l'evolució del tipus de canvi de l'euro enfront del dòlar i aquesta diferent evolució de la composició de les importacions pot haver tingut un lleuger efecte en les tensions inflacionistes de l'economia catalana.

> Els components de costos interiors

Tot i les diferències entre l'IPC i el deflactor del PIB, l'anàlisi d'aquest últim té l'avantatge que permet descompondre'n l'evolució entre els diferents components de costos: costos laborals, marges empresarials unitaris i pressió impositiva i, així, valorar la contribució de cadascun a l'evolució dels preus de l'economia. Amb la informació que es desprèn de la Comptabilitat regional de l'INE se'n obtenen els resultats següents:

- La contribució del component impositiu al deflactor del PIB és relativament reduït, tot i que de signe positiu. Al voltant d'un 15% del deflactor del PIB s'explica pels impostos.
- Una mica més del 50% del deflactor del PIB correspon als costos laborals unitaris. Això, no obstant, és el resultat d'una certa moderació en els creixements salarials i d'un escàs augment de la productivitat. La seva contribució en el deflactor, però, ha mostrat una tendència a disminuir.

Aportacions dels factors interns al creixement del deflactor català

- El 35% restant, en mitjana, s'explica pels marges o excedents empresarials.

Més enllà d'aquestes aportacions, es tracta de veure quins factors es poden considerar els més inflacionistes en la formació dels preus dels productes i, per tant, quins són els factors de costos interns que poden explicar en un major grau l'evolució de la inflació en l'economia catalana. Aquesta anàlisi es durà a terme, en primer lloc, per al conjunt de l'economia i, posteriorment, es farà una desagregació sectorial.

- Els costos laborals unitaris (CLU) han tingut un creixement inferior al del deflactor del PIB durant tot el període i, per tant, no han estat, en general, un component inflacionista. Ara bé, només en els anys més recents es pot considerar que han contribuït a frenar l'alça en els preus.
- L'augment dels impostos ha estat superior al deflactor del PIB i, per tant, ha estat un element inflacionista, especialment en els primers anys. Tot i així, cal recordar que la seva participació és relativament reduïda.
- El component més rellevant, en canvi, ha estat l'evolució més alcista registrada pel marge unitari, l'excedent empresarial (EB). Només en el període inicial va moderar la seva expansió i els anys més recents, període en què l'evolució dels preus a Catalunya s'a-

Costos interns i deflactor del PIB

Variació mitjana, període 1995-2002

	Catalunya	Espanya
Deflactor PIB	3,3	3,3
Costos laborals unitaris	2,7	2,7
Excedent/PIB (EB/y)	3,8	3,8
Impostos/PIB (TN/y)	5,2	5,5
Remuneració per ocupat (RE/E)	3,5	3,4
Productivitat	0,72	0,69

Font: elaboració a partir de dades de l'INE (Comptabilitat regional).

parta de la tendència del cicle, coincideixen amb una etapa de fort creixement en els marges.

- En aquesta anàlisi agregada no hi ha diferències remarcables entre Catalunya i el conjunt d'Espanya pel que fa a factors de costos interns que puguin traslladar-se a diferencials de preus finals. De fet, com s'observa en el quadre, en aquest període el deflactor del PIB ha mostrat un creixement equivalent en les dues àrees.

La tendència seguida pels costos laborals unitaris depèn tant del creixement salarial (i també de les cotitzacions socials) com de la productivitat del factor treball. L'evolució del marge empresarial està condicionada per diversos factors, entre els quals destaquen les condicions de competència en els sectors, les regulacions existents o l'evolució de la demanda, entre d'altres. Tots aquests factors poden diferir substancialment entre els diversos sectors d'activitat. És per això que pot ser rellevant analitzar si es detecten diferències en els costos interns a escala sectorial.

> Diferències sectorials

L'anàlisi sectorial és especialment notable, sobretot si es té en compte que una de les hipòtesis apuntades a l'existència del diferencial d'inflació entre economies la formen el procés de convergència real i l'anomenat model Balassa-Samuelson. Com s'ha indicat a la introducció, una de les hipòtesis que es planteja sovint és si les pressions inflacionistes es poden atribuir al comportament dels preus del serveis. D'aquesta ma-

nera, les economies amb un nivell de desenvolupament més baix tendeixen a convergir amb les més avançades i això s'aconsegueix per via d'incrementar la productivitat. Els sectors exposats a la competència enregistren majors increments de productivitat, cosa que els permet aplicar uns increments salarials superiors sense que augmentin els preus dels seus productes. Aquests increments salarials s'estenen –atès el sistema de negociació col·lectiva– als sectors menys exposats a la competència, els quals mostren uns augments de productivitat molt menors i que, per compensar l'augment de costos salarials, augmenten els preus. Així, els territoris amb un nivell de desenvolupament més baix que s'enfronten a un procés de convergència real sovint experimenten un diferencial d'inflació. Això no obstant, aquest diferencial no hauria de ser preocupant, ja que seria conseqüència d'augment de la productivitat. L'anàlisi sectorial permetrà contrastar si aquesta hipòtesi és vàlida.

- En primer lloc, la descripció prèvia referida a l'evolució dels preus de béns i serveis segons l'IPC permet comprovar que l'alça en el preu dels serveis se situa per sobre de l'enregistrada en el cas dels béns. Tot i així, en tots dos casos es detecta un diferencial d'inflació entre Catalunya i el conjunt d'Espanya, i entre Espanya o Catalunya i la zona euro.
- L'anàlisi dels costos interns per sectors d'activitat permet comprovar que en el cas de la indústria, i encara més en les manufactures, els marges empresarials han actuat com un element de contenció de la inflació. En canvi, el creixement dels costos laborals unitaris ha estat un component inflacionista, com a

conseqüència, fonamentalment, dels escassos augments de la productivitat del factor treball. El sector manufacturer, doncs, més exposat a la competència, ha fet un esforç de contenció dels marges, però s'enfronta a un problema de falta d'augment de la productivitat, tant en el conjunt d'Espanya com a Catalunya en particular.

- A les activitats terciàries, en canvi, el component més inflacionista ha estat l'evolució dels marges unitaris, que han mostrat un creixement significativament superior al del deflactor del VAB. Els augments de productivitat en aquest cas han estat encara menors que en les activitats industrials, ateses les dificultats de capitalització i progrés tècnic a la major part d'aquests sectors. Tot i així, els augments de la remuneració d'assalariats, arran del funcionament del sistema de negociació col·lectiva, han estat equivalents en les diverses branques sectorials. Això s'ha traduït en un major augment dels costos laborals unitaris en el cas del sector terciari.
- El creixement dels marges unitaris en les activitats terciàries a Catalunya s'ha situat, en mitjana del període, lleugerament per sobre de l'augment registrat en el conjunt d'Espanya.

Tot i que per a un període temporal més curt (1995-2001), es pot dur a terme una anàlisi sectorial més detallada i valorar les possibles diferències amb el conjunt d'Espanya.

- S'observa, en primer lloc, una certa correspondència entre els sectors d'activitat que mostren un diferencial més elevat en termes de deflactor del VAB i

Costos interns i deflactor del VAB sectorial

Variació mitjana, període 1995-2002

	Indústria*		Manufactures		Serveis	
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
Deflactor VAB	2,0	2,2	1,5	1,5	3,9	3,8
CLU	2,8	2,9	2,5	2,7	3,3	3,3
EB/y	0,9	1,2	-0,1	-1,0	5,1	4,7
RE/E	3,4	3,2	3,4	3,4	3,5	3,5
Productivitat	0,6	0,3	0,9	0,7	0,2	0,2

* Inclou indústria, energia i construcció.

Costos interns i deflactor del VAB sectorial

Variació mitjana, període 1995-2001

	Deflactor VAB		CLU		RE/E		Productivitat		EB/y	
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
1. Agricultura, ramaderia i pesca	2,3	0,2	1,8	1,1	4,8	3,3	3,7	2,6	8,4	0,4
2. Indústria, inclosa energia i construcció	1,9	2,0	3,1	2,9	3,3	3,1	0,2	0,2	-0,2	0,4
Energia	-1,6	-1,1	-2,5	-3,5	1,8	2,4	4,5	6,1	-1,5	-0,4
Extracció de productes energètics	7,4	6,7	3,8	1,1	2,4	3,0	-1,0	1,9	10,1	10,8
Energia elèctrica, gas i aigua	-3,0	-3,2	-3,8	-4,9	1,7	2,1	5,8	7,3	-2,9	-3,0
Indústria manufacturera	1,5	1,5	2,8	2,7	3,3	3,4	0,5	0,7	-0,6	-1,0
Alimentació, begudes i tabac	1,9	1,7	3,1	2,8	2,9	3,5	0,0	0,7	0,9	0,7
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	1,5	1,4	2,3	2,7	3,1	3,1	0,8	0,4	0,2	-2,9
Fusta i suro	1,2	1,1	6,2	5,0	3,4	3,6	-1,7	-1,0	-7,1	-13,3
Paper, edició i arts gràfiques	2,0	1,9	3,5	3,2	3,3	3,5	-0,2	0,4	0,1	0,1
Indústria química	2,1	2,1	2,3	2,6	3,0	3,2	0,8	0,6	2,4	1,6
Cautxú i plàstic	1,0	1,1	1,9	2,4	2,3	3,5	0,4	1,1	-0,7	-1,3
Altres productes minerals no metàl·lics	1,2	1,2	3,6	1,9	2,9	3,1	-0,5	1,3	-1,8	0,5
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	1,6	1,5	2,7	3,1	3,6	3,2	1,0	0,1	1,2	-2,1
Maquinària i equip mecànic	1,3	1,2	2,3	1,9	3,4	3,5	1,2	1,7	-1,0	-0,4
Equip elèctric, electrònic i òptic	0,9	0,9	2,0	1,6	2,8	2,9	0,9	1,4	-0,9	-0,5
Fabricació de material de transport	1,2	1,2	3,8	3,7	3,9	3,4	0,2	-0,3	-4,2	-4,2
Indústries manufactureres diverses	2,1	2,1	2,5	1,8	4,0	3,6	1,5	1,8	-1,4	3,2
Construcció	4,8	4,3	5,9	4,4	4,3	3,3	-1,5	-1,0	3,9	5,2
3. Activitats dels serveis	3,8	3,6	3,4	3,1	3,3	3,5	0,0	0,3	4,7	4,6
Serveis de mercat	3,9	3,8	3,5	3,3	3,4	3,4	-0,1	0,0	4,8	4,5
Comerç i reparació	2,9	2,7	2,8	3,1	2,4	3,3	-0,3	0,3	4,1	2,6
Hostaleria	5,5	6,0	5,4	5,5	4,3	4,2	-1,0	-1,2	5,7	6,5
Transports i comunicacions	2,7	2,7	0,3	0,5	2,8	3,4	2,5	2,9	6,9	6,3
Intermediació financera	3,9	3,9	2,0	1,1	4,0	4,0	2,2	3,3	6,4	7,4
Immobiliàries i serveis empresarials	4,7	4,1	6,8	6,4	3,8	3,3	-2,7	-2,9	3,3	2,6
Educació i sanitat de mercat	4,6	4,2	3,8	4,1	3,4	3,3	-0,4	-0,7	7,6	4,9
Altres activitats socials i altres serveis de mercat	3,6	3,7	3,8	4,3	4,0	3,3	0,2	-1,0	6,8	2,6
Serveis de no mercat	2,9	3,0	3,2	2,9	3,1	3,5	0,0	0,6	1,2	4,2
TOTAL	3,0	3,0	3,1	2,8	3,4	3,4	0,3	0,6	3,2	3,5

els grups de despesa caracteritzats per un major diferencial d'IPC respecte del conjunt d'Espanya.

- Així mateix, gairebé en tots els sectors la causa d'aquest diferencial positiu es troba, fonamentalment, en un diferencial en termes d'excedent brut d'explo-tació. En algunes activitats també s'hi afegeix un diferencial positiu en termes de costos laborals unita-

ris. És el cas del sector d'immobiliàries i serveis a les empreses o de la indústria d'alimentació, begudes i tabac. En la construcció, el diferencial positiu en termes de VAB s'explica per un creixement més elevat dels costos laborals unitaris, derivat del major augment en la remuneració dels treballadors i la menor productivitat relativa.

Conclusions

> *La descripció de la inflació*

L'economia espanyola, i la catalana en particular, han mostrat històricament uns nivells d'inflació elevats. Les mesures de política econòmica aplicades per poder complir els criteris de Maastricht van retallar la taxa d'inflació, tot i que s'ha continuat mantenint per sobre del nivell que el Banc Central Europeu ha establert com a indicatiu d'estabilitat dels preus (un 2%). L'economia catalana, així, presenta un diferencial d'inflació amb la zona euro que pot afectar negativament la seva capacitat competitiva en els mercats mundials.

D'altra banda, es posa de manifest que **l'economia catalana manté també un diferencial d'inflació, de poca magnitud però força persistent en el temps, respecte del conjunt d'Espanya**. De 1995 a 2004 l'índex de preus al consum va créixer a Catalunya un 33% (3,2% en mitjana anual), mentre que a Espanya ha augmentat un 29,6% en el conjunt del període (un 2,9% en mitjana anual). Així, en mitjana, el diferencial anual ha estat de **0,3 punts**, de manera que Catalunya figura dins dels grups de comunitats autònomes amb més desviació, després de La Rioja i Múrcia (0,4 punts percentuals) i de Castella-la Manxa (0,32 punts percentuals). Cal, doncs, analitzar els determinants de la inflació per valorar els possibles factors que poden conduir a aquests resultats.

En primer lloc, cal tenir present que a l'hora d'examinar la dinàmica dels preus d'una economia i la seva competitivitat, l'índex de preus de consum és només un dels indicadors possibles. **El diferencial que s'observa en termes d'IPC no es reproduïx quan es prenen en consideració altres indicadors de preus**, com poden ser el deflactor del PIB o l'índex de preus industrials. Amb tot, aquest informe s'ha centrat en

una bona part en l'anàlisi de la trajectòria de l'IPC, ja que acostuma a ser l'indicador més utilitzat per la seva ràpida disponibilitat i perquè està fortament relacionat amb l'evolució de la capacitat adquisitiva de la població.

Com s'ha dit, i en mitjana del període 1995-2004, **Catalunya presenta un creixement dels preus d'un 3,2% i una inflació subjacent equivalent**. Això situa la inflació de Catalunya 0,3 punts per sobre de la mitjana espanyola. Si es pren com a referència la inflació subjacent (que elimina els components més erràtics: alimentació no elaborada i productes energètics) la desviació continua essent pràcticament igual (de 0,3 punts). Pel que fa als elements més volàtils, l'energia s'ha caracteritzat per una relativa moderació dels preus i amb poques diferències respecte del conjunt d'Espanya, mentre que **l'alimentació no elaborada es caracteritza com un grup clarament inflacionista i amb un diferencial significatiu** (0,6 punts percentuals, en mitjana).

La inflació és clarament més elevada en els serveis que en el cas dels béns. El diferencial, tot i que es reproduïx tant en els serveis com en els béns, és superior en aquests últims (0,37 punts percentuals enfront de 0,27 en els serveis).

D'altra banda, es detecta que el diferencial està força generalitzat per grups de despesa, tal com demostra el fet que els grups amb una desviació positiva representen un 70% del cistell de despesa. En el període 1995-2004 s'observa que **els apartats amb un diferencial més elevat i persistent han estat el lleure i cultura, el parament de la llar, el vestit i calçat i l'ensenyament**. En canvi, begudes alcohòliques i tabac; hotels, cafès i restaurants, i comunicacions s'han caracteritzat, en mitjana, per un diferencial de signe negatiu. Cal no oblidar, però, que la caracterització dels grups

de despesa més inflacionistes s'altera notablement en considerar altres moments temporals.

> **Factors explicatius**

Els factors que poden explicar la inflació a curt i a mitjà termini poden agrupar-se en **elements de demanda i elements d'oferta**.

L'excés de demanda, tant interna com externa, pot tenir un efecte alcista en els preus de l'economia. **El to massa expansiu, per a l'economia espanyola i la catalana, de la política monetària fixada pel BCE** s'ha traduït en un augment de la liquiditat que ha impulsat el consum a l'alça. El creixement del crèdit al sector privat ha estat molt notable en aquest període. Els baixos tipus d'interès han impulsat a l'alça els nivells d'endeutament de les famílies i, així, la demanda interna i, més específicament, l'expansió del consum de les llars. A l'economia catalana, el creixement del consum de les llars en aquest període ha estat superior a l'augment del PIB i, per tant, la demanda interna pot haver exercit una pressió sobre l'oferta més forta que la que s'ha registrat al conjunt d'Espanya, on el creixement del consum és gairebé equivalent al del PIB. Les diferències en el comportament de la deriva salarial a una i altra àrea poden ser un dels factors explicatius de la dinàmica del consum. En canvi, **les diferències en les estructures de consum entre Catalunya i Espanya tenen un poder explicatiu baix a l'hora d'analitzar la inflació**, de manera que encara que l'IPC català tingués un cistell de consum idèntic al d'Espanya, la inflació hagués estat pràcticament la mateixa.

Pel que fa a la demanda externa, **l'increment registrat per les exportacions de béns i serveis ha exercit més pressió en el cas de l'economia catalana** que no pas en el conjunt d'Espanya. Aquest major impuls es produeix tant en les exportacions de béns com en les de serveis i, fonamentalment, en el turisme.

Quant a factors d'oferta, cal considerar tant els costos externs com els interns. Pel que fa als costos externs, **l'evolució dels preus de les importacions ha exercit un cert fre a les tensions inflacionistes**. Tot i així,

el major grau d'obertura de l'economia catalana i els canvis en la composició de l'origen geogràfic de les importacions poden haver fet que la contenció dels preus a Catalunya hagi estat menor que en el conjunt d'Espanya.

Per al conjunt de l'economia, i tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya, **la variació en l'excedent brut i en les figures impositives han estat els components de costos interns més inflacionistes**. Ambdós han registrat un increment superior al del deflactor del PIB.

Els costos laborals unitaris no han exercit, en canvi, una pressió alcista en el deflactor, atès que la seva variació s'ha situat sis dècimes per sota del creixement del deflactor. Aquesta variable és el resultat de l'evolució dels costos laborals, amb un augment –en termes nominals– superior al del deflactor, d'una banda, i al de la productivitat, de l'altra. Pel que fa a la productivitat, tant Catalunya com el conjunt d'Espanya han mostrat resultats no gaire positius en aquests darrers anys i, en tot cas, per sota dels registrats a altres àrees.

Tot i que a escala agregada no es detecten diferències significatives en l'evolució dels costos interiors entre Catalunya i el conjunt d'Espanya, l'anàlisi sectorial permet detectar comportaments diferenciats entre les branques d'activitat econòmica.

Les activitats terciàries, que s'enfronten a un marc de competència (externa i interna) molt menor, han pogut mantenir una tendència alcista en els marges empresarials. A més, el sistema de negociació col·lectiva vigent comporta que, tot i que en una bona part del sector serveis els augments de productivitat encara són més baixos que no pas a la indústria, els salaris mostrin un creixement equivalent al de les activitats manufactureres. L'augment de costos laborals i el dels marges es traslladen, finalment, als preus. **Aquest fet és especialment rellevant si es té en compte que els preus d'algunes d'aquestes activitats es reflecteixen també en el preu de venda dels productes manufacturats**. Aquest és el cas, per exemple, dels marges comercials i de transport i de les activitats incloses en el sector de serveis a les empreses. És a dir, que es pot afirmar que **una part del diferencial d'inflació**

entre Catalunya i Espanya en el sector de béns podria tenir l'origen en el comportament inflacionista del sector serveis. Les majors diferències en el deflactor del VAB es produeixen en els sectors d'immobiliàries i serveis a les empreses; ensenyament i sanitat de mercat, i comerç i reparacions.

Per contra, **les activitats manufactureres han fet un notable esforç en la contenció dels marges em-**

presarials. La forta i creixent competència internacional ha incentivat aquesta conducta per tal de no perdre mercats. Tot i la notable moderació salarial, els mals resultats en productivitat han impulsat a l'alça els costos laborals unitaris i han impedit que la capacitat competitiva de les activitats manufactureres sigui compatible amb una millor evolució de l'excedent.

Nota metodològica

La metodologia emprada en aquest informe parteix de la informació de la Comptabilitat regional, que fa possible una visió sintètica i amb coherència interna de la formació dels preus a l'economia. Estrictament, el deflactor de la demanda final està condicionat pel deflactor del PIB i el de les importacions. A partir de l'equilibri que defineix el compte de béns i serveis de l'economia:

$$Q + M = CI + DF$$

Q: producció total
M: importacions
CI: consums intermedis
DF: demanda final

i

$$Y + M = DF$$

on *Y*: producte interior brut

és a dir, la demanda final de l'economia se satisfà amb producció interior o amb importacions.

El deflactor de la demanda final es pot escriure així:

$$P_{df} = \frac{DF}{df} = \lambda_y P_y + \lambda_m P_m$$

on les expressions en minúscules indiquen que les magnituds estan expressades en preus constants; P_i és el deflactor de la magnitud *i*; $\lambda_y = y/df$, i $\lambda_m = m/df$. Atès que el tret més rellevant són els canvis en el deflactor de la demanda final (és a dir, el canvi en l'índex de preus dels béns i serveis que són utilitzats per al

consum final o inversió), l'expressió anterior es pot expressar com:

$$\dot{P}_{df} \approx \omega_y (\dot{P}_y + \dot{\lambda}_y) + \omega_m (\dot{P}_m + \dot{\lambda}_m)$$

on

$$\omega_y = Y/DF \quad \text{i} \quad \omega_m = M/DF$$

Aquesta expressió sintetitza la contribució dels factors interns i externs a l'augment del deflactor de la demanda final des del punt de vista de l'oferta. En el cas de l'economia catalana, però, la no disponibilitat de les estimacions dels fluxos amb la resta d'Espanya impedeix fer aquesta descomposició.

Pel que fa al component intern de la inflació, que s'analitza en aquest informe, i de manera semblant al procediment anterior, a partir del compte d'explotació es pot plantejar:

$$Y = RA + EB + TN$$

RA: remuneració d'assalariats

EB: excedent brut d'explotació

TN: impostos indirectes nets de subvencions (inclòs l'IVA i els impostos nets sobre la importació)

El deflactor del PIB es pot expressar com:

$$P_y = \frac{RA}{Y} + \frac{EB}{Y} + \frac{TN}{Y} = \frac{W \cdot A}{Y} + \frac{EB}{Y} + \frac{TN}{Y} = CLU + \frac{EB}{Y} + \frac{TN}{Y}$$

On *W* són els salaris per persona ocupada i *A* és el nombre d'assalariats

$\frac{RA}{Y}$ és equivalent al cost laboral unitari (*CLU*).

La variació en el deflactor, P_y , serà:

$$\frac{\Delta P_y}{P_y} = \frac{\Delta CLU}{CLU} \cdot \frac{CLU}{P_y} + \frac{\Delta EB}{P_y \cdot \gamma} + \frac{\Delta TN}{P_y \cdot \gamma}$$

$$\dot{P}_y = \dot{CLU} \cdot \frac{CLU}{P_y} + \dot{EB} \cdot \omega_e + \dot{TN} \cdot \omega_t$$

En aquesta expressió es verifica que:

$$\omega_e = EB/Y$$

$$\omega_t = TN/Y$$

$$\frac{CLU}{P_y} = \frac{W \cdot A}{P_y \cdot \gamma} + \frac{RA}{Y} = \omega_r$$

Per tant:

$$\dot{P}_y = \dot{CLU} \cdot \omega_r + \dot{EB} \cdot \omega_e + \dot{TN} \cdot \omega_t$$

Finalment, s'ha de fer un darrer ajust. La productivitat es mesura en termes d'ocupació total, de manera que la remuneració dels treballadors ha de tenir en compte el nombre total d'ocupats. Per aquest motiu, es procedeix a la transformació següent:

$$RE = (RA/A)^* N$$

$$CLU^* = \frac{RE}{Y}$$

$$EB^* = EB - ((RA/A)^* (N-A))$$

On N = total ocupats i RE = remuneració dels ocupats.

L'expressió final serà

$$\dot{P}_y = \dot{CLU}^* \cdot \omega_r + \dot{EB}^* \cdot \omega_e + \dot{TN} \cdot \omega_t$$

que recull la diferent contribució dels diversos components de costos interns a la formació dels preus.

Informe de la Comissió encarregada d'identificar i proposar mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya.

Conclusions i recomanacions

Introducció

Diagnòstic dels factors explicatius i recomanacions

Factors de demanda

Factors d'oferta

Síntesi de les recomanacions

**Membres de la Comissió encarregada d'identificar i proposar
mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya**

Introducció

Al mes de febrer d'aquest any el Departament d'Economia i Finances va presentar un informe tècnic elaborat per la Direcció General de Programació Econòmica (en endavant, informe DGPE) que analitzava, de manera descriptiva i analítica, l'evolució de la inflació a Catalunya i al conjunt d'Espanya en els darrers anys, 1995-2004, prenent com a referència l'índex de preus al consum. En la presentació de l'informe el conseller d'Economia i Finances va anunciar la constitució d'una Comissió integrada per reconeguts experts del món acadèmic, representants dels agents econòmics i socials i dels departaments més implicats, per tal d'ampliar el diagnòstic sobre el diferencial d'inflació i fer una proposta de recomanacions amb vista a reduir-lo.

D'aleshores ençà, la Comissió ha estat treballant en l'aprofundiment dels diversos conceptes que ja en el primer informe es detectaven com els que més contribuïen a explicar la diferent evolució dels preus de consum en les dues zones.

Les pàgines que segueixen se centren gairebé exclusivament en l'anàlisi del diferencial de preus entre Catalunya i el conjunt d'Espanya, deixant de banda els factors que poden contribuir a generar unes tensions inflacionistes més elevades en ambdós casos que la mitjana europea. Això no obstant, la Comissió vol destacar que el diferencial de preus d'Espanya (i de Catalunya) respecte a la zona euro és un factor fonamental en qualsevol anàlisi de la posició competitiva en els mercats mundials.

Així mateix, s'inclou un annex elaborat per la DGPE en el qual es desenvolupa, en base a l'informe previ de la mateixa DGPE i als treballs de la Comissió, el diagnòstic que condueix a les conclusions i recomanacions aquí presentades.

Aspectes generals

En els darrers anys, els preus de consum s'han caracteritzat per presentar una evolució més alçista a Catalunya en comparació amb el seu entorn econòmic. En el període 1995-2004, com a mitjana anual, els preus van créixer un 3,2% a Catalunya, un 2,9% a Espanya i un 1,9% a la zona euro. Aquestes dades evidencien que la desviació respecte de la zona euro és molt àmplia i suposa un problema compartit amb Espanya, que es mostra com un dels estats europeus més inflacionistes. Tal com indiquen les dades, la desviació de la inflació catalana respecte a la mitjana estatal en termes d'IPC no és gaire significativa però mostra persistència en el temps. Així, en el període 1995-2004 la inflació catalana va ser sistemàticament superior a la del conjunt de l'Estat, exceptuant l'any 2001, i afecta un elevat nombre de components de l'IPC.

Un dels primers aspectes a tenir en compte és que l'índex de preus al consum capta l'evolució dels preus finals d'un conjunt de productes representatius del consum i és un dels indicadors més utilitzats, per la seva ràpida disponibilitat i per la seva rellevància per valorar la capacitat adquisitiva de la població. No obstant això, per mesurar l'evolució de la competitivitat també existeixen altres mesures, com ara el deflactor del PIB, l'índex de preus industrials, els costos laborals unitaris o el deflactor de les exportacions de béns i serveis. Aquest és un fet important, atès que el diferencial entre Catalunya i la zona euro es reproduïx en pràcticament tots els indicadors esmentats, però no si es compara amb l'evolució a Espanya.

La Comissió vol remarcar que el diferencial amb la zona euro és molt més important i és un problema que es reproduïx per al conjunt de l'economia espa-

nyola, tret que apunta l'existència de causes comunes. La Comissió no ha aprofundit en aquest diferencial amb la zona euro, en quedar fora de l'encàrrec rebut, tot i reconèixer que pot suposar una pèrdua de competitivitat efectiva en aquells sectors més exposats a la competència exterior.

Descripció del diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya 1995-2004.

Trets principals

L'informe tècnic previ elaborat per la Direcció General de Programació Econòmica va permetre identificar diversos grups en els quals el diferencial és especialment elevat i persistent. A continuació es presenta una síntesi de les dades de creixement de preus a Catalunya i del seu diferencial amb la mitjana espanyola en el període de referència, 1995-2004.

- L'alimentació no elaborada i els serveis són els grups més inflacionistes de l'IPC català, amb una taxa del 4,61% i del 4,04% de mitjana en el període. En canvi, els béns industrials són els que mostren una evolució més continguda dels preus, 2,33%, seguits dels productes energètics, 2,58%, i de la alimentació elaborada, 2,68%.
- En termes de diferencial amb Espanya, destaca també en primer lloc l'alimentació no elaborada, amb

un diferencial de 0,6 punts percentuals, seguida dels béns industrials, amb 0,37 punts de diferencial. Tot i ser més inflacionistes que els béns, els serveis mostren un diferencial menor amb el conjunt de l'Estat, de 0,27 punts. Els diferencials més petits es donen a l'alimentació elaborada i als productes energètics: 0,11 punts i 0,03 punts percentuals, respectivament.

- Per grups de despesa, es donen diferencials superiors a la mitjana de 0,3 punts en vuit dels dotze grups. Per ordre d'importància: vestit i calçat, 0,7; lleure i cultura, 0,63; parament de la llar, 0,47; ensenyament, 0,43; alimentació, 0,38; altres despeses, 0,38; habitatge, 0,33, i medicina, 0,32. A la resta de grups, el diferencial és nul en el cas dels transports i negatiu en begudes alcohòliques i tabac (-0,33), hotels, cafès i restaurants (-0,11) i comunicacions (-0,07).
- La repercussió dels diferencials de cada un dels grups anteriors en el diferencial general està en funció de la seva ponderació en el cistell de consum. Tenint en compte només els grups amb diferencial positiu, destaca la repercussió del grup de lleure i cultura, que genera un 20,9% del diferencial, del d'alimentació, amb un 19,6%, i del d'habitatge, amb un 16,5%. Segueixen altres despeses, ensenyament, i vestit i calçat, amb un 11,3%, un 10,9% i un 10,1%, respectivament. I, finalment, la repercussió del grups de parament de la llar és d'un 6,4% i la de medicina, d'un 3,9%.

Diagnòstic dels factors explicatius i recomanacions.

Consideracions generals

Introducció

La Comissió considera important subratllar que, en el seu treball, ha trobat fenòmens diferents que no han de confondre's:

- Els nivells de preus d'alguns productes són més alts a Catalunya.
- El creixement del nivell de preus d'alguns productes és més alt a Catalunya que a la resta d'Espanya.
- Alguns béns i serveis contribueixen més intensament al nivell o al creixement de preus a Catalunya en relació amb la resta d'Espanya.

L'encàrrec a la Comissió es refereix als punts segon i tercer, malgrat que també s'ha prestat atenció al primer atès que també pot tenir alguna influència en els altres, bé transitòriament, durant el pas d'un nivell de preus a un altre major, o bé mitjançant mecanismes d'inèrcia o persistència que poden fer que l'augment de preus d'un període continuï en el següent.

Les variacions en l'índex de preus poden resultar afectades per factors de tendència, per variacions cícliques o estacionals i per pertorbacions transitòries, i tots ells poden provenir tant de l'oferta com de la demanda. El treball de la Comissió s'ha centrat en la identificació dels factors de tendència, tot i que també s'han analitzat la resta de factors que poden haver incidit en el diferencial d'inflació existent a Catalunya.

Aspectes metodològics

El coneixement i valoració dels aspectes metodològics en l'elaboració de l'índex de preus al consum és un tret rellevant, més encara quan l'objectiu de l'anàlisi és la

comparació entre territoris. L'anàlisi amb profunditat dels aspectes metodològics ha permès posar de manifest algunes qüestions rellevants que s'indiquen a continuació:

- La definició dels articles de consum es fa mitjançant una especificació general de l'article, que pot divergir entre territoris en funció de les pautes de consum de la població. Són els mateixos entrevistadors els que ajusten la definició de l'article. L'ajust en funció de pautes de consum pot tenir un doble efecte: en el nivell de preus i en l'augment dels preus entre territoris.
- La presència dels diversos formats comercials en el territori pot exercir un cert biaix en la mostra de preus. La selecció dels establiments informants es fa segons les principals zones comercials existents a cada territori i la ponderació que s'estableix a la mostra de preus es fa segons formats.
- La metodologia d'elaboració de l'índex de preus introdueix la correcció per canvis en la qualitat dels articles. Aquest ajustament el fa en part el mateix entrevistador i, per tant, és, en una bona mesura, un component subjectiu. Més rellevant que aquest fet, però, és que la correcció per qualitat únicament s'aplica en el cas dels béns, mentre que en els serveis, ateses les seves característiques, no es té en compte. D'aquesta manera, la diferent ponderació dels grups de despesa de béns i serveis a les diverses àrees territorials pot tenir conseqüències en l'evolució dels preus.

Aquests factors no invaliden en cap cas el procés seguit en l'elaboració de l'IPC. No obstant això, tot i aplicar una metodologia estricta i correcta, sí que plantegen alguns matisos respecte de les comparacions interterritorials. En la mesura que no es consideren els mateixos productes, els mateixos establiments, etc., les diferèn-

cies en l'índex de preus es poden deure a múltiples factors que no necessàriament estan relacionats amb el fet que un producte concret enregistri majors augments de preus en un lloc que en un altre. Per aquest motiu, les recomanacions de la Comissió s'adrecen a que s'emprenguin mesures que poden millorar el coneixement, la valoració i la comparació dels índexs de preus entre territoris i no pas a proposar canvis en la metodologia d'elaboració (que, d'altra banda, es troba perfectament adaptada a les recomanacions d'Eurostat). En aquest sentit, s'apunten els aspectes següents:

- La base per a l'obtenció del cistell de consum és la informació que es pot extreure de *l'Enquesta contínua de pressupostos familiars* (EPF). Aquesta estadística disposa d'una base mostral adequada per a l'anàlisi del conjunt d'Espanya, però amb mostres reduïdes a nivell de comunitat autònoma, tret que pot condicionar-ne els resultats. Aquesta informació és la que després s'utilitza per establir les ponderacions en l'IPC i, per tant, és un element fonamental del càlcul d'aquest. **L'ampliació de la mostra de l'EPF a escala de comunitat autònoma i província és, doncs, un element desitjable per tal de millorar la fiabilitat de l'enquesta i la seva utilitat per a conèixer millor l'estructura i les característiques del consum de les llars.**
- Un dels punts fonamentals en l'elaboració dels índexs de preus al consum és la valoració i correcció pels canvis que experimenta la qualitat dels articles, tret que pot distorsionar de forma notable l'evolució dels nivells de preus i de la inflació. En aquest sentit, seria fonamental avançar en dos aspectes:
 - D'una banda, **la introducció de factors de correcció de qualitat en els serveis.** El pes dels serveis és

significatiu en el cistell de consum i, per tant, les distorsions que afecten aquest grup tenen un efecte notable en la tendència seguida per l'IPC. Evidentment, aquesta és una qüestió metodològicament complexa, però caldria valorar experiències a escala internacional, fonamentalment en el tema de l'aplicació de preus hedònics (aquells en què el preu del bé es relaciona amb les característiques del producte o amb els serveis que proporciona).

- De l'altra, **la difusió i publicació dels índexs de preus abans i després de l'aplicació de les mesures de correcció per qualitat** podria donar una visió més acurada del problema de la inflació. El detall i la comparació d'ambdós índexs en les diverses comunitats autònomes podria aportar informació rellevant.
- Un altre element destacable són les possibles diferències que es poden produir en l'evolució dels preus dels productes en els diversos formats comercials existents. Aquest és un aspecte que s'ha assenyalat repetidament, però la informació disponible per fer un tractament detallat de la qüestió és molt mins. **La introducció en els mateixos qüestionaris de l'IPC d'una variable indicativa del tipus de format comercial** (prèviament i perfectament delimitat) subministraria una informació molt valuosa per a les anàlisis econòmiques sobre la inflació i els diferencials existents.
- Finalment, cal valorar la possibilitat de realitzar estudis territorials específics sobre l'evolució dels preus i les pautes de consum, especialment en aquelles àrees amb característiques molt determinades (com ara les zones turístiques), que poden presentar dinàmiques de preus diferenciades.

Factors de demanda

La Comissió considera que el diferencial d'IPC entre Catalunya i Espanya, d'una banda, i la zona euro, de l'altra, s'explica en una bona part per les diferències en el patró de creixement i, més específicament, pel major dinamisme de la demanda. Això és el resultat de diversos factors:

1. Les condicions macroeconòmiques d'estabilitat generades en el procés d'aproximació, primer, i entrada, després, a la Unió Econòmica i Monetària. Això es va traduir en una reducció de la taxa esperada d'inflació, del dèficit públic i de la prima de risc, i, per tant, dels tipus d'interès a curt i a llarg termini; així mateix, el tipus de canvi en el pas a l'euro va ser relativament favorable. El resultat ha estat un augment de la riquesa financera i immobiliària de les famílies, un incentiu a l'endeutament i l'augment del consum, un creixement significatiu (però transitori) de les exportacions de béns i serveis (turisme) i un increment de la inversió (fonamentalment en construcció). En definitiva, doncs, un creixement sostingut de la demanda interna i externa que pressiona els preus a l'alça.
2. Una política monetària del Banc Central Europeu que ha afavorit el creixement de la demanda a Catalunya i al conjunt d'Espanya, amb tipus d'interès reals molt baixos, i fins i tot negatius, que han impulsat el procés d'endeutament i increment de la despesa ja assenyalats. El diferencial d'inflació existent ha contribuït a mantenir i realimentar aquest procés.
3. A conseqüència d'aquests factors, el darrer cicle de l'economia catalana i espanyola ha estat sensiblement més expansiu en relació amb la zona euro. La Comissió opina que la pressió de la demanda, juntament amb l'existència de certes restriccions en l'oferta (rigideses en la capacitat d'ajustament de l'es-

tructura productiva, manca de mà d'obra de determinades qualificacions, etc.), han contribuït a l'ampliació del diferencial d'inflació.

En el cas de l'economia catalana, el creixement del consum de les llars ha estat equivalent al que s'enregistra per al conjunt d'Espanya (3,4% anual acumulatiu en el període 1995-2004). No obstant això, una diferència no menyspreable és que aquest creixement supera en quatre dècimes el dinamisme del PIB en el cas de Catalunya (3% anual de mitjana del mateix període), tret que no es reproduïx per al conjunt d'Espanya. Això es tradueix en una lleugera major aportació del consum de les llars al creixement del PIB en el cas de l'economia catalana respecte del conjunt d'Espanya. De fet, i tot i que per a un període més curt, les dades que es poden extreure del compte de renda de les llars són indicatives d'una major pressió de la despesa en consum de les llars catalanes que el resultat obtingut per al conjunt d'Espanya. La proporció de renda destinada al consum ha augmentat més a Catalunya que a Espanya en aquest període.

Davant d'aquestes consideracions, la Comissió considera que una part important del diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya, i d'altra banda amb la zona euro, pot tenir un caràcter transitori lligat al dinamisme de la demanda. La Comissió no pot ni ha d'efectuar recomanacions relatives a factors diferencials de demanda.

D'altra banda, un altre component de la demanda interna –el consum de les administracions públiques– ha mostrat també un comportament notablement expansiu. Aquest és un fet rellevant, atenent a la situació en què es troba l'economia espanyola des del moment del seu ingrés a la Unió Econòmica i Monetària. Davant el to expansiu de la política monetària, la polí-

tica fiscal hauria d'haver adoptat en els anys considerats un caire més moderat amb l'objectiu de no augmentar encara més les tensions en els preus. Això no obstant, el consum públic ha enregistrat un notable creixement, superior a l'economia catalana que al conjunt d'Espanya, i en ambdós casos per sobre de l'augment del PIB. El menor pes del consum públic en el PIB català, però, implica que l'aportació d'aquest al creixement econòmic global sigui lleugerament inferior a Catalunya respecte del conjunt d'Espanya. Cal destacar, en aquest sentit, que les prioritats pressupostàries de l'Administració autonòmica s'orienten al sanejament i la reducció progressiva del dèficit. La Comissió entén que les decisions sobre la despesa pública no poden condicionar-se a l'evolució dels preus, però considera desitjable moderar el creixement del consum públic, almenys mentre la demanda privada creixi a bon ritme. Per això, **insta el Govern a impulsar mesures adreçades a obtenir guanys d'eficiència en la despesa pública que permetin continuar avançant en l'objectiu de fer compatible la millora dels serveis públics amb la moderació de la despesa en consum públic.**

A més d'aquests factors, en l'apartat de demanda cal també fer esment al comportament de la demanda externa, especialment en una economia en què l'activitat turística té una presència important. Les dades

d'exportacions de béns i serveis i els diversos indicadors disponibles sobre l'activitat turística a Catalunya i Espanya avalen la hipòtesi d'una major pressió per part de la demanda externa sobre l'activitat econòmica catalana.

L'existència d'una major inflació pot haver tingut un efecte de pèrdua de competitivitat, fonamentalment en el cas dels sectors més oberts a la competència exterior. Per això, i malgrat pugui haver-hi factors que apunten a la progressiva reducció del diferencial, la Comissió vol remarcar la importància de posar els mitjans per recuperar la capacitat competitiva. Aquests mitjans ja no poden recolzar-se en la depreciació de la moneda, sinó que s'han de vehicular mitjançant millores en la productivitat, flexibilitat i eficiència en la producció, contenció de costos, etc. En aquest sentit, *l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana* ha posat les bases per a l'aplicació d'un ampli conjunt de mesures que, des de diversos àmbits, pretenen aconseguir la millora en la productivitat i la competitivitat de l'economia.

La Comissió ha estudiat també les diferències en l'estructura del consum entre Catalunya i Espanya i no ha trobat que aquest factor fos rellevant per al diferencial de l'IPC.

Factors d'oferta

Més enllà dels elements de demanda, en una bona part lligats al patró de creixement econòmic seguit aquests darrers anys, poden assenyalar-se altres elements relacionats amb els costos de producció i amb l'estructura de l'oferta en els diversos sectors d'activitat que poden haver tingut conseqüències rellevants en l'evolució dels preus. En aquest sentit, l'evolució dels costos de les primeres matèries i l'energia, la tendència seguida pels costos laborals, el preu del lloguer dels locals o oficines, o factors tributaris com ara les taxes o impostos que graven l'activitat econòmica poden haver repercutit en els preus de venda dels productes i/o en l'evolució dels marges empresarials.

Preus de primeres matèries

Pel que fa a les primeres matèries i l'energia, l'evolució en els mercats mundials del preu del petroli i dels seus derivats té, sens dubte, conseqüències sobre els costos per a una economia com l'espanyola i catalana que mostra encara un notable grau de dependència energètica. Cal dir, però, que la Comissió no ha trobat un efecte significatiu d'aquesta variable ni de l'evolució del preu d'altres matèries primeres sobre el diferencial d'IPC entre Catalunya i Espanya.

Costos laborals i productivitat

L'anàlisi dels costos laborals unitaris nominals posa de manifest que el seu creixement en el període 1995-2003 ha estat superior a Catalunya (3,04%) que a Espanya (2,81%) –i en tots dos casos, molt superior a l'augment enregistrat a la Unió Europea. La Comissió vol remarcar, però, que aquest diferencial no s'explica per un com-

portament més alçista dels costos laborals per treballador a Catalunya, sinó que ve donat pel menor creixement de la productivitat agregada que ha enregistrat l'economia catalana en aquest període, tenint en compte que en els darrers anys s'ha detectat a l'economia espanyola, i a la catalana en particular, un important procés de moderació salarial en els convenis col·lectius.

El patró de creixement seguit aquests anys ha tingut l'efecte favorable d'aconseguir una molt notable disminució de l'atur. A mitjà i a llarg termini, però, la continuïtat en el creixement econòmic i en la creació d'ocupació requereix l'aconseguitment de millores en la productivitat per tal de garantir la competitivitat de l'economia catalana en els mercats mundials.

La Comissió mostra una clara preocupació per l'evolució de la productivitat a l'economia catalana en els darrers anys. Per això, malgrat que no és la seva funció fer propostes concretes sobre la millora de la productivitat i l'adaptació i dinamisme de l'estructura productiva catalana, la Comissió **recomana la promoció, tant a nivell autonòmic com estatal, de polítiques més decidides de recerca i desenvolupament, innovació, educació i millora del capital humà, millora de les infraestructures, etc. que afavoreixin el creixement de la productivitat a Catalunya i al conjunt d'Espanya. I, en aquest sentit, reconeix la importància del conjunt de mesures contingudes a l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana, i insta el Govern i els agents socials a desenvolupar-lo.**

D'altra banda, la Comissió ha analitzat la rellevància que en l'evolució dels costos laborals pot tenir la presència d'un desajustament entre l'oferta i la demanda de mà d'obra segons qualificacions professionals. Aquest és un aspecte que pot tenir una incidència especialment significativa en alguns sectors d'activitat,

com és el cas de la construcció, entre d'altres. Per això, **recomana al Govern que millori el sistema formatiu, promogui la formació professional i adequi la formació ocupacional a la realitat del mercat de treball, incentivant la formació en aquells estudis i ocupacions que són objecte de major demanda per part de les empreses.**

Finalment, la Comissió reconeix l'autonomia que tenen els agents socials per dur a terme la reforma del marc legal i institucional del mercat de treball. Aquest és un procés de gran importància, fonamentalment per tal de garantir el bon funcionament de les activitats productives, el volum i la qualitat de l'ocupació, l'existència de relacions laborals estables, l'adequació del mercat laboral a les noves condicions de competitivitat i la distribució equitativa de la renda.

Excedents empresarials

L'informe de la DGPE posava de manifest el comportament inflacionista que han tingut els excedents empresarials en el període analitzat. Aquesta situació és especialment accentuada en el cas dels serveis de mercat, mentre que, en canvi, cal destacar la forta contenció que s'ha produït en les activitats manufactureres. Les mancances en la informació estadística referida als serveis, així com les dificultats de valoració de la producció en moltes d'aquestes activitats i en el càlcul dels seus nivells de productivitat fa difícil atribuir l'evolució de l'excedent a la manca de competència i la major possibilitat de translació de costos a preus. Cal tenir present que en aquelles activitats terciàries caracteritzades per un major grau d'innovació i/o obertura es poden produir augmentos significatius de productivitat que poden no ser recollits en l'estadística i que, per tant, poden estar esbiaixant els resultats obtinguts. En aquest sentit, la innovació en moltes activitats terciàries es produeix en aspectes com l'organització, les relacions amb els clients, etc., trets tots ells difícils de valorar econòmicament.

Tot i així, **la Comissió considera que cal continuar avançant en els processos de liberalització i introducció d'un major grau de competència en les activitats ter-**

ciàries. Aquest fet és un factor fonamental per garantir que no es produeixin situacions de domini del mercat que tinguin una incidència sobre el nivell de preus i sobre la seva taxa de creixement.

La Comissió recomana també millorar la informació als consumidors i la transparència en els preus, així com reforçar els serveis de defensa de la competència i de defensa dels consumidors, amb l'objectiu de lluitar contra les pràctiques abusives que es poden produir a qualsevol sector.

Impostos, taxes i preus públics

L'informe de la DGPE permet constatar l'increment de la recaptació dels impostos indirectes sobre la producció i les importacions, alhora que mostra que aquesta recaptació ha crescut lleugerament menys a Catalunya que al conjunt de l'Estat en el període considerat, de manera que la Comissió descarta que hagin contribuït al diferencial d'inflació. Així mateix, la Comissió ha comprovat que l'increment de recaptació d'impostos, taxes i altres ingressos (capítols 1, 2 i 3) de l'Administració local ha estat inferior en el període de referència a Catalunya que a Espanya.

La Comissió no disposa, en canvi, d'informació comparativa homogènia per al sector públic autònom. Pel que fa estrictament als impostos, l'exercici de la capacitat normativa ha portat en general a l'augment de la imposició indirecta, amb algunes diferències entre les quals destaca recentment el recàrrec sobre hidrocarburs, implantat de moment a quatre comunitats autònomes, entre elles, a l'agost del 2004, Catalunya. També els darrers anys s'han modificat a l'alça l'impost de transmissions patrimonials i el d'actes jurídics documentats, alça que ha estat aplicada per la pràctica totalitat de les comunitats. Aquestes mesures poden provocar augmentos transitoris dels preus, i, en la mesura que no siguin del tot generalitzades al conjunt de comunitats autònomes, diferencials també de caire transitori però, en tot cas, probablement de poca entitat.

Quant a les taxes, es disposa sols d'informació sobre les ambientals, on destaca el pes de la recaptació a

Catalunya com a conseqüència del cànon de l'aigua (52,2% del total recaptat a l'Estat). El creixement, però, ha estat inferior en el període 1995-2001 que a la resta d'Espanya. En tot cas, i com s'apunta en altres punts d'aquest informe, la Comissió ha detectat indicis d'un major rigor en l'aplicació de les diferents normatives en matèria de seguretat ambiental, industrial, sanitària, etc., que semblen reflectir majors garanties de qualitat, però que també poden donar lloc a uns costos més elevats que poden tenir efectes inflacionistes, encara que de caire lleu i transitori.

En definitiva, la Comissió no ha trobat en la fiscalitat evidències que contribueixin a explicar el diferencial d'inflació amb Espanya, i pel que fa a taxes i altres ingressos considera que, en tot cas, la petita influència que hagin pogut tenir tendirà a desaparèixer en la mesura que altres comunitats autònomes s'apropin als majors nivells d'exigència en matèria de qualitat i seguretat.

Lògicament, la política impositiva es dissenya per a objectius que van més enllà del que la Comissió es proposa analitzar. Això no obstant, **recomana al Govern que, quan es proposin mesures impositives i regulatòries que puguin tenir repercussions sobre l'evolució dels preus, es duguin a terme estudis d'impacte d'aquestes sobre l'IPC i els seus resultats es prenguin en consideració en el disseny i implantació de les mesures.** Aquesta recomanació s'aplica tant als impostos que tenen una repercussió immediata en els preus de venda al públic com als que hi tenen una incidència indirecta, i també a les taxes i altres ingressos i, en general, a les regulacions.

Certificacions i acreditacions

La Comissió no disposa d'una comparativa completa entre comunitats autònomes del nivell ni de l'evolució de l'exigència i dels costos en matèria de controls i certificacions per a particulars i empreses. La informació disponible, referent a la seguretat industrial (EIC i altres) i de vehicles, no mostra diferències significatives en aquests costos, tot i que Catalunya estaria en la gamma mitjana-alta en relació amb la resta de comunitats.

Cal apuntar que es tracta de concessions amb un nombre molt limitat d'operadors. **La Comissió recomana, sempre que sigui possible, l'adopció del sistema d'autoritzacions en lloc del de concessions, amb l'objectiu d'augmentar el nombre d'empreses oferents i afavorir la competència. La Comissió recomana també, en el cas de concessions, que els terminis de durada de les mateixes siguin breus.**

A més d'aquests factors, les pàgines següents analitzen alguns aspectes concrets que tenen una incidència rellevant en l'explicació del diferencial d'inflació i que poden tenir conseqüències sobre diversos aspectes del procés de producció i/o distribució al consumidor final o que afecten determinats sectors d'activitat o grups de despesa de consum.

Costos de distribució: comerç i transport

La Comissió no troba raons de costos de producció ni de demanda suficients per explicar en la seva totalitat el diferencial d'inflació de Catalunya en relació amb la mitjana espanyola en un conjunt de béns (vestit i calçat, parament de la llar i béns d'oci i, en un grau menor, alimentaris), motiu pel qual considera la incidència dels costos de transport i distribució comercial.

> Comerç

L'informe de la DGPE mostra que a Catalunya els preus dels serveis comercials han crescut lleugerament per sobre de la mitjana espanyola, a causa del pitjor comportament de la productivitat i del creixement diferencial dels marges.

La Comissió considera que la millora de l'eficiència del sector comercial i la introducció de major competència de preus estan relacionades amb l'estructura comercial, caracteritzada per una certa atomització, un pes més elevat dels supermercats i la menor presència d'establiments de gran format, especialment hipermercats mitjans i grans. Cal tenir present que l'oferta de béns de consum no alimentaris d'aquests establiments és significativa, i que es tracta d'una ofer-

ta no basada en la marca del producte i, per tant, amb més flexibilitat de preus.

Malgrat les transformacions recents, Catalunya té un teixit comercial preexistent, amb una forta presència de petit comerç. La conjunció d'aquesta realitat amb una política comercial de caire més regulador per a les grans superfícies que en d'altres comunitats autònomes té com a conseqüència que el ritme de transformació del model comercial cap a nous formats sigui contingut, i que és plausible que la radiografia actual que presenta l'estructura comercial en relació amb la mitjana espanyola pugui contribuir en alguna mesura a explicar el diferencial d'inflació.

En definitiva, i sense perjudici de la valoració positiva del model comercial català quant a preservació de l'activitat del petit comerç de proximitat i les seves implicacions sobre el model de ciutat i la mobilitat, la Comissió considera que hi ha indicis que l'estructura comercial pot tenir alguns efectes sobre l'IPC, encara que certament difícils de quantificar.

La Comissió constata la insuficiència d'informació sobre el sector comercial i recomana aprofundir en qüestions rellevants, com per exemple l'anàlisi del comerç a les zones turístiques, que contribueixin al disseny d'una estratègia clara i compartida sobre el sector.

La Comissió recomana impulsar aquelles mesures que contribueixin a millorar l'eficiència del sector i el grau de competència: d'una banda, agilitzant la incorporació de tipologies comercials que fomentin la competència en preus o introdueixin fórmules de gestió innovadora amb repercussió sobre els costos de distribució. I, de l'altra, impulsant els guanys de productivitat del petit comerç. La Comissió no considera de la seva competència proposar les actuacions concretes per implementar les dues recomanacions assenyalades, però en tot cas apunta algunes línies d'avanç. Pel que fa a la primera recomanació, **aprofundir en la metodologia d'avaluació de l'impacte sobre el grau de competència en el sector pel que fa al procés de concessió de llicències, i potenciar alhora la transparència i flexibilitat en els criteris que condicionen la concessió.** I, quant a la segona recomanació, la Comissió apunta com una de les línies més efectives **per a la rebaixa de costos del petit**

comerç l'associació en grups per tal de guanyar escala en el proveïment, transport i altres elements del cost.

> **Transport**

La Comissió considera que els costos de transport, juntament amb els comercials, afecten la distribució de productes cap al consumidor final, i també els costos de producció. Els costos de transport a Catalunya són més alts que a la mitjana espanyola, principalment per dues raons: la primera, per la major presència de peatges en el transport per carretera (un 55% més) i la segona, pels superiors costos de congestió derivats d'una intensitat mitjana diària de trànsit força més alta que a la mitjana espanyola, especialment en l'àmbit metropolitana (3,5 vegades la mitjana espanyola), com a conseqüència de la insuficient dotació d'infraestructures de transport públic i privat.

La Comissió considera que aquest diferencial de costos de transport és creixent i contribueix al diferencial d'inflació i, per tant, **recomana que s'accelerïn al màxim les inversions en transport personal i de mercaderies, per ferrocarril i per carretera, amb l'objectiu d'assolir en un termini curt unes dotacions equivalents al pes que té l'economia catalana en el PIB espanyol.** La Comissió es remet a l'Acord estratègic pel que fa a altres consideracions en matèria d'infraestructures de transport.

Alimentació no elaborada

L'alimentació no elaborada és, tal com hem vist, el component més inflacionista de l'IPC -4,61% d'inflació mitjana en el període 1995-2004-, i el que manté un diferencial més pronunciat amb la mitjana espanyola: 0,6 punts percentuals enfront de 0,3 punts del total.

En el comportament de l'IPC per al conjunt de l'alimentació no elaborada, ens cal diferenciar entre les fases de producció i la resta.

Pel que fa a la producció cal destacar que els preus percebuts pels agricultors per les rúbriques amb més pes explicatiu no aporten cap justificació al diferencial de creixement de preus entre Catalunya i Espanya.

Això no obstant, s'observa un diferencial positiu en alguns productes que es pot atribuir a rendes de localització, atès que Catalunya consumeix més quantitat d'alguns productes que no pas en produeix.

La Comissió ha pogut constatar l'existència d'un mercat de productes d'alimentació no elaborada diferent entre Catalunya i Espanya, caracteritzat per la presència habitual de calibres i categories de productes de més qualitat que a la resta de l'Estat. Cal destacar, a més, que per als productes carnis es constaten mecanismes de garantia sanitària més amplis i més ràpidament implantats que en d'altres comunitats autònomes, i mecanismes de control ambiental més estrictes. La progressiva implantació d'aquestes mesures a la resta de l'Estat fa que el diferencial d'inflació que sorgeix per aquesta causa pugui considerar-se transitori.

Per tot això, i **amb relació a les regulacions de tipus sanitari, ambiental o qualitatives que afecten l'activitat productiva d'aliments o de les seves primeres transformacions, la Comissió recomana analitzar l'impacte que presenten sobre els preus finals i, en especial, el procés de transmissió per la cadena de valor afegit.** Així mateix, i en coherència amb la recomanació de major informació i transparència en la formació de preus, cal **millorar els mecanismes d'informació en els mercats de destí dels preus en origen dels productes associats.**

D'altra banda, cal **instar el compliment de les mesures sanitàries i les restriccions ambientals que neixen en el cabal normatiu de l'Estat o de la Unió Europea, per evitar tensions temporals en el comportament diferencial dels preus.**

En el vessant de la producció, cal aconseguir millores en la competitivitat dels productors en origen en el component d'oferta. **L'aprofitament de les economies d'escala que poden sorgir en la prestació de serveis externs a les unitats de producció** (especialment en l'àmbit de l'aplicació de garanties ambientals), atesa la concentració productiva d'algunes rúbriques a Catalunya, pot ser un factor clau per aconseguir una reducció de costos i una millor eficiència en la producció.

Així mateix, i per afavorir el trasllat de la millora de l'eficiència en la producció de certes rúbriques als

preus finals, caldria **millorar els mecanismes de comercialització i distribució per la via de la tipificació i homogeneïtzació dels productes.**

D'altra banda, i pel que fa al comerç majorista d'alimentació fresca, la Comissió no ha trobat problemes en el funcionament de Mercabarna com a mercat competitiu. Això no obstant, atesa la certa saturació que es produeix en l'espai disponible, **recomana ampliar i afavorir l'entrada de nous operadors en els mercats majoristes.**

Habitatge

Tot i que el diferencial d'inflació del grup d'habitatge, 0,33 punts percentuals, és molt proper al diferencial mitjà, la seva repercussió és important –un 16,5%–, atès el seu pes en el conjunt de la despesa de les llars.

En la determinació de l'IPC per al component d'habitatge es tenen en compte els pagaments de lloguers dels habitatges, les despeses de conservació i els consums de serveis (aigua, recollida d'escombraries, electricitat, gas i altres combustibles). El component de major pes i aportació al diferencial és el pagament de lloguers.

Com és prou conegut, els preus del mercat immobiliari han crescut enormement en el període de referència, i aquesta pujada ha estat superior a Catalunya que a Espanya: 172% i 148%, respectivament, en el mercat de compravenda. Aquesta evolució no repercuteix en l'IPC, que no recull els preus dels béns d'inversió com la compra d'habitatge, però sí es reproduïx al mercat de lloguers.

La Comissió considera que el diferencial en el lloguer d'habitatges es deu bàsicament a la superior pressió de la demanda efectiva a Catalunya, enfront d'una evolució de l'oferta d'habitatge nou similar a la de la resta de l'Estat. Igualment, considera que la superior demanda a Catalunya en relació amb la mitjana espanyola s'explica fonamentalment per raons demogràfiques, i en especial per la major entrada d'immigrants, com també per l'atracció exercida per Barcelona i el seu entorn com a gran regió metropolitana europea.

Ara bé, la Comissió estima que l'evolució dels lloguers té un sostre de creixement més acotat i més vinculat a la capacitat de pagament de les llars que no pas els preus de compra de l'habitatge i, en aquest sentit, els lloguers més baixos en altres zones d'Espanya podrien tenir unes previsions de major recorregut que a Catalunya, cosa que comportaria una reducció en el diferencial. Una altra raó per mantenir la previsió de reducció del diferencial pel cantó de l'oferta és el fet que Catalunya compta amb un parc de lloguer relativament més important que el del conjunt del Estat (16,6% i 11,6% del total, respectivament).

Pel que fa a l'epígraf de l'IPC de despeses de conservació de l'habitatge, la Comissió relaciona la seva evolució amb els costos de la construcció, els quals, tant segons les dades de Comptabilitat nacional recollides a l'informe de la DGPE, com segons el Ministeri de Foment, van enregistrar un creixement diferencial en el període. Aquesta darrera font mostra que els costos de mà d'obra i els de materials han crescut quasi el doble a Catalunya que al conjunt de l'Estat.

Finalment, la Comissió vol destacar el fet que el diferencial en l'evolució dels preus immobiliaris entre Catalunya i Espanya, i també els costos de manteniment dels immobles, afecten d'altres capítols de l'IPC a banda del d'habitatge, a través dels majors costos dels locals comercials, oficines, despatxos professionals, naus industrials, o equipaments, i per tant és un aspecte rellevant en l'explicació del diferencial d'inflació.

La Comissió considera que, per les raons exposades, l'aportació de l'habitatge al diferencial d'inflació tendirà a decréixer, però que cal contribuir a consolidar aquesta tendència. En aquest sentit, **la Comissió recomana el manteniment d'un ritme suficient de posada al mercat de nova oferta residencial, de compra i especialment de lloguer, amb una proporció substancial d'habitatge protegit, així com una programació acurada però flexible de l'oferta de sostre d'oficines, locals comercials, naus industrials i altres tipologies de sostre per a activitat econòmica**, per tal que no es produeixin desajustos en el mercat que incideixin en els costos immobiliaris de les empreses.

La Comissió recomana també que s'estableixin mesures per resoldre la insuficiència de mà d'obra en la construcció, i particularment en algunes de les seves especialitzacions.

Ensenyament

El diferencial d'inflació d'aquest grup de despesa és de 0,43 punts percentuals, i la seva repercussió explica el 10,9% del diferencial positiu d'inflació entre Catalunya i Espanya.

L'anàlisi dels diferencials existents per a cadascuna de les rúbriques que formen part d'aquest concepte de despesa posa de manifest les següents consideracions:

- El diferencial en l'evolució de preus es concentra en l'educació infantil i primària i en l'ensenyament no reglat.
- En l'educació secundària no s'observa un comportament diferencial rellevant en els preus d'ambdós territoris, Catalunya i Espanya.
- Pel que fa a l'ensenyament universitari, l'evolució dels preus en una i altra àrea és pràcticament equivalent.

Catalunya mostra, respecte d'altres regions, un sistema educatiu caracteritzat per dos trets diferencials: un sector privat concertat més ampli i una oferta privada d'ensenyaments artístics i d'idiomes, reglats i no reglats, més important. Atès que l'IPC només té en compte l'educació que té un preu de mercat, aquesta caracterització pot introduir un cert biaix inflacionista en la confecció de l'IPC.

Pel que fa a l'ensenyament reglat, l'IPC considera únicament l'educació que té un preu en el mercat. Els centres docents privats tenen coberts pel concert únicament l'ensenyament reglat. La resta de les seves activitats (els ensenyaments no reglats i les activitats extraescolars) no estan cobertes pel concert. Aquestes activitats, sotmeses a un preu de mercat, són les que poden estar subjectes a un biaix inflacionista. A més d'aquest factor metodològic, pot assenyalar-se també l'existència d'un cert trasllat en els requisits d'equipa-

ments, dotació de professors per alumne, etc., de l'escola pública a les escoles concertades i l'equiparació dels augmentos salarials en el professorat d'ambdós tipus d'escoles. Malgrat això, el possible efecte d'aquests factors pot considerar-se reduït. D'altra banda, el procés progressiu en l'aplicació dels concerts (l'educació infantil es troba encara en plena fase de concertació) fa que bona part del diferencial existent sigui un tret transitori.

Atenent aquestes consideracions, **la Comissió considera que conclou el procés de concertació en els nivells d'educació reglada tindrà efectes positius sobre el diferencial d'inflació i recomana impulsar la informació i la transparència en el funcionament del sistema educatiu, fonamentalment en el vessant de l'ensenyament concertat.**

L'ensenyament no reglat és l'altre concepte que presenta un diferencial significatiu i persistent respecte del conjunt d'Espanya. La Comissió constata la manca d'informació sobre aquest tipus d'ensenyaments, per la qual cosa **considera important que s'aprofundeixi en el coneixement del sector.** Malgrat tot, pot apuntar-se la hipòtesi d'una major demanda a Catalunya que exerceix una pressió sobre l'oferta existent, majoritàriament de caràcter privat.

Sanitat

Tot i que el pes dels productes sanitaris en l'IPC i en el diferencial d'inflació amb Espanya és relativament petit –diferencial de 0,32 punts i repercussió sobre el diferencial total del 3,9%–, la Comissió considera interessant fer algunes reflexions sobre el sector.

En primer lloc, val a dir que en la determinació de l'IPC corresponent a serveis mèdics i productes farmacèutics només és té en compte el que paga directament l'usuari. Per tant, en queda exclòs tot el que repercuteix en la sanitat pública i les quotes per assegurances privades, incloses al grup d'altres despeses –el qual també té un diferencial significatiu, 0,38 punts. I en segon lloc, igual com en el cas de l'educació, a Catalunya els establiments concertats i privats tenen un pes substancialment més elevat que en al-

tres comunitats autònomes. D'altra banda, també tenen un pes molt superior les assegurances sanitàries privades, fet que es tradueix en una elevada proporció de població que disposa de doble cobertura sanitària (més del 22%), cosa que en part s'explica per l'elevat nombre de clíniques privades de caire no benèfic que hi ha a Catalunya, moltes d'elles amb un reputat prestigi.

Pel que fa al sector concertat i privat, aquest model sanitari té els trets diferencials següents:

- En els centres concertats, el concert cobreix només una part de l'activitat sanitària del centre. La resta correspon a les prestacions establertes mitjançant assegurances privades i consultes estrictament privades, sobre les quals no hi ha un control de les tarifes establertes.
- Existència de centres sanitaris de prestigi, amb una qualitat assistencial i sanitària elevada. A més de l'increment a la contractació d'assegurances privades per part de la població resident a Catalunya, això es tradueix en una demanda no menyspreable de serveis d'atenció sanitària per part de població resident a d'altres llocs, amb la consegüent pressió sobre la demanda i les probables tensions en preus.
- Pel que fa a la despesa farmacèutica, els darrers anys han estat caracteritzats, d'una banda, per una progressiva introducció dels medicaments genèrics –amb un preu inferior– enfront de les especialitats farmacèutiques i, de l'altra, per l'establiment dels preus de referència, que han donat lloc a una tendència a la baixa en els preus de les especialitats farmacèutiques. La Comissió no ha trobat les causes del diferencial d'IPC de Catalunya en productes farmacèutics, que pot tenir l'origen tant en l'àmbit dels medicaments com, principalment, de la parafarmàcia.

Ateses aquestes consideracions, **la Comissió recomana continuar posant els mitjans efectius per a difondre i implicar tant els consumidors, com els metges i farmacèutics, en l'ús de medicaments genèrics, especialment quan la prescripció es realitza fora de la xarxa sanitària pública.**

Síntesi de les recomanacions

Es reproduïen aquí les recomanacions formulades a les seccions anteriors, i que resumeixen el treball de la Comissió. Aquestes recomanacions s'adrecen principalment als governs de la Generalitat i de l'Estat, si bé en altres casos el seu objecte és influir en el comportament dels agents privats. Es refereixen tant a aspectes metodològics com a factors de demanda i d'oferta, i pretenen afavorir la moderació del nivell dels preus de consum i de la seva taxa de creixement, tant en termes absoluts com relatius respecte de la resta d'Espanya.

- Millores metodològiques en l'avaluació i comparabilitat de l'IPC:
 - Ampliar la mostra de l'Enquesta de pressupostos familiars a escala de comunitat autònoma i província, per tal de millorar la fiabilitat de l'enquesta i la seva utilitat per a conèixer millor l'estructura i característiques del consum de les llars.
 - Introduir factors de correcció per qualitat en els serveis.
 - Difondre i publicar els índexs de preus abans i després d'aplicar les mesures de correcció per qualitat.
 - Introduir una variable indicativa del tipus de format comercial en els mateixos qüestionaris de l'IPC.
- Promoure, tant a nivell autonòmic com estatal, polítiques més decidides de recerca i desenvolupament, innovació, educació i millora del capital humà, millora de les infraestructures, etc. que afavoreixin el creixement de la productivitat a Catalunya i al conjunt d'Espanya, amb especial èmfasi a les mesures contingudes a l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana.
- Millorar el sistema formatiu, promoure la formació professional i adequar la formació ocupacional a la realitat del mercat de treball, tot incentivant la formació en aquells estudis i ocupacions que són objecte de major demanda per part de les empreses, amb vista a resoldre la insuficiència de mà d'obra en la construcció i en altres sectors i especialitzacions.
- Recomanar al Govern que, quan es proposin mesures impositives o regulatòries que puguin tenir repercussions sobre l'evolució dels preus, es duguin a terme estudis d'impacte d'aquestes sobre l'IPC i que els resultats que s'obtinguin es prenguin en consideració a l'hora de dissenyar i implantar les mesures.
- Adoptar, sempre que sigui possible, el sistema d'autoritzacions en lloc del de concessions, amb l'objectiu d'augmentar el nombre d'empreses oferents i afavorir la competència. En el cas de les concessions, es recomana que els terminis de durada siguin breus.
- Continuar avançant en els processos de liberalització i introducció d'un major grau de competència en les activitats terciàries, factor fonamental per garantir que no es produeixin situacions de domini del mercat que tinguin una incidència sobre el nivell dels preus i sobre la seva taxa de creixement.
- La Comissió constata la insuficiència d'informació sobre el sector comercial i recomana aprofundir en qüestions rellevants, com ara l'anàlisi del comerç a les zones turístiques, que contribueixin a dissenyar una estratègia clara i compartida sobre el sector.
- Impulsar aquelles mesures que contribueixin a millorar l'eficiència del sector comercial i el grau de competència: d'una banda, agilitzant la incorporació de tipologies comercials que fomentin la competència en preus o que introdueixin fórmules de gestió innovadora amb repercussió sobre els costos de distribució; i, d'una altra, impulsant els guanys de productivitat del petit comerç.
- Aprofundir en la metodologia d'avaluació de l'impacte sobre el grau de competència en el sector comer-

cial pel que fa al procés de concessió de llicències, i potenciar alhora la transparència i la flexibilitat en els criteris que condicionen la concessió.

- Per tal de reduir els costos del petit comerç, fomentar l'associació en grups amb vista a guanyar escala en el proveïment, transport i altres elements del cost.
- Millorar la informació als consumidors i la transparència sobre els preus. En el cas de l'alimentació no elaborada, per exemple, millorant els mecanismes d'informació, en els mercats de destí, dels preus en origen dels productes associats.
- Reforçar les polítiques de defensa de la competència i de defensa dels consumidors.
- Accelerar les inversions en transport –personal i de mercaderies– per ferrocarril i carretera, amb l'objectiu d'assolir en un termini curt unes dotacions equivalents al pes que té l'economia catalana en el PIB espanyol. La Comissió es remet a l'Acord estratègic pel que fa a altres consideracions en matèria d'infraestructures de transport.
- Amb relació a les regulacions –de tipus sanitari, ambiental o qualitatives– que afecten l'activitat productiva d'aliments o de les seves primeres transformacions i, en general, a totes les regulacions amb impacte sobre preus, la Comissió recomana analitzar l'impacte que representen sobre els preus finals i, en especial, el procés de transmissió per la cadena de valor afegit.
- Pel que fa als aliments no elaborats, instar el compliment de les mesures sanitàries i les restriccions ambientals que neixen en el cabal normatiu de l'Estat o de la Unió Europea, per tal d'evitar tensions temporals en el comportament diferencial dels preus.
- Aconseguir millores en la competitivitat dels productors en origen, especialment de productes alimentaris, aprofitant les economies d'escala que poden sorgir en la prestació de serveis externs a les unitats de producció.
- Millorar els mecanismes de comercialització i distribució alimentària per via de la tipificació i homogeneïtzació dels productes.
- Ampliar i afavorir l'entrada de nous operadors en els mercats majoristes d'alimentació.
- Mantenir un ritme suficient de posada al mercat de nova oferta residencial, de compra i, especialment, de lloguer, amb una proporció substancial d'habitatge protegit.
- Promoure una programació flexible de l'oferta de sostre d'oficines, locals comercials, naus industrials i altres tipologies de sostre per a activitat econòmica.
- La Comissió considera que concloure el procés de concertació en els nivells d'educació reglada tindrà efectes positius sobre el diferencial d'inflació i recomana impulsar la informació i la transparència en el funcionament del sistema educatiu, fonamentalment, en el vessant de l'ensenyament concertat.
- Pel que fa als ensenyaments no reglats, la Comissió ha avançat hipòtesis que podrien explicar el diferencial d'inflació amb Espanya, però, atesa la insuficient informació, considera important que s'aprofundeixi en el coneixement del sector.
- Posar els mitjans efectius per a seguir difonent i implicant tant els consumidors com els metges i farmacèutics en l'ús de medicaments genèrics, especialment quan la prescripció es realitza fora de la xarxa sanitària pública.
- Instar el Govern a impulsar mesures adreçades a obtenir guanys d'eficiència que permetin seguir avançant en l'objectiu de fer compatible la millora del servei públic amb la moderació de la despesa en consum públic.

Finalment, al marge de l'encàrrec rebut, la Comissió vol afegir una consideració amb relació a l'impacte del diferencial d'inflació sobre el poder adquisitiu de la població i, en particular, dels col·lectius més desprotegits, i expressar la seva valoració positiva de les mesures contingudes a l'Acord estratègic sobre el disseny i implementació per a les pensions mínimes d'un indicador de rendes bàsiques propi de Catalunya.

Membres de la Comissió encarregada d'identificar i proposar mesures correctores del diferencial d'inflació de Catalunya

> *Experts*

Antoni Argandoña i Ramiz (IESE). **President**

Anton Costas i Comesaña (UB)

Josep Oliver i Alonso (UAB)

Josep Lluís Raymond i Barà (UAB)

Jaume García i Villar (UPF)

Pere Puig i Bastard (ESADE)

> *Tècnics en representació de departaments*

Josep Villarreal i Moreno (Agricultura)

Carme Trilla i Bellart (Medi Ambient i Habitatge)

Raimon Serret i Lluís (Comerç, Turisme i Consum)

Marta Segura i Bonet (Salut)

Ester Castellà i Valls (Educació)

Mar Serna i Calvo (Trellall i Indústria)

> *Tècnics designats per organitzacions empresarials i sindicals*

Joan Ramon Rovira i Homs (COCINB)

Joaquim Trigo i Portela (Foment)

Albert Roca i Parés (Pymec-Sefes)

Mercedes Pizarro i Santos (Fepime)

Josep Manel Fandiño i Crespo (UGT)

Alfons Labrador i Tames (CCOO)

> *Representants del Departament d'Economia i Finances*

Ma. Antònia Monés i Farré (directora general de Pro-
gramació Econòmica). **Coordinadora**

Arseni Gibert i Bosch (director general de Defensa
de la Competència)

Gemma García i Brosa (subdirectora d'estudis de
la DGPE)

Annex

Material adicional utilitzat en els treballs de la Comissió
Evolució dels preus a Catalunya i Espanya per rúbriques de l'IPC

Material addicional utilitzat en els treballs de la Comissió

Evolució comparada dels preus a Catalunya, Espanya i la zona euro (1995-2004)

Tal com posava de manifest l'informe tècnic elaborat per la DGPE *Evolució de la inflació a Catalunya i Espanya 1995-2004*, Catalunya s'ha caracteritzat en els darrers anys per presentar una evolució més alcista dels preus de consum que no pas Espanya i la zona euro.

Si s'amplia l'anàlisi amb altres indicadors de preus diferents de l'IPC, s'observa que el diferencial positiu amb la zona euro apareix en tots els casos. En canvi, si s'estableixen comparacions amb Espanya s'obtenen resultats notablement diferents als obtinguts a partir dels preus de consum. Per exemple, en termes de deflactor de PIB i amb dades pel període 1995-2004, es pot apreciar que el diferencial de creixement Catalunya-Espanya és molt baix (d'una dècima com a mitjana anual), alhora que l'índex de preus industrials mostra un comportament més moderat a Catalunya.

Indicadors de preus Variació mitjana en el període 1995-2004

	Catalunya	Espanya	Zona euro
Índex de preus al consum	3,2	2,9 ¹	1,9
Deflactor PIB	3,6	3,5	1,8
Índex de preus industrials	1,3	1,7	1,2
Deflactor exportacions béns i serveis ²	2,3	2,2	0,7
Deflactor exportacions béns ²	-	1,6	0,4
Deflactor exportacions serveis ²	-	3,5	1,9

¹ Les dades d'Espanya fan referència a l'IPC, i no a l'IPCH, que és l'índex estrictament comparable amb la zona euro.

² Les dades de deflactor d'exportacions fan referència al període 1995-2003.

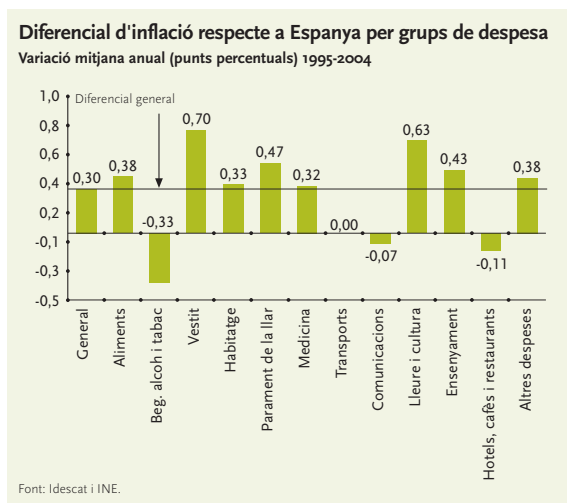
Font: Eurostat, INE i Idescat.

Amb tot, tenint en compte la ràpida disponibilitat de l'IPC com a indicador de preus i la seva rellevància per als consumidors, ha constituït la principal re-

ferència, tant per a l'informe previ realitzat per la Direcció General de Programació Econòmica com per als treballs de la Comissió encarregada de proposar mesures correctores. Un altre tret destacable de la evolució dels preus de consum a Catalunya és el fet que el diferencial respecte a Espanya en termes d'inflació subjacent (de 0,29 punts) és d'una magnitud molt similar a l'índex general. La desviació més àmplia correspon a la categoria de béns industrials no energètics, seguits dels serveis, mentre que el diferencial en l'apartat d'alimentació elaborada és molt més reduït. Pel que fa als elements més erràtics, no inclosos en la inflació subjacent, s'ha d'assenyalar l'alt diferencial amb Espanya en l'alimentació no elaborada (de 0,6 punts), mentre que en els productes energètics les diferències són mínimes.

Quant al diferencial segons grups de despesa, l'informe previ realitzat per la DGPE ja apuntava a la forta variabilitat en funció del període de referència. Al mateix temps, el diferencial està força generalitzat per articles, de manera que, llevat de tres grups de despesa (begudes alcohòliques i tabac; hotels, cafès i restaurants, i comunicacions), tota la resta presenten un augment de preus mitjà superior a Catalunya. No obstant això, es poden identificar uns grups en els quals el diferencial és especialment elevat i persistent. En el període 1995-2004 els grups de despesa amb una major desviació a l'alça són el vestit i calçat, el lleure i cultura, el parament de la llar i l'ensenyament. Aquests grups són també, junt amb l'habitatge, els que presenten un diferencial més freqüent o persistent.

A continuació, s'ha analitzat el diferencial augmentant el grau de desagregació, a escala de rúbriques de despesa. Cal insistir que l'evolució dels preus i del diferencial és força canviant en el temps, de manera que els resultats poden estar esbiaixats per alguna ob-

servació atípica. Per aquest motiu, s'ha tingut en compte la persistència o freqüència del diferencial en les rúbriques i s'han seleccionat aquelles partides que mostren un diferencial més sistemàtic en el període més recent.¹ D'aquesta anàlisi es pot extreure que les rúbriques més problemàtiques són:

- Dins de l'**alimentació no elaborada** destaca la *carn de vacum* (amb un diferencial positiu ampli, i sistemàtic des del 2000) i, en un grau menor, les *altres carns*. Val a dir que dins de l'alimentació elaborada també s'aprecien diferències notables en alguns productes (altres preparats alimentaris, sucre, etc.) que podrien atribuir-se a diferències en l'evolució dels costos de la indústria alimentària, o bé a tensions diferencials en la fase de transport i comercialització.
- En el grup de **vestit i calçat** la majoria d'epígrafs mostren una desviació considerable i força estructural.
- En el grup d'**habitatge** destaca l'elevada desviació i persistència en l'*habitatge de lloguer*, si bé en els últims anys s'ha reduït bastant.
- En l'apartat de **parament de la llar** les tensions són

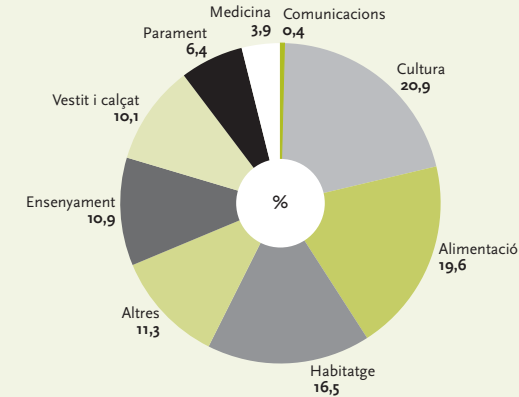
1. Els gràfics d'evolució de la inflació i del diferencial per rúbriques de despesa figuren a les pàgines finals d'aquest document.

força generalitzades, si bé els epígrafs amb desviacions més elevades són els *mobles i revestiments de terres* (amb un diferencial positiu tots els anys estudiats), *tèxtils i accessoris per a la llar* i els *electrodomèstics i reparacions*.

- En el grup de **medicina**, s'observen diferencials persistents (encara que no gaire alts) en les dues rúbriques: *serveis mèdics* i *medicaments i material terapèutic*.
- Al **lleure i cultura**, destaca el continu diferencial dels *objectes recreatius*. Els serveis culturals (recollits a la rúbrica de *lleure*) també han mostrat un diferencial ampli, sobretot en els darrers anys.
- A l'apartat d'**ensenyament**, les principals tensions corresponen a l'*ensenyament infantil* i els *altres ensenyaments* (alta persistència).
- Per últim, en el grup d'**altres despeses**, cal apuntar que la rúbrica d'*articles d'ús personal* registra una desviació amb tendència creixent en els anys més recents.

Una altra perspectiva a tenir en compte és la repercussió de cada grup de despesa al diferencial general, considerant el pes de cada apartat en l'estructura de consum de l'IPC. Aquest indicador és útil en la mesura que permet veure ràpidament quina part del diferencial és explicat per cada grup, si bé té l'inconvenient que els grups amb una major diferència de ponderació amb Espanya acostumen a ser els que més aporten al diferencial. Entre el 1995 i el 2004 els grups amb una repercussió més elevada en el diferencial han estat el *lleure i cultura*, l'*alimentació*, i l'*habitatge*. Només aquests tres grups generen una contribució al diferencial de 0,21 punts percentuals, mentre que altres despeses, ensenyament i vestit hi aporten, conjuntament, 0,12 punts. Finalment, l'acció compensadora d'altres grups ajuda que el diferencial global sigui de 0,30 punts. Cal destacar que l'elevada contribució al diferencial d'alguns grups es deriva fonamentalment del fet de tenir un pes més elevat en l'IPC català que no pas en l'espanyol (és el cas de l'habitatge). En canvi, altres apartats expliquen la seva elevada repercussió exclusivament a causa d'una tendència més alcista dels preus (cas de l'alimentació).

Repercussions dels grups de despesa amb diferencial positiu d'inflació respecte a Espanya (1995-2004)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Aspectes metodològics

A banda de les qüestions metodològiques ja tractades en l'Informe de la Comissió, s'han d'assenyalar algunes qüestions addicionals:

- La presència de diversos formats comercials en el territori pot exercir un cert biaix en la mostra de preus. La selecció dels establiments informants es fa segons les principals zones comercials existents a cada territori. La ponderació que s'estableix a la mostra de preus es fa segons formats, de manera que la majoria de preses de preu es fan en establiments de dimensió mitjana, mentre que el nombre de mostres en les dimensions extremes és molt més reduït. Les diferències en les estructures comercials regionals, en el sentit de diversa presència de formats i de dimensions, podria, doncs, esbiaixar també els resultats obtinguts.

> Aspectes particulars

- L'agent informant en el cas del lloguer d'habitatge és el mateix inquilí, que informa del preu global que paga pel contracte de lloguer². En determinats casos únicament inclou el cost del lloguer de l'habitatge, mentre que en d'altres el preu pagat pot incorporar tam-

bé l'impost sobre béns immobles, la taxa per recollida d'escombraries, etc. que, estrictament, no haurien de ser inclosos en aquest concepte. La possibilitat que hi hagi una composició diferent entre les regions d'un i altre tipus d'informant pot tenir també algun efecte en l'evolució dels preus.

- En el cas de preus centralitzats, com ara els dels medicaments, la ponderació de les diverses tipologies es fa en funció de la despesa (i, en molts casos, corregida pel nombre d'unitats consumides per evitar biaixos a conseqüència del preu unitari). Les diverses pautes de consum regionals poden introduir elements diferencials: per exemple, un major o menor consum de genèrics respecte a especialitats farmacèutiques. El mateix model sanitari (major o menor pes de la sanitat pública, model concertat, presència de mútues d'assistència sanitària, etc.) pot repercutir en aquesta tipologia de la despesa.

Tot i que en l'elaboració de l'IPC s'aplica una metodologia d'elaboració estricta i perfectament adaptada a les recomanacions de l'Eurostat, es plantegen alguns matisos respecte de les comparacions interterritorials. En la mesura que no es consideren els mateixos productes, els mateixos establiments, etc., les diferències en l'índex de preus es poden deure a múltiples factors que no necessàriament estan relacionats amb el fet que un producte concret enregistri augments de preus més elevats en un lloc que en un altre. D'altra banda, s'han d'apuntar també altres factors que poden introduir distorsions: en primer lloc, l'estructura de consum del cistell de la compra s'extreu de l'Enquesta contínua de presupostos familiars, la qual compta amb mostres reduïdes a escala de comunitat autònoma, de manera que aquest fet pot estar condicionant els resultats. En segon lloc, la consideració dels canvis de qualitat en els articles també pot comportar una correcció significativa en l'evolució dels preus, tot i que es tracta d'una qüestió metodològicament molt complexa. Finalment, sembla interessant destacar que la trajectòria dels preus pot di-

2. S'exclouen els lloguers de renda antiga, que poden distorsionar substancialment els preus.

ferir en funció dels diversos formats comercials, i qual-
sevol informació en aquest sentit seria molt valuosa per
a l'anàlisi econòmica de la inflació i els seus diferen-
cials.

Factors de demanda

L'informe tècnic elaborat pel Departament d'Economia
i Finances analitzava els diversos factors que, tant des
del punt de vista de la demanda com de l'oferta, podien
exercir alguna incidència en l'evolució dels preus a
Catalunya i, més específicament, en l'evolució diferen-
cial respecte del conjunt d'Espanya.

Pel que fa al **patró de creixement econòmic**, en els
darrers anys s'ha produït un notable dinamisme de la
demanda interna tant a l'economia catalana com al
conjunt d'Espanya, sobretot, a causa de la fortalesa del
consum de les llars. A mitjà termini això pot empè-
nyer els preus a l'alça, atesa la pressió que exerceix en
l'oferta de l'economia.

Indicadors de demanda interna. Consum de les llars

Variació anual acumulativa, període 1995-2004

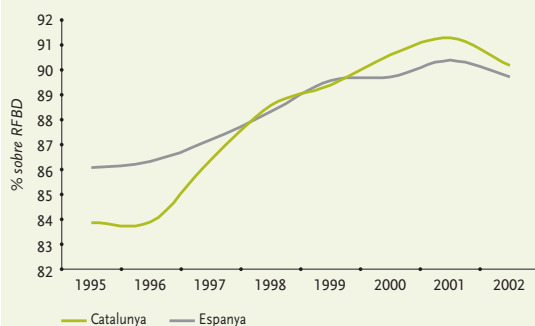
	Catalunya	Espanya
PIB	3,0	3,4
Consum de les llars	3,4	3,4
Aportació al creixement del PIB	62,9%	60,6%

Font: Idescat i INE.

En el cas de l'economia catalana, el creixement del con-
sum de les llars ha estat equivalent al d'Espanya (3,4%
anual acumulatiu en el període 1995-2004). Això no obs-
tant, en el cas català aquest creixement del consum pri-
vat supera en quatre dècimes el dinamisme del PIB (3%
anual de mitjana del mateix període), de manera que l'a-
portació del consum de les llars al creixement del PIB és
lleugerament més elevada que en l'economia espanyola.

Les dades que es poden extreure del compte de
renda de les llars també suggereixen una major presi-
ó de la despesa en consum de les llars catalanes. La
proporció de renda destinada al consum ha augmen-
tat més a Catalunya que a Espanya en aquest període.

Proporció de renda destinada al consum

Font: INE.

Indicadors de demanda interna. Consum de les llars

Variació anual acumulativa, període 1995-2002

	Catalunya	Espanya
Renda familiar disponible bruta	2,0	2,8
Despesa en consum final de les llars	3,4	3,4
Elasticitat aparent consum-renda	1,5	1,2

Nota: les dades han estat deflactades per l'IPC respectivament.

Font: INE.

Així, el dinamisme del consum familiar està pressio-
nant més la renda de les famílies (la qual cosa redueix
l'estalvi) i l'oferta de l'economia.

Un altre component de la demanda interna amb com-
portament expansiu ha estat el consum públic. En l'e-
conomia catalana ha enregistrat un creixement més in-
tens que el PIB i ha superat també l'augment corresponent
a Espanya. Tot i això, el menor pes del consum públic
en el PIB català ha determinat que l'aportació d'aquest
al creixement econòmic global sigui lleugerament in-
ferior a Catalunya respecte del conjunt d'Espanya.

Indicadors de demanda interna. Consum públic

Variació anual acumulativa, període 1995-2004

	Catalunya	Espanya
PIB	3,0	3,4
Consum de les administracions públiques	4,2	3,8
Aportació al creixement del PIB	17,3%	20,7%

Font: Idescat i INE.

Alhora, cal tenir en compte el **comportament de la
demanda externa**, especialment en una economia en

què l'activitat turística té una presència important. Les dades d'exportacions de béns i serveis i els diversos indicadors disponibles sobre l'activitat turística a Catalunya i Espanya assenyalen una major pressió per part de la demanda externa sobre l'activitat econòmica catalana.

Indicadors de demanda externa. 2004

	Catalunya	Espanya
Nombre de turistes estrangers	8.765	44.166
% sobre total	19,8	
Despesa (variació termes constants)	7,0	3,3

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

Factors d'oferta

> Costos laborals i productivitat

En els darrers anys s'ha detectat en l'economia espanyola, i en la catalana en particular, un important procés de moderació salarial en els convenis col·lectius. Malgrat això, les dues economies s'enfronten aquests darrers anys a una evolució molt feble de la productivitat aparent del factor treball. El resultat d'això ha estat un comportament més alcista en l'economia catalana dels costos laborals unitaris nominals, variable rellevant a l'hora de valorar l'evolució de la competitivitat.

A mitjà i llarg termini la continuïtat en el creixement econòmic requereix l'assoliment de millores en

la productivitat laboral per tal de garantir la competitivitat de l'economia catalana en els mercats mundials. En aquest sentit, el diàleg entre els agents socials és un factor clau a l'hora de corregir els problemes que presenta el mercat de treball, amb vista a millorar la qualitat de l'ocupació creada i aconseguir l'adequació a les noves condicions globals de competitivitat.

Indicadors de costos laborals.

Variació anual acumulativa, període 1995-2003

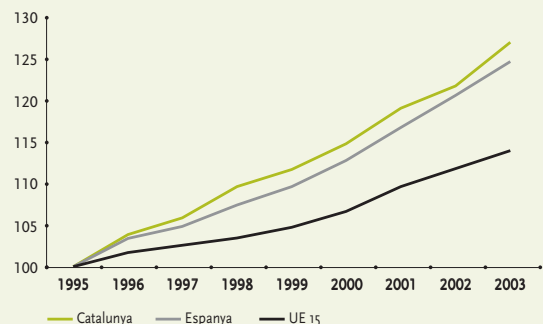
	Catalunya	Espanya
Costos laborals unitaris nominals (*)	3,04	2,81
Remuneració d'assalariats per assalariat	3,59	3,54
Productivitat aparent del factor treball	0,54	0,72

(*) Definit com remuneració d'assalariats per assalariat/ PIB per ocupat.

Font: INE.

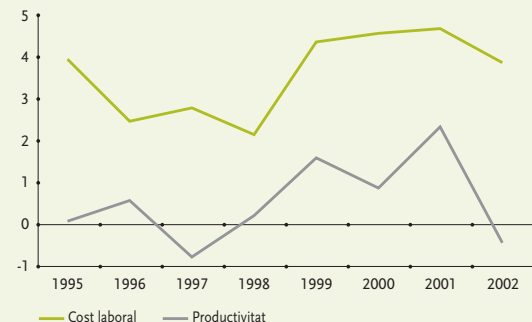
La disminució de la taxa d'atur en aquests darrers anys permet ara centrar l'atenció més clarament en aspectes com l'elevada taxa de temporalitat, les diferències en la incidència de l'atur en determinats col·lectius (els joves, per exemple), el contingut i el mecanisme de la negociació col·lectiva o els desajustaments de qualificacions que es produeixen en el mercat laboral. Aquest darrer aspecte pot tenir conseqüències significatives en determinats sectors d'activitat o determinats grups ocupacionals, ateses les mancances de mà d'obra per cobrir determinats llocs de treball i els consegüents augments en la retribució salarial que això implica.

Costos laborals unitaris nominals

Font: INE.

Cost laboral i productivitat

Nota: Cost laboral definit com la remuneració d'assalariats per assalariat.
Font: INE.

> **Excedents empresarials**

L'informe tècnic de la DGPE posava de manifest el comportament inflacionista que han tingut els excedents empresarials en el període analitzat. Aquesta situació és especialment accentuada en el cas dels serveis, on els marges unitaris s'havien incrementat un 5,1% anual. Això contrasta amb la forta contenció que s'ha produït en les activitats manufactureres, amb un descens d'un 0,1%. Cal destacar, a més, que el creixement dels excedents als serveis va ser superior al registrat al conjunt de l'Estat (d'un 4,7%), especialment en algunes branques d'activitat dels serveis de mercat. Tot i això, les mancances en la informació estadística referida al sector terciari i en el càlcul dels seus nivells de productivitat, fa difícil atribuir l'evolució de l'excedent a la manca de competència i a la major possibilitat de translació de costos a preus.

> **Impostos, taxes i preus públics**

L'anàlisi comparativa entre Catalunya i Espanya permet apuntar, per al període estudiat, que la fiscalitat local no ha contribuït al diferencial d'inflació amb Espanya, ja que l'únic indicador disponible, l'increment de recaptació, ha estat inferior a Catalunya que a Espanya. En mitjana interanual 1995-2002, els impostos (capítols 1 i 2) han crescut un 5,7% a Catalunya i un 6,7% a Espanya, i les taxes i altres ingressos (capítol 3), un 4,9% i un 6,2%, respectivament. Aquesta evolució ha fet baixar el pes de Catalunya en el conjunt de la recaptació local de l'Estat, i se situa en un 20,5% en impostos i en un 18,8% en taxes.

No és possible disposar avui d'informació comparativa del conjunt d'impostos, taxes i preus públics de l'Administració autonòmica, atès el diferent nivell de consolidació del sector públic autonòmic entre CA al llarg del temps. Pel que fa estrictament als impostos, l'exercici de la capacitat normativa autonòmica ha portat algunes diferències, entre les quals destaca el recàrrec sobre la benzina, implantat, de moment, a quatre comunitats autònomes, entre les quals figura Catalunya (es va implantar l'agost del 2004). També en els darrers anys s'han modificat a l'alça l'impost de transmissions

patrimonials i el d'actes jurídics documentats, però en aquest cas l'increment ha estat aplicat per totes les CA.

Quant a taxes, es disposa d'informació sobre les ambientals, on destaca el pes de Catalunya, que l'any 2001 recaptava el 46% del total del Estat (en el cas del cànon de l'aigua la participació puja fins un 52,2% de la recaptació estatal). El creixement en el període 1995-2001, però, ha estat inferior que a la resta d'Espanya.

Elements sectorials

> **Comerç**

L'estudi mostra un diferencial d'inflació significatiu en relació amb la mitjana espanyola en un conjunt de béns (vestit i calçat, parament de la llar i béns d'oci i, en un grau menor, alimentaris), per al qual no s'han trobat raons de costos de producció ni de demanda prou importants per explicar-lo totalment. Per aquest motiu s'ha considerat la possible incidència dels costos de transport i de distribució comercial.

L'estructura comercial està condicionada per l'estructura preexistent, per la influència de la regulació comercial i, naturalment, per les mateixes decisions del lliure mercat. La realitat preexistent és un condicionament important, que no es dona en els nuclis urbans de nova creació. El model comercial pot incidir en l'evolució del preu, principalment, a través de les economies d'escala lligades a la dimensió i estructura organitzativa dels establiments. Així, les grans superfícies tenen més possibilitats d'augmentar la productivitat i reduir costos que no pas les petites: de mà d'obra, de proveïment, de gestió d'estocs, immobiliaris, etc. Al mateix temps, els establiments de menor dimensió poden aprofitar economies basades en la pertinença a una gran organització. A banda, cal tenir en compte la influència sobre la dinàmica de preus d'altres aspectes de l'oferta comercial: la tipologia de l'establiment, amb major o menor pes d'especialitats de preu baix i de formes de gestió innovadores; el grau de competència entre formats i dins de cadascun dels formats; la ubicació, pels efectes derivats dels costos immobiliaris, etc.

L'informe previ de la DGPE aporta dades del període 1995-2001 que mostren que els preus (deflactor del VAB) dels serveis comercials a Catalunya han crescut lleugerament per sobre que a la mitjana espanyola. Si aquesta diferència no és més gran és perquè, en termes comparatius amb la mitjana espanyola, el pitjor comportament (de signe negatiu) de la productivitat i la dinàmica més inflacionista dels marges han estat compensats, en una bona part, per un menor creixement de les remuneracions salarials.

Catalunya té un teixit comercial preexistent caracteritzat per una certa atomització, amb una forta presència de petit comerç, un pes més elevat dels supermercats i menor participació d'establiments de gran format, especialment hipermercats mitjans i grans. La conjunció d'aquesta realitat amb una política comercial de caire més regulador que en d'altres CA té com a conseqüència que el ritme de transformació del model comercial cap a nous formats sigui contingut, i que és plausible que la radiografia actual que presenta l'estructura comercial en relació amb la mitjana espanyola³ pugui contribuir, en alguna mesura, a explicar el diferencial d'inflació.

Pel que fa a la presència més reduïda d'establiments de gran format, s'observa que l'oferta en hipermercats de més de 10.000 m², mesurada en superfície per habitant, és més del doble a la Comunitat de Madrid que a Catalunya. Si ens fixem en els hipermercats de més de 5.000 m², és a dir, mitjans i grans, Catalunya disposa de 40,8 m² /10.000 habitants, enfront de 74,4 a Madrid, 71,3 al País Basc, 64,7 a Andalusia i 62 a València. La superfície mitjana dels hipermercats a Catalunya és de 6.600 m² per establiment, el més baix de les vuit regions estudiades. Pel que fa a la resta de formats –supermercat, superservei i botigues de descompte– l'oferta és similar a la mitjana de la resta de comunitats analitzades.

L'observació de la dinàmica dels quatre darrers anys mostra que és a Catalunya on menys ha augmen-

tat la superfície comercial dels diferents formats de comerç quotidià no especialitzat. La superfície d'hipermercats ha crescut un 6%, davant d'un 18% de mitjana a les altres comunitats analitzades. Pel que fa a la superfície de grans supermercats (>1.000 m²), on menys creix és a Catalunya (després de les Balears), amb un augment d'un 23% davant d'un 77% per a la resta. Igualment, en botigues de descompte els creixements de superfície a Catalunya i a la resta són, respectivament, d'un 28% i un 43%. Catalunya (juntament amb les Balears) és, per tant, la comunitat on s'ha enregistrat el menor creixement de l'oferta (excloent el petit comerç tradicional, no analitzat), fet que pot estar relacionat amb la política comercial aplicada. Cal tenir present que, a banda de l'alimentació, els hipermercats tenen una quota de mercat significativa en altres béns de consum no quotidià (com ara electrodomèstics, mobles, ordinadors, etc.).

> **Transport**

Els costos de transport, juntament amb els comercials, afecten la distribució de productes cap al consumidor final, i també els costos de producció. Els costos de transport són més alts a Catalunya que a la mitjana espanyola per dues raons: la primera, per la superior presència de peatges en el transport per carretera i, la segona, pels majors costos de congestió, derivats d'una intensitat mitjana diària (IMD) de trànsit força més elevada que a la mitjana espanyola, especialment en l'àmbit metropolità, com a conseqüència de la infradotació d'infraestructures de transport públic i privat.

Si tenim en compte la ràtio de dotació total d'infraestructures de transport respecte al PIB, s'observa que Catalunya presenta un índex de 71,4% respecte a Espanya (amb un valor base 100). A més, des del 1995 s'ha produït un descens de quatre punts en l'índex, i en el cas de la província de Barcelona les diferències respecte a Espanya són encara superiors (representa un 55% de la ràtio mitjana per a Espanya). Només s'enregistra una dotació superior a la mitjana espanyola en les autopistes de peatge, un 55% per sobre. Resulta especialment significativa la davallada en la posició en

3. Institut Cerdà. *Anàlisi comparativa de l'estructura comercial de Catalunya respecte d'altres comunitats autònomes*, maig 2005. Estudi encarregat per la Comissió, en el qual es compara Catalunya amb les següents CA: Andalusia, Balears, Galícia, Madrid, Navarra, el País Basc i la Comunitat Valenciana.

Índex de dotació de capital públic en relació amb el PIB

	Carreteres		Autopistes peatge		Aeroports		Ferrocarrils		Ports		Total infr. transp.	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Barcelona	37,8	39,9	81,9	100,2	69,7	48,2	99,7	82,7	61,7	58,8	57,5	55,5
Catalunya	59,0	58,4	155,0	152,4	59,6	41,5	98,6	84,3	76,1	72,4	75,3	71,4
Madrid	44,4	36,9	2,3	3,1	160,3	194,3	117,3	138,4	0,0	0,0	54,3	59,3
Espanya	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Nota: Valors del PIB i l'estoc de capital públic a preus constants de 1986.

Font: IVIE - FBBVA.

ferrocarrils i aeroports, que contrasta amb l'evolució seguida a la Comunitat Autònoma de Madrid.

Prenent com a indicador dels costos de congestió (sobre la base de les dades del Ministeri de Foment) les IMD per quilòmetre de carretera (incloent les autopistes de peatge), Catalunya presentava el 2003 un índex de 199,4 (Espanya = 100), i la província de Barcelona, de 357,4, la més alta d'Espanya després de Madrid.

Tant el cost dels peatges com els de congestió poden contribuir al diferencial d'inflació, en el primer cas, pel fet que qualsevol increment a Catalunya té més impacte que no pas a la mitjana espanyola perquè es compara amb territoris amb pocs peatges i, en el cas dels costos de congestió, perquè aquests creixen, i tot apunta que ho fan per sobre de la mitjana espanyola.

> Alimentació no elaborada

L'informe tècnic precedent ha permès constatar l'existència d'un diferencial d'inflació significatiu en el grup d'alimentació, fonamentalment la no elaborada. Els aliments que presenten una major inflació a Catalunya respecte a Espanya són els que s'indiquen al quadre.

Rúbriques d'aliments amb més diferencial

Rúbriques	Variació mitjana anual acumulativa		Diferència
	Catalunya	Espanya	
Carn de vacum	3,53	2,32	1,22
Crustacis, mol·luscos i preparats de peix	4,37	3,72	0,65
Altres carns	2,61	2,01	0,60
Ous	4,69	4,09	0,60
Cereals i derivats	1,90	1,35	0,55
Altres preparats alimentaris	2,33	1,89	0,45
Sucre	0,80	0,37	0,43
Carn de porcí	2,77	2,35	0,42

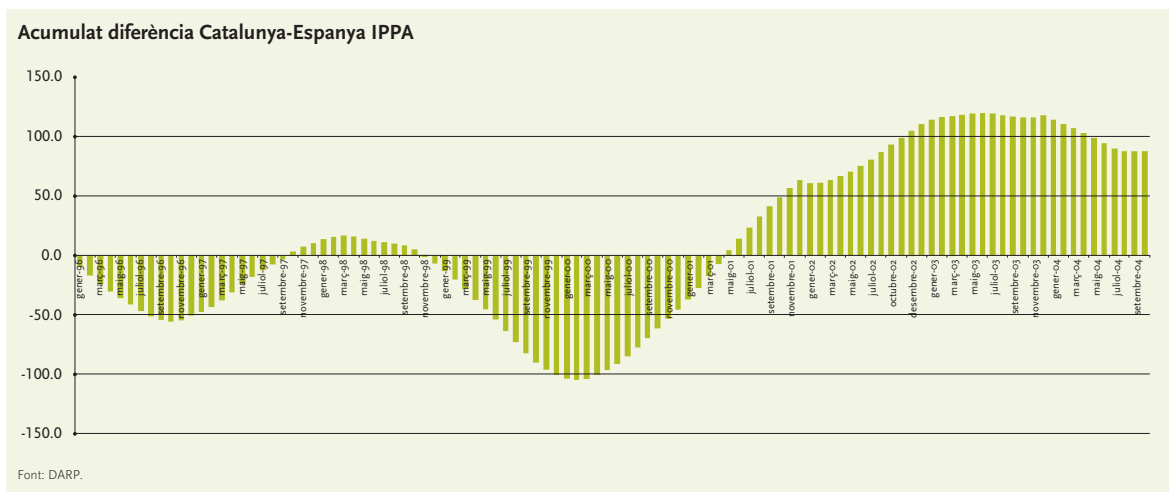
L'anàlisi d'aquest diferencial ha de prendre en consideració, necessàriament, el comportament dels preus en la fase de producció. Si es compara l'índex de preus percebuts pels agricultors a Catalunya i a Espanya pel conjunt dels productes no elaborats, amb els preus pagats pels consumidors pels mateixos productes en el mateix període, s'observa que hi ha poca correlació.

L'anàlisi individualitzada de les rúbriques amb més diferencial d'inflació mostra alguns trets interessants. Pel que fa als ous i al porcí, el diferencial d'IPC i de preus percebuts mostra un comportament invers; és a dir, en origen, Catalunya ha tingut un comportament menys inflacionista. Una possible explicació es pot trobar en l'eficiència agregada d'aquests subsectors agraris, que presenten un comportament molt competitiu en el si d'una estructura de producció integrada verticalment.

En canvi, en el cas dels cereals, els preus en origen creixen més ràpidament a Catalunya que no pas al conjunt d'Espanya. Efectivament, Catalunya, i en concret Vic, que és el mercat de referència, és la zona d'Espanya més deficitària, ja que la diferència entre el que es consumeix i el que es produeix és la més elevada. Per tant, atès que el mercat català representa una zona de gran consum, existeix un clar component de demanda.

Pel que fa a la carn de boví, el diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya sorgeix al final de l'any 2001 i es manté de manera persistent. Aquest fet contrasta amb l'evolució dels preus en origen del boví, que mostren un diferencial negatiu de Catalunya respecte d'Espanya, de manera que el major augment dels preus de consum no s'explica per la dinàmica dels preus en origen.

Una primera explicació d'aquesta tendència pot ésser l'evolució diferencial en la demanda, que podria exer-

cir una pressió diferent en els preus de venda finals. Això no obstant, el consum de carn ha seguit un comportament força semblant a Catalunya i a Espanya. En el cas del vacum menor, destaca el fort descens del consum l'any 2001, que posteriorment es recupera ràpidament. Respecte al consum de vacum major, tant a Catalunya com a Espanya, experimenta durant tot el període una tendència constant a créixer. Es tracta d'un consum de naturalesa industrial, és a dir, que s'incorpora als productes d'alimentació elaborada.

En segon lloc, cal considerar que la diferent composició de la demanda també pot portar a una evolució diferent dels preus. De fet, es constata que entre Catalunya i Espanya hi ha models de consum diferents. A Catalunya té més importància el consum de vacum menor, que és un producte de menys pes físic i de més preu. Aquest fet no és trivial si tenim en compte que en el procés de transformació i comercialització s'acumula una cadena de, com a mínim, quatre processos: escorxadors, especejament, filetejat i detall, a més dels respectius transports. Això comporta que qualsevol tensió en els costos o marges es fa sobre una unitat més petita i de més preu, amb la qual cosa podem intuir una pressió diferencial més elevada en el preu final.

Un tercer aspecte a remarcar és que la forta diferència d'inflació de la carn de boví entre Catalunya i

Consum de carn de vacum

Importància relativa (%). 1999 i 2003

	Catalunya		Espanya	
	1999	2003	1999	2003
Vacum menor	94,2	83,6	91,7	76,8
Vacum major	0,4	16,4	0,6	23,2

Font: DARP.

Espanya coincideix en el temps amb l'aparició dels primers casos de la malaltia de les *vaques boges* (ESB). Aquest fet va comportar un increment de la inspecció i el control sanitari de la carn. Les taxes de control sanitari d'animals i llurs productes són iguals per a totes les CA, ja que són fruit de directrius, però no totes les comunitats les estan aplicant per igual.

En general, doncs, en l'alimentació no elaborada pot parlar-se de l'existència d'un mercat diferent entre Catalunya i Espanya, caracteritzat per la presència habitual de calibres i categories de més qualitat que no pas a la resta de l'Estat, com també per l'aplicació de mecanismes de garantia sanitària i de control ambiental de més abast.

> **Habitatge**

En la determinació de l'IPC del component d'habitatge es tenen en compte els pagaments de lloguers dels ha-

bitatges i dels garatges dels ocupants de l'habitatge, les despeses de conservació (materials i serveis) i els consums de serveis (aigua, recollida d'escombraries, electricitat, gas i altres combustibles). Dintre d'aquesta composició, el component de major pes i aportació al diferencial és el pagament de lloguers.

Tot i que l'IPC no recull els preus dels béns d'inversió, com ara la compra d'habitatge, el comportament dels lloguers està estretament lligat a l'evolució dels preus de venda del mercat immobiliari. Aquests preus han crescut enormement en el període considerat. Segons dades subministrades pel Ministeri d'Habitatge, els preus de venda a Catalunya han registrat un creixement acumulat d'un 172% en el període 1995-2004, per sobre del 148% al conjunt de l'Estat.

La major intensitat de creixement dels preus dels habitatges a Catalunya no es pot atribuir a un comportament diferencial del volum d'oferta, ja que el nombre d'habitatges iniciats anualment per cada 1.000 habitants s'ha mogut al voltant d'11,5 a Catalunya i d'11,9 a Espanya en el període 1996-2004, nivells clarament similars. Dit d'una altra manera, en el període 1996-2004 la proporció d'habitatges iniciats a Catalunya respecte del conjunt d'Espanya és de l'ordre d'un 16%, gairebé l'equivalent al pes relatiu de la població, la qual cosa implica una provisió equivalent d'habitatge en tots dos àmbits geogràfics.

Pel que fa a l'epígraf de l'IPC de despeses de conservació de l'habitatge, el seu comportament es pot relacionar amb el deflactor del VAB de la construcció, el qual segons l'informe de la Direcció General de Programació Econòmica va enregistrar un creixement d'un 4,8% per a Catalunya i d'un 4,3% per a Espanya en el període 1995-2001. D'altra banda, segons dades del Ministeri de Foment, es detecta un diferent i preocupant diferencial en l'evolució dels costos de la construcció entre Catalunya i Espanya, que havien crescut un 46% i un 24%, respectivament, en el període 1996-2004. Aquesta tendència s'explica tant pels costos de mà d'obra com pels de material, que han augmentat quasi el doble a Catalunya que a Espanya. En el cas català, en particular, s'ha d'esmentar el fort creixement dels costos de mà d'obra (d'un 62,2%), la qual cosa podria estar re-

lacionada amb el dèficit de treballadors en determinades qualificacions a què s'enfronta el sector.

> Ensenyament

Catalunya mostra, respecte a d'altres territoris, un sistema educatiu caracteritzat per un sector privat concertat més ampli i per una oferta privada d'ensenyaments artístics i d'idiomes, reglats i no reglats, més important. Atès que l'IPC només té en compte l'educació que té un preu de mercat, el fet que el sector privat tingui una major presència en el sistema educatiu català pot introduir un cert biaix inflacionista.

En el cas de l'ensenyament reglat, l'IPC inclou únicament l'educació que té un preu en el mercat, és a dir, la privada i, dins de l'escola concertada, aquells ensenyaments i activitats extraescolars no coberts pel concert. L'aparent paradoxa sorgeix en observar que en el nivell infantil i primari apareix un diferencial d'inflació amb tendència a augmentar, mentre que això no passa en l'educació secundària. L'explicació podria trobar-se en el procés gradual d'introducció del concert en el sistema educatiu català. A l'ensenyament primari els concerts funcionen plenament des del 1985 (ja amb l'an-

Indicadors del sistema educatiu.

Curs 2001-2002

	Catalunya	Espanya
Educació primària. Total alumnes	348.665	2.474.261
% pública	59,0	66,5
% privada	41,0	33,5
Privada concertada	39,6	30,1
Privada no concertada	1,4	3,4
ESO. Total alumnes	253.340	1.897.912
% pública	55,4	65,5
% privada	44,6	34,5
Privada concertada	43,2	31,2
Privada no concertada	1,4	3,3
Primària i ESO. Total alumnes	602.005	4.372.173
% pública	57,5	66,1
% privada	42,5	33,9
Privada concertada	41,1	30,6
Privada no concertada	1,4	3,3
Centres concertats. Origen fons (*)	100,0	100,0
Finançament públic	54,2	59,0
Finançament privat	45,8	41,0

(*) Dades referides al curs 1999-2000.

Font: Departament d'Educació i INE.

tiga EGB) i l'ensenyament secundari va completar el sistema de concerts el curs 1999-2000. En canvi, l'educació infantil es troba encara en plena fase de concertació.

Un altre element que cal assenyalar és el possible trasllat dels requisits d'equipaments, dotació de professors per alumne, etc. de l'escola pública a determinades escoles concertades i l'equiparació dels augments salarials en el professorat d'ambdós tipus d'escoles. Malgrat això, aquest efecte es pot considerar reduït. Per exemple, el percentatge de professors del sector privat que resten fora del pagament delegat s'ha mantingut relativament estable en aquests darrers anys i, per tant, tot i que aquest fet pugui implicar un major nivell de preus no hauria de provocar una inflació diferencial.

Pel que fa a l'ensenyament no reglat (que tindria una àmplia correspondència amb la rúbrica de l'IPC d'*altres ensenyaments*), també presenta un diferencial significatiu i persistent respecte del conjunt d'Espanya. En aquest cas, i malgrat la manca d'informació sobre aquest tipus d'ensenyaments, se'n pot apuntar una demanda superior a Catalunya, que exerceix una pressió sobre l'oferta existent, majoritàriament de caràcter privat. Així, per exemple, les escoles de música i dansa a Catalunya tenen una llarga tradició i la creació d'associacions d'aquests centres ha servit d'exemple a d'altres comunitats autònomes a l'hora d'establir els sistemes i mecanismes d'organització d'un sector que, en general, està molt desestructurat.

> **Sanitat**

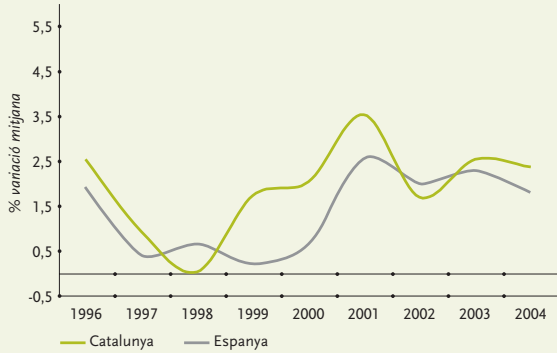
L'altre gran servei que es caracteritza per un model diferenciat de la resta d'Espanya és la sanitat. En la determinació de l'IPC corresponent a la medicina només es té en compte el que paga directament l'usuari. Per tant, en queda exclòs tot el que repercuteix en la sanitat pública i les quotes d'assegurances privades, incloses al grup d'*altres despeses*, el qual també manté un diferencial significatiu respecte Espanya de 0,38 punts. Igual com en el cas de l'educació, a Catalunya hi ha un pes del sistema de sanitat concertada substancialment més elevat que en altres zones. El 60% correspon als serveis mèdics concertats. Aquest model sanitari comporta que part de les prestacions sanitàries no estiguin cobertes pel concert i s'abonin mitjançant assegurances privades o com a consulta privada.

D'altra banda, el segon aspecte a tenir en compte dins del tema de la sanitat és l'evolució dels preus dels medicaments. Els medicaments tenen un preu intervingut, de manera que han de seguir una evolució molt similar a la mitjana espanyola. Per tant, les desviacions en les trajectòries dels preus podrien derivar-se d'una diferent composició de receptes/medicaments (en la qual, per exemple, la participació dels medicaments genèrics fos menor) o bé d'una evolució diferencial dels productes de parafarmàcia (no sotmesos a intervenció). La insuficiència de dades, però, impedeix verificar aquestes hipòtesis.

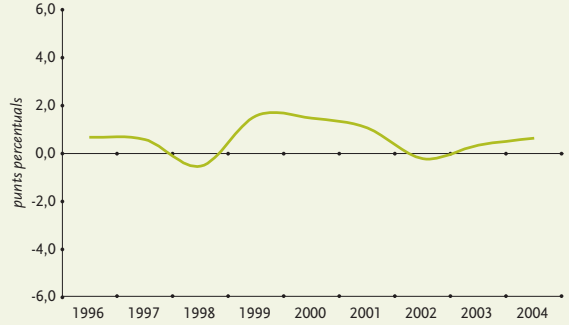
Evolució dels preus a Catalunya i Espanya per rúbriques de l'IPC

1. Cereals i derivats

Evolució a Catalunya i Espanya

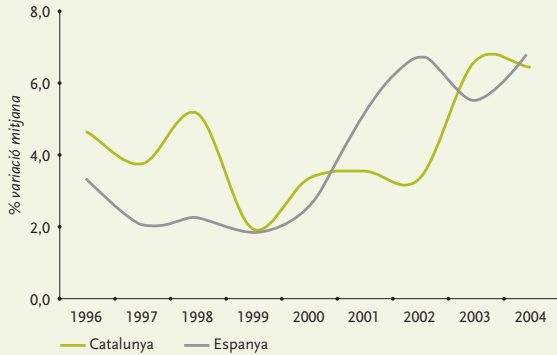

Diferencial Catalunya-Espanya

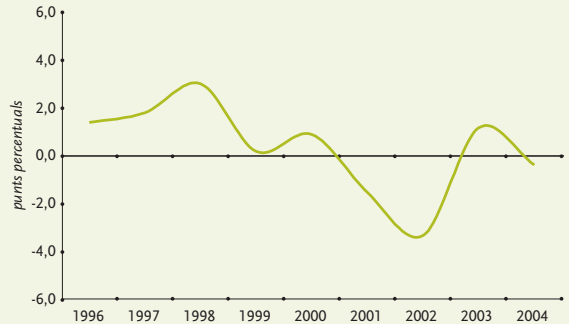

2. Pa

Evolució a Catalunya i Espanya

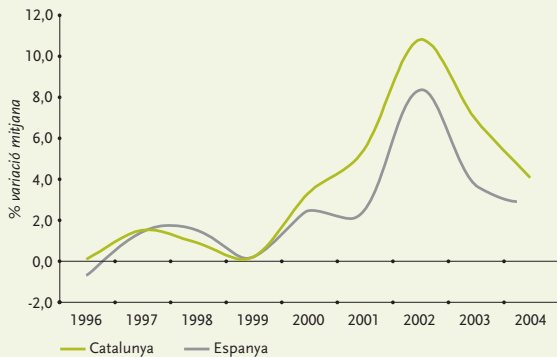

Diferencial Catalunya-Espanya

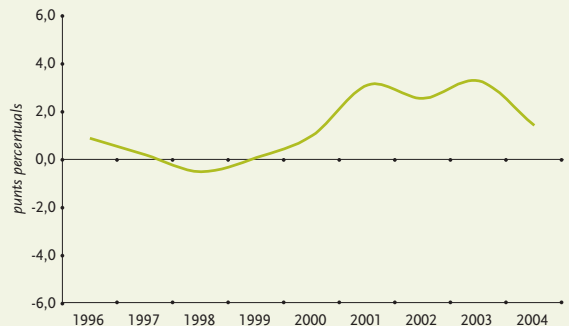

3. Carn de vacum

Evolució a Catalunya i Espanya

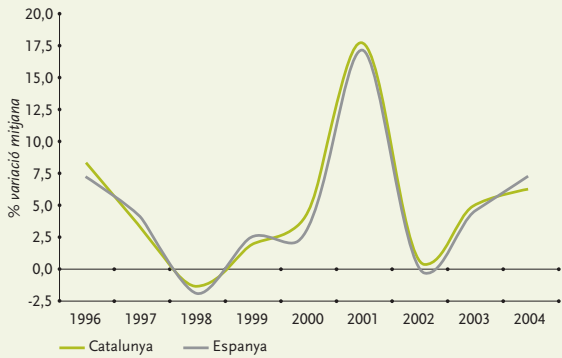

Diferencial Catalunya-Espanya

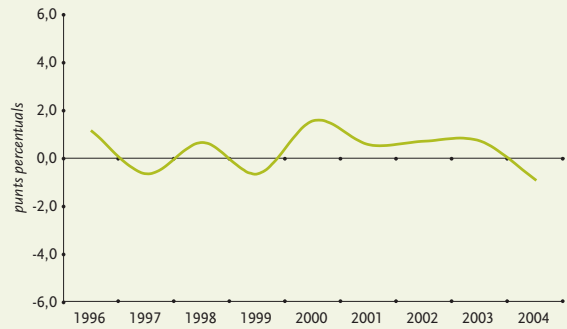

4. Carn d'oví

Evolució a Catalunya i Espanya

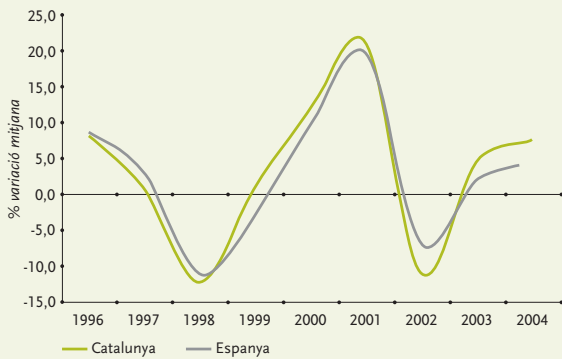

Diferencial Catalunya-Espanya

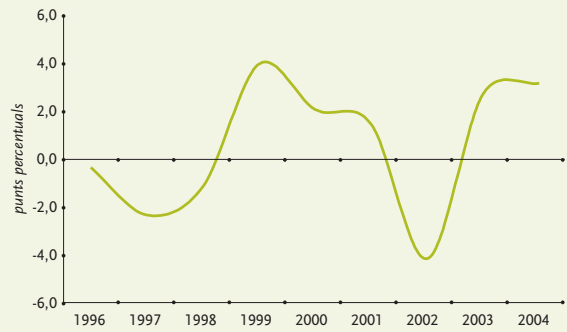

5. Carn de porcí

Evolució a Catalunya i Espanya

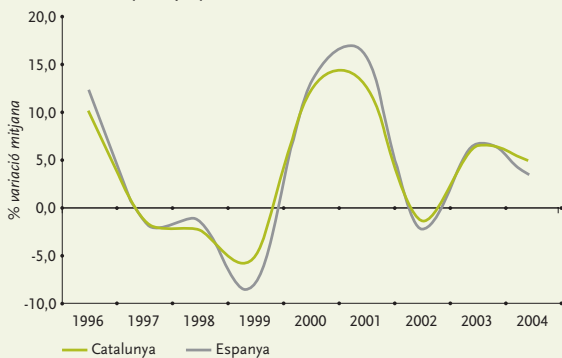

Diferencial Catalunya-Espanya

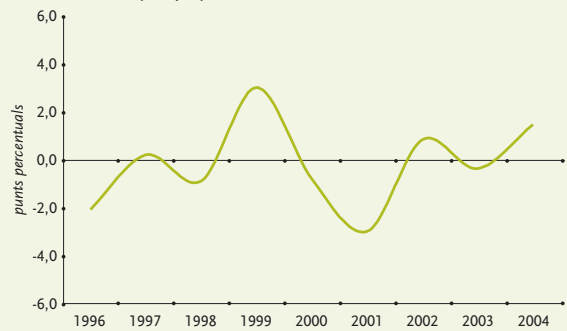

6. Carn d'au

Evolució a Catalunya i Espanya

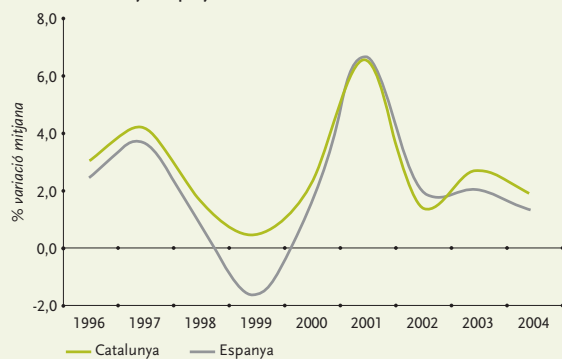

Diferencial Catalunya-Espanya

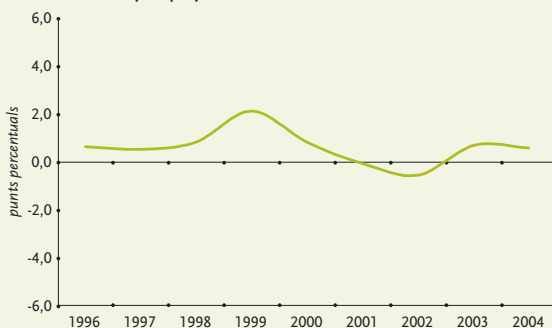

7. Altres carns

Evolució a Catalunya i Espanya

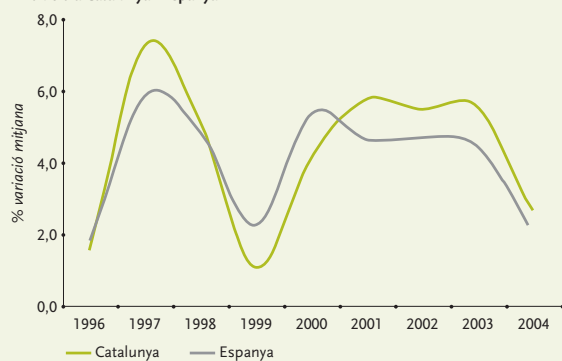

Diferencial Catalunya-Espanya

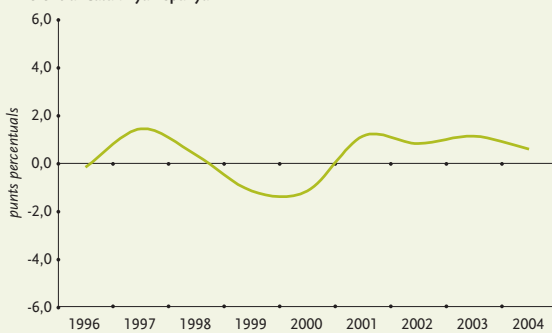

8. Peix fresc i congelat

Evolució a Catalunya i Espanya

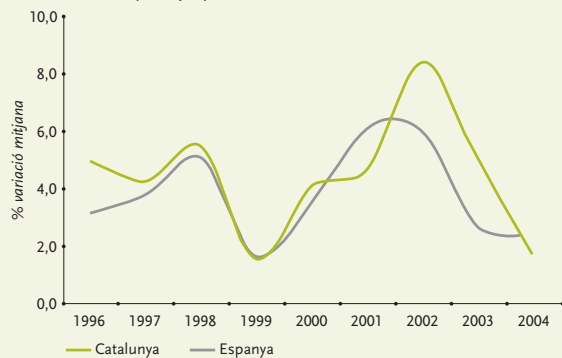

Diferencial Catalunya-Espanya

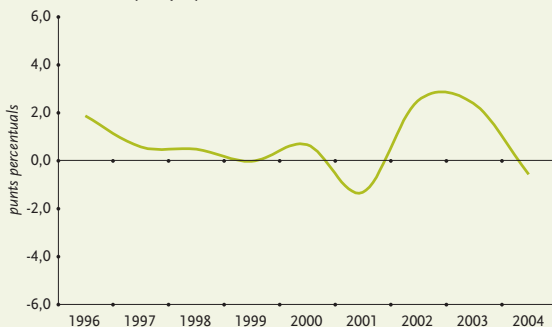

9. Crustacis, mol·luscos i preparats de peix

Evolució a Catalunya i Espanya

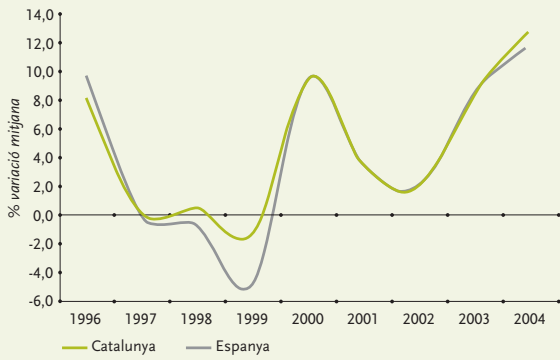

Diferencial Catalunya-Espanya

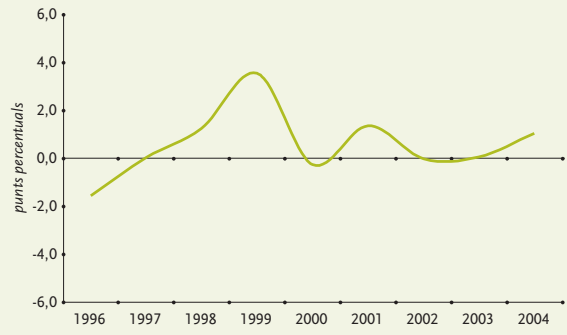

10. Ous

Evolució a Catalunya i Espanya

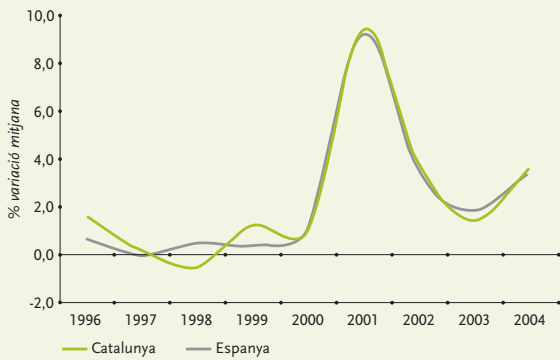

Diferencial Catalunya-Espanya

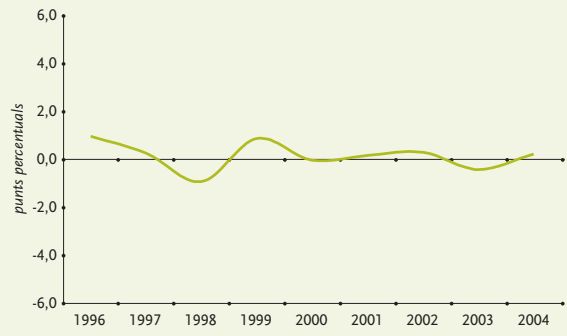

11. Llet

Evolució a Catalunya i Espanya

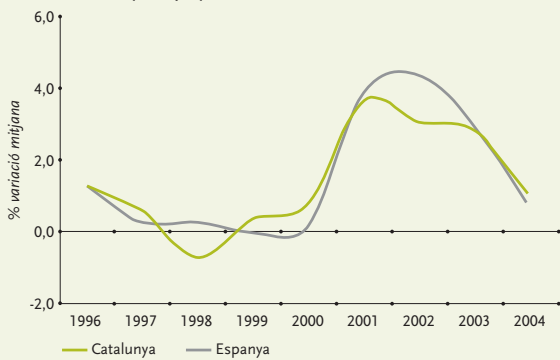

Diferencial Catalunya-Espanya

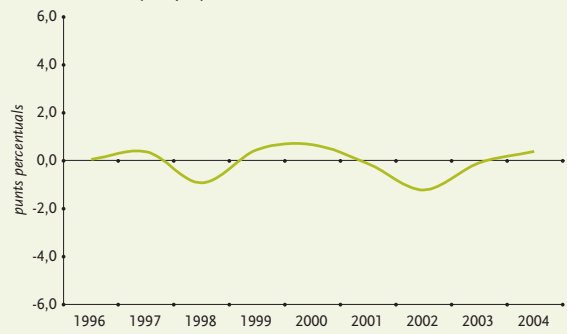

12. Productes lactis

Evolució a Catalunya i Espanya

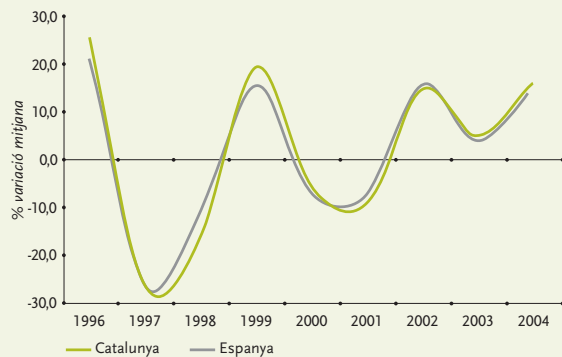

Diferencial Catalunya-Espanya

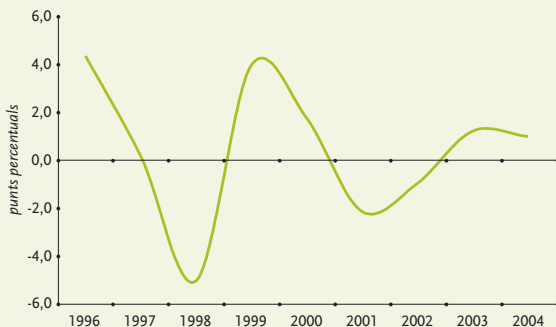

13. Olis i greixos

Evolució a Catalunya i Espanya

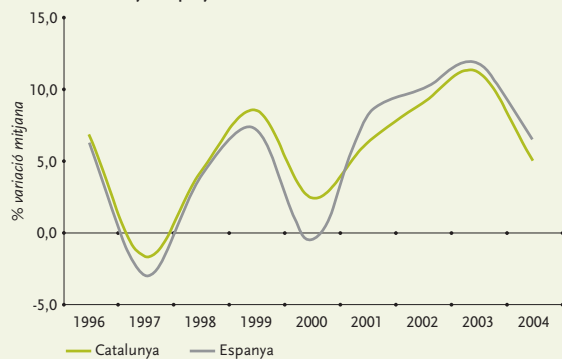

Diferencial Catalunya-Espanya

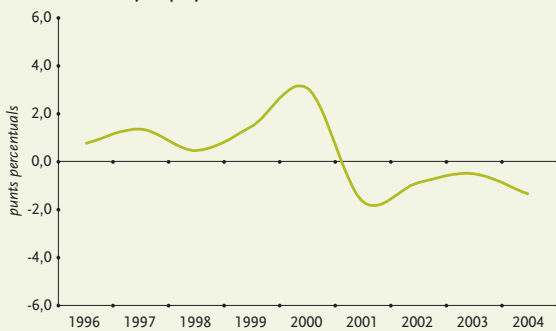

14. Fruita fresca

Evolució a Catalunya i Espanya

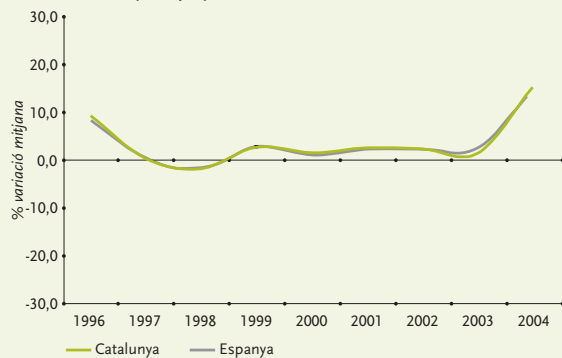

Diferencial Catalunya-Espanya

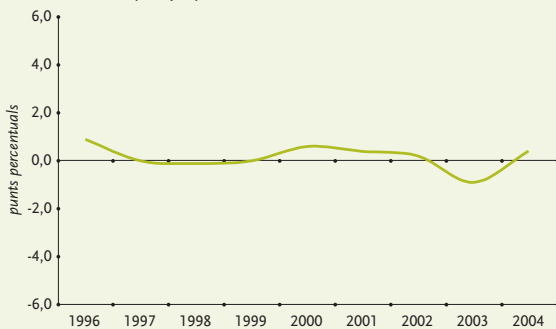

15. Fruita en conserva i fruita seca

Evolució a Catalunya i Espanya

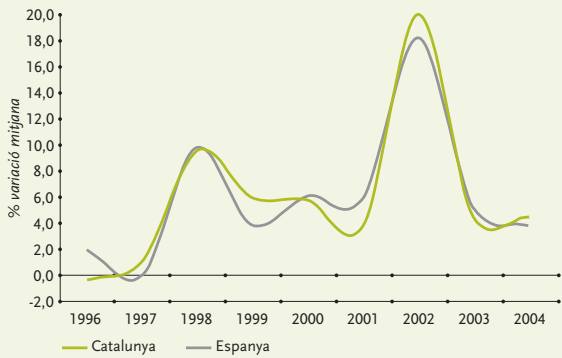

Diferencial Catalunya-Espanya

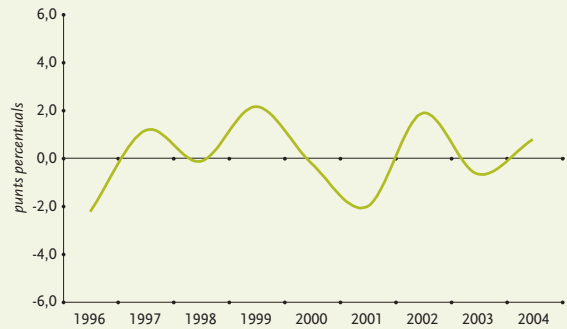

16. Llegums i hortalisses fresques

Evolució a Catalunya i Espanya

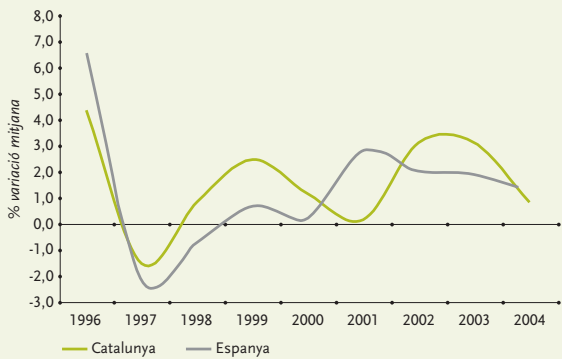

Diferencial Catalunya-Espanya

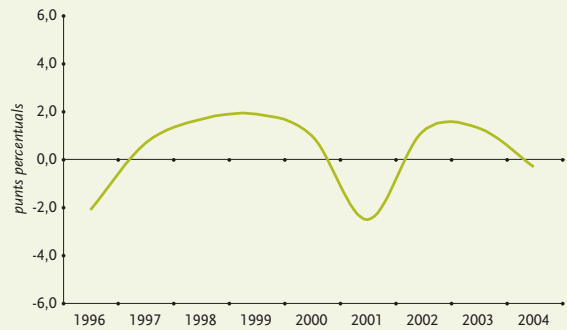

17. Preparats de llegums i hortalisses

Evolució a Catalunya i Espanya

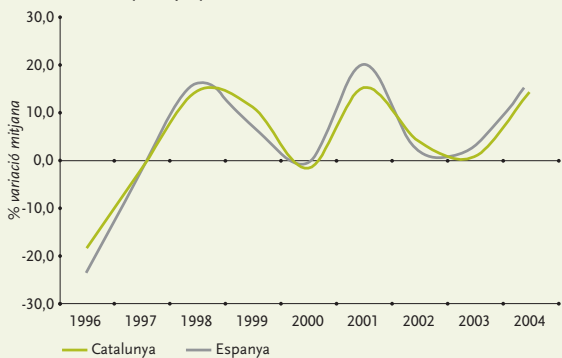

Diferencial Catalunya-Espanya

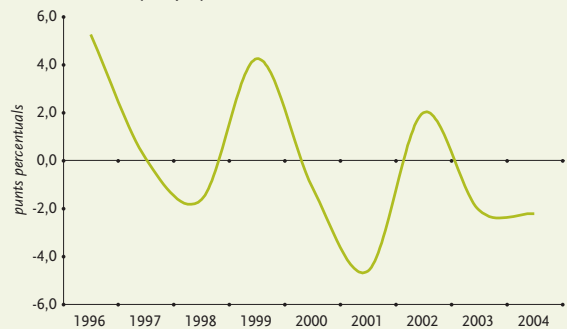

18. Patates i preparats

Evolució a Catalunya i Espanya

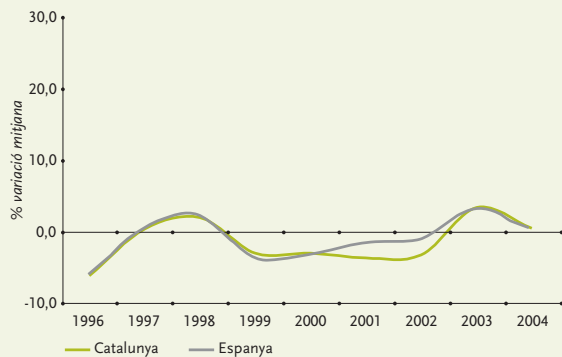

Diferencial Catalunya-Espanya

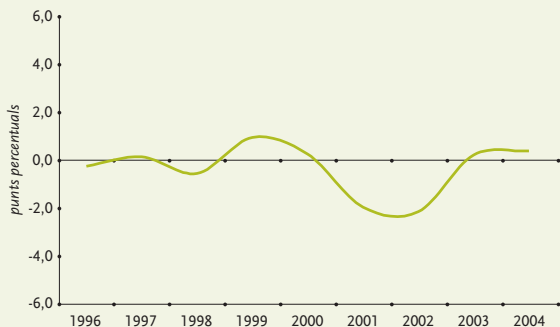

19. Cafè, cacau i infusions

Evolució a Catalunya i Espanya

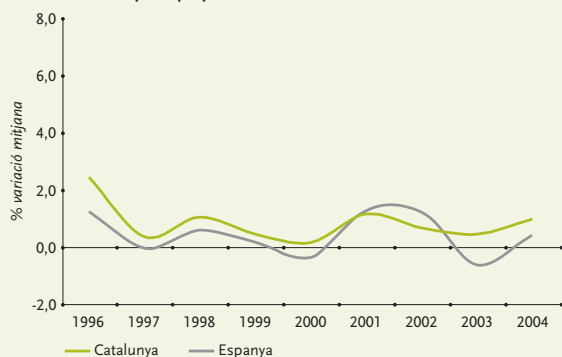

Diferencial Catalunya-Espanya

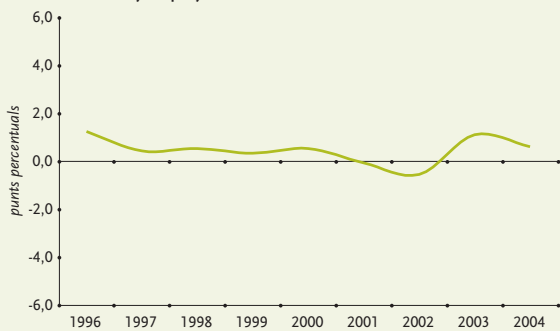

20. Sucre

Evolució a Catalunya i Espanya

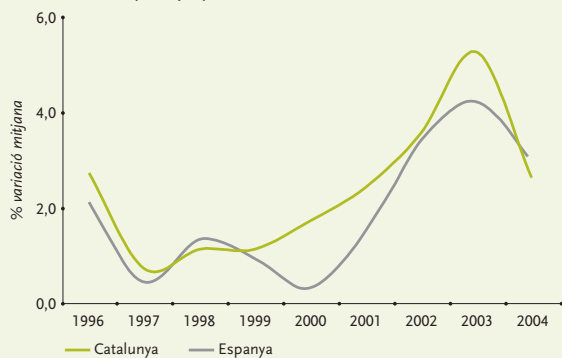

Diferencial Catalunya-Espanya

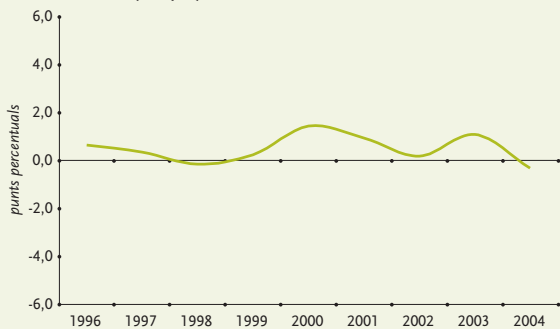

21. Altres preparats alimentaris

Evolució a Catalunya i Espanya

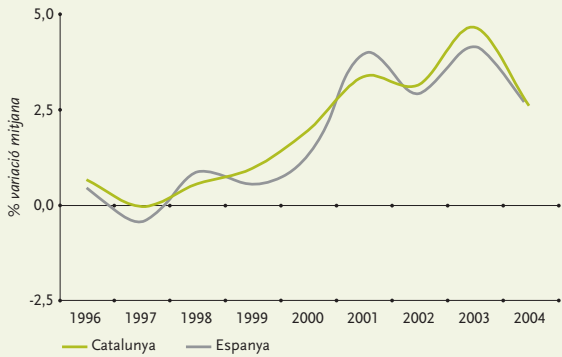

Diferencial Catalunya-Espanya

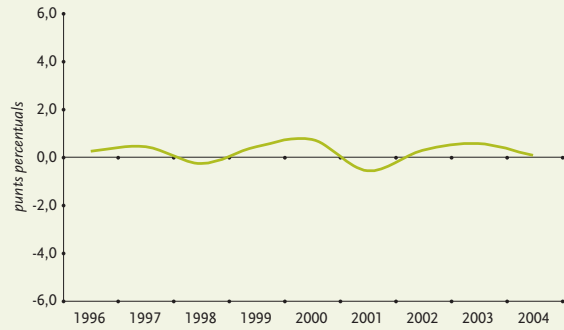

22. Aigua mineral, refrescs i suc

Evolució a Catalunya i Espanya

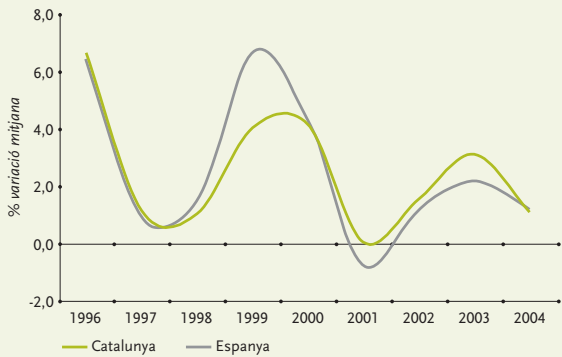

Diferencial Catalunya-Espanya

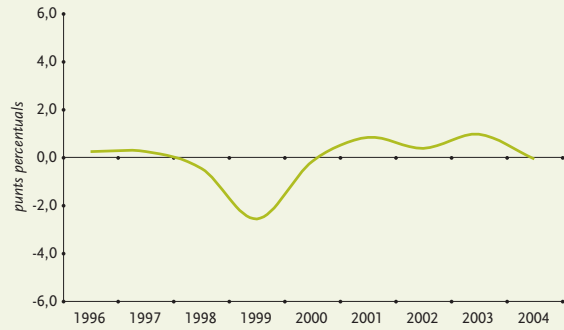

23. Begudes alcohòliques

Evolució a Catalunya i Espanya

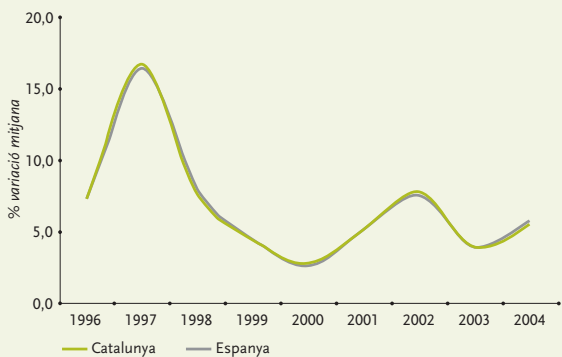

Diferencial Catalunya-Espanya

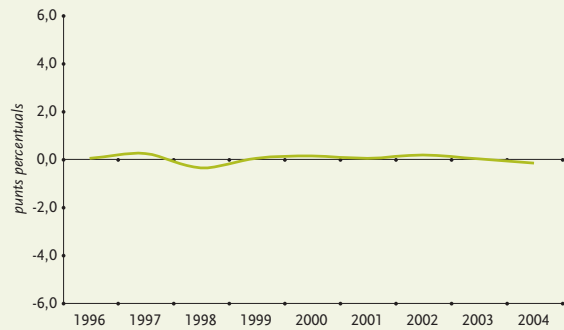

24. Tabac

Evolució a Catalunya i Espanya

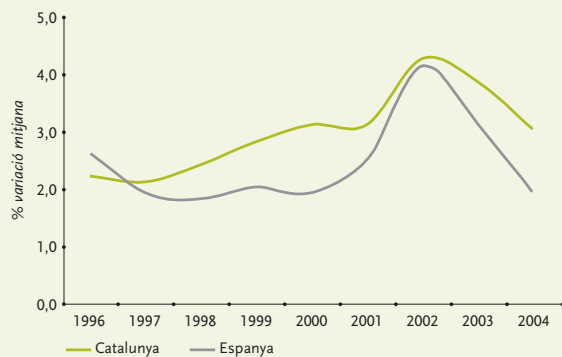

Diferencial Catalunya-Espanya

25. Peces de vestir d'home

Evolució a Catalunya i Espanya

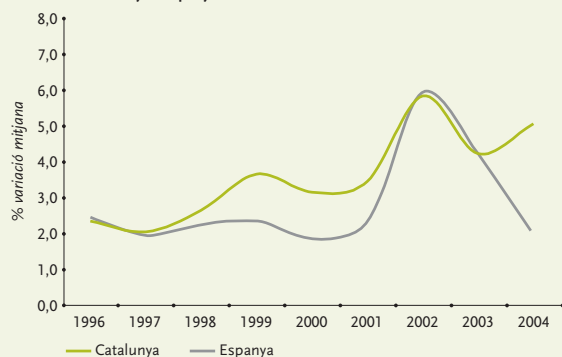

Diferencial Catalunya-Espanya

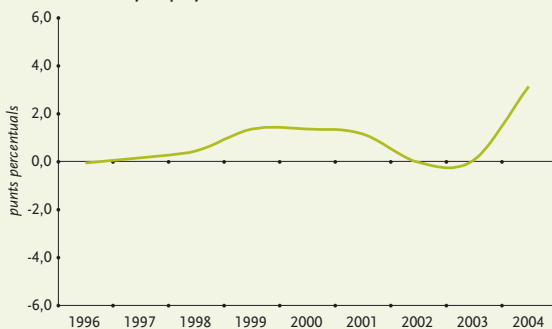

26. Peces de vestir de dona

Evolució a Catalunya i Espanya

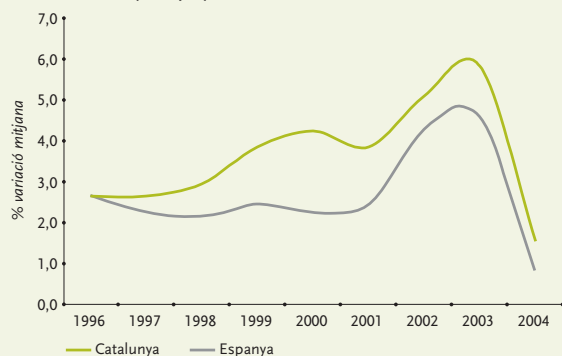

Diferencial Catalunya-Espanya

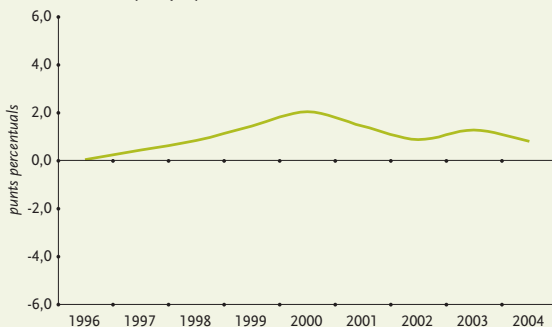

27. Peces de vestir de nen

Evolució a Catalunya i Espanya

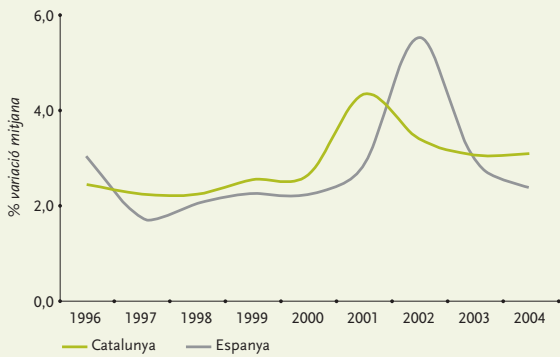

Diferencial Catalunya-Espanya

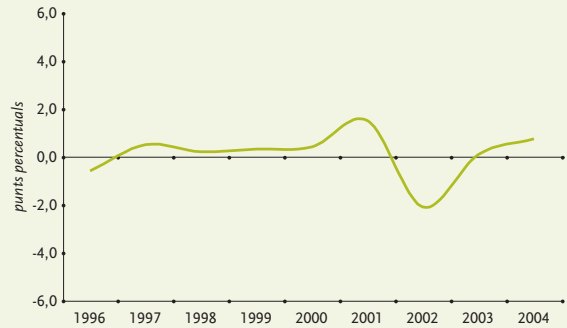

28. Complementos i reparacions de vestit

Evolució a Catalunya i Espanya

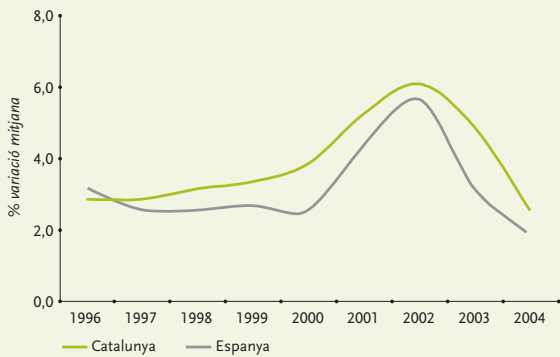

Diferencial Catalunya-Espanya

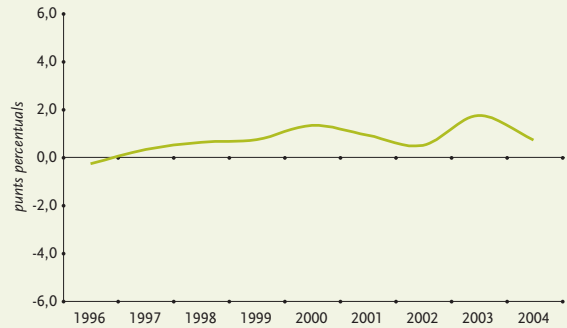

29. Calçat d'home

Evolució a Catalunya i Espanya

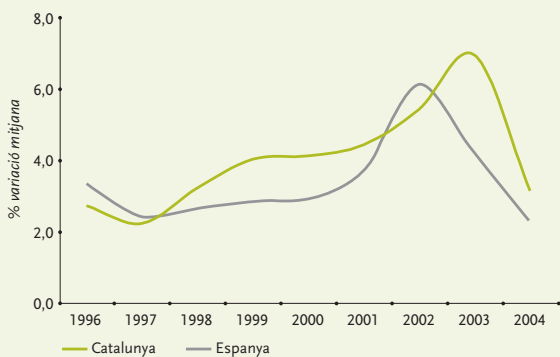

Diferencial Catalunya-Espanya

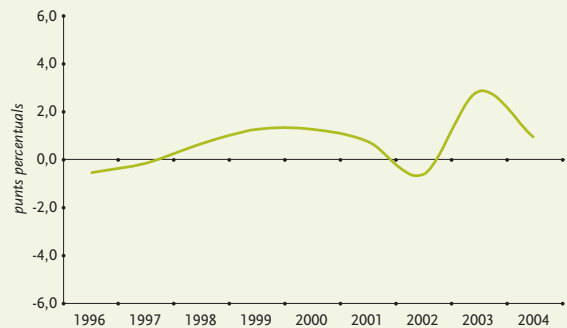

30. Calçat de dona

Evolució a Catalunya i Espanya

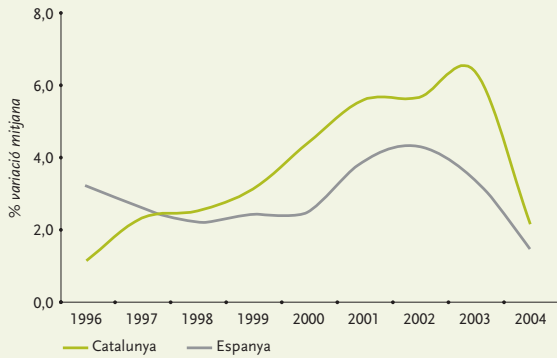

Diferencial Catalunya-Espanya

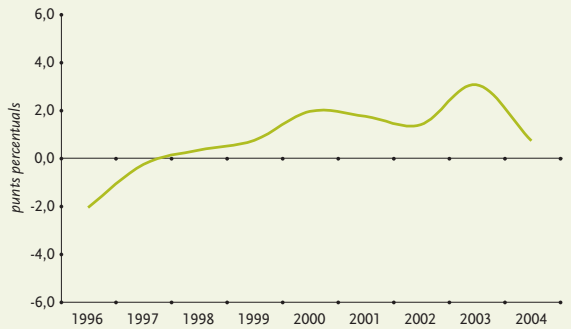

31. Calçat de nen

Evolució a Catalunya i Espanya

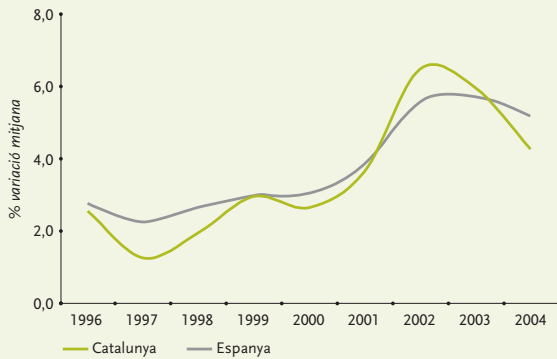

Diferencial Catalunya-Espanya

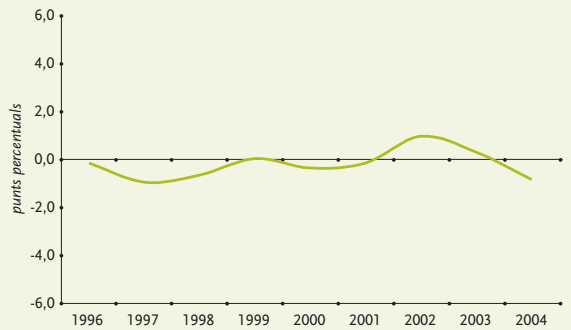

32. Reparació de calçat

Evolució a Catalunya i Espanya

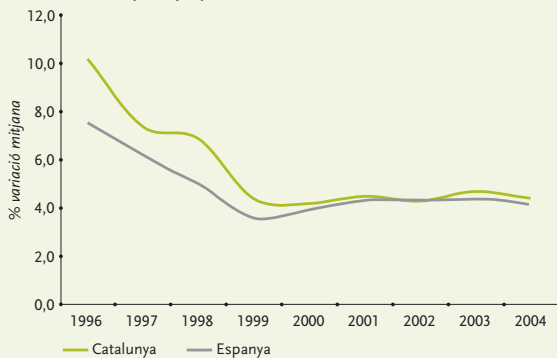

Diferencial Catalunya-Espanya

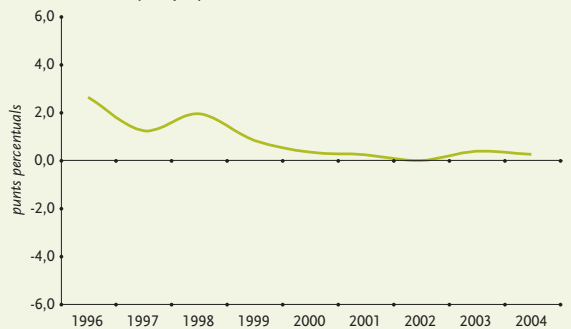

33. Habitatge de lloguer

Evolució a Catalunya i Espanya

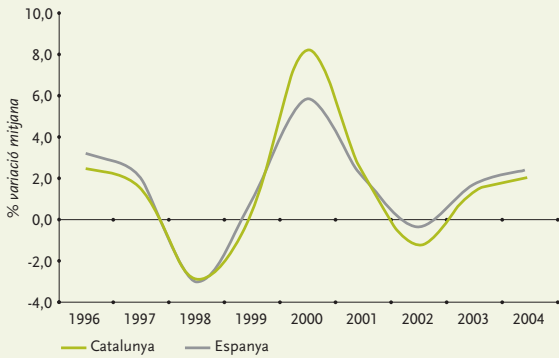

Diferencial Catalunya-Espanya

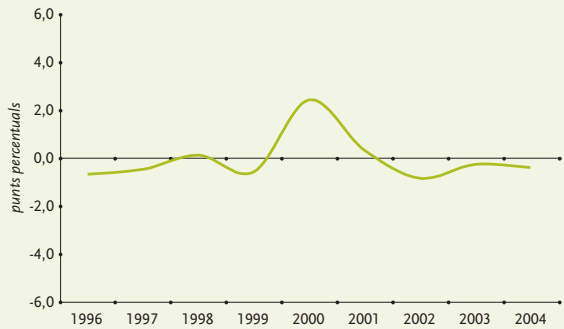

34. Calefacció, enllumenat i altres serveis

Evolució a Catalunya i Espanya

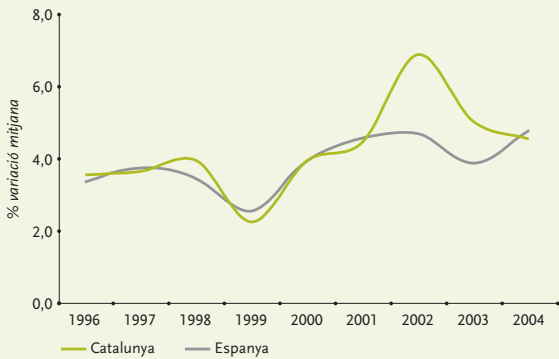

Diferencial Catalunya-Espanya

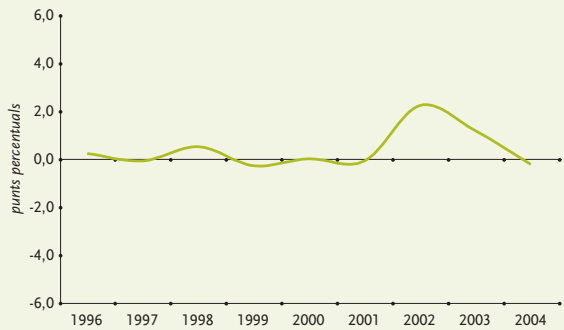

35. Conservació de l'habitatge

Evolució a Catalunya i Espanya

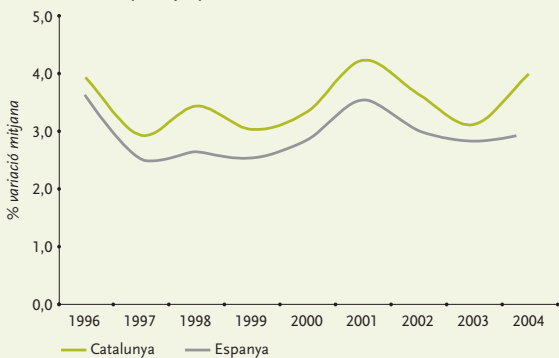

Diferencial Catalunya-Espanya

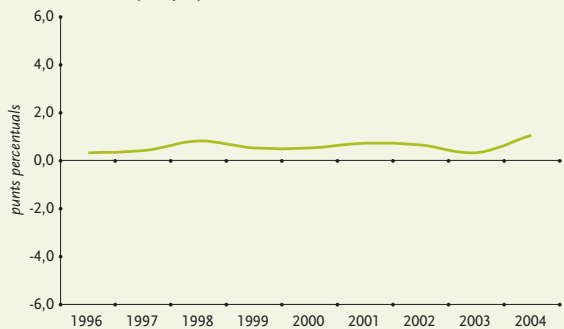

36. Mobles i revestiments de terres

Evolució a Catalunya i Espanya

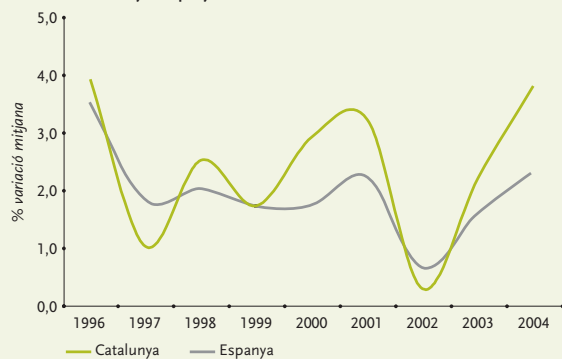

Diferencial Catalunya-Espanya

37. Tèxtils i accessoris per a la llar

Evolució a Catalunya i Espanya

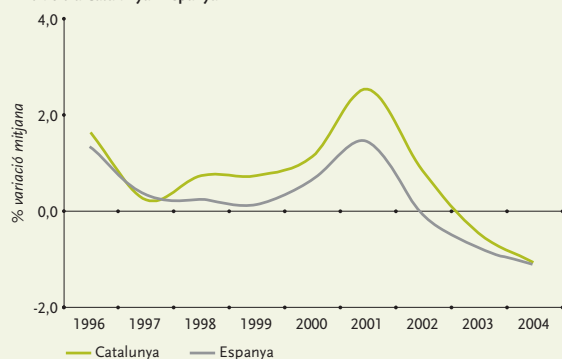

Diferencial Catalunya-Espanya

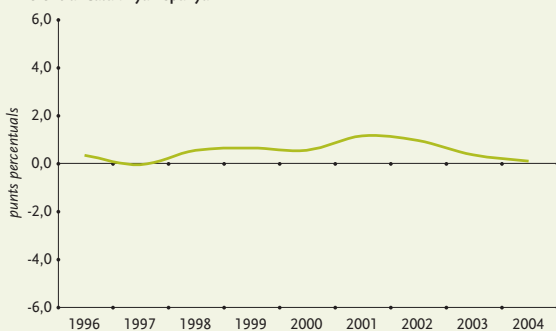

38. Electrodomèstics i reparacions

Evolució a Catalunya i Espanya

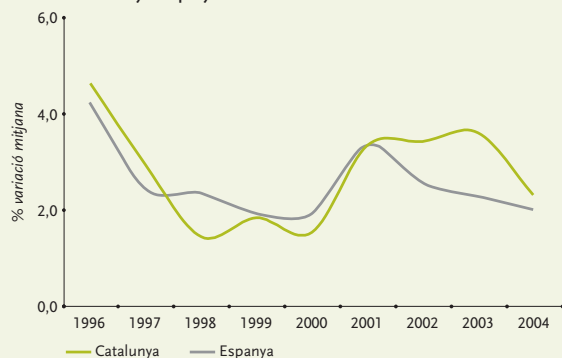

Diferencial Catalunya-Espanya

39. Utensilis i eines per a la llar

Evolució a Catalunya i Espanya

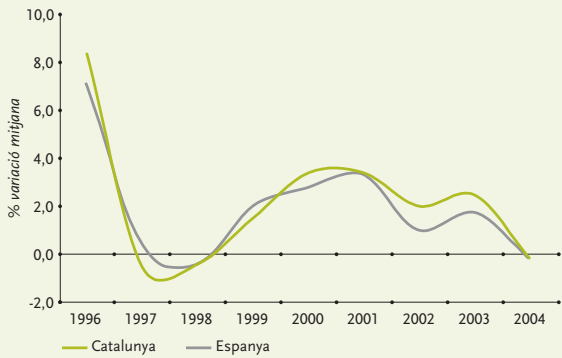

Diferencial Catalunya-Espanya

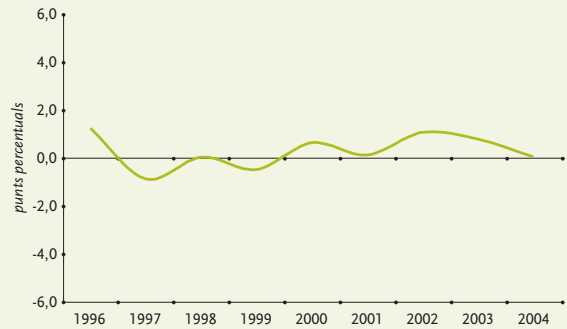

40. Articles no duradors per a la llar

Evolució a Catalunya i Espanya

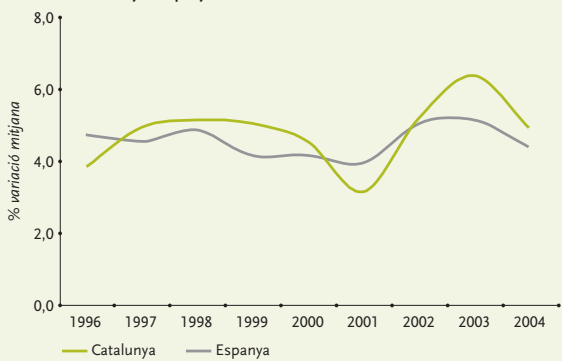

Diferencial Catalunya-Espanya

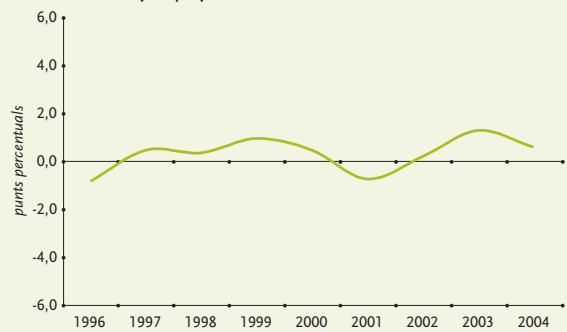

41. Serveis per a la llar

Evolució a Catalunya i Espanya

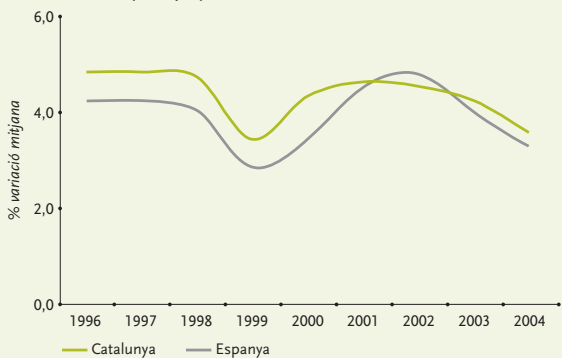

Diferencial Catalunya-Espanya

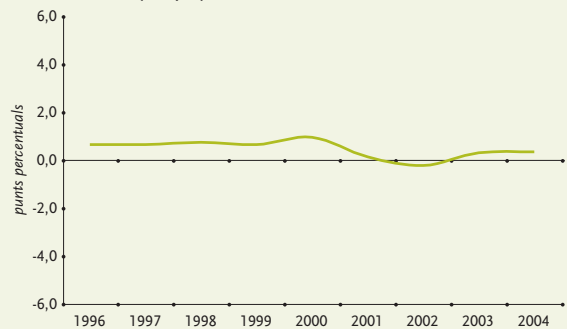

42. Serveis mèdics i similars

Evolució a Catalunya i Espanya

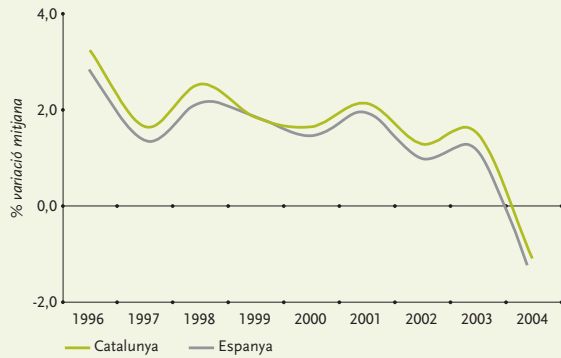

Diferencial Catalunya-Espanya

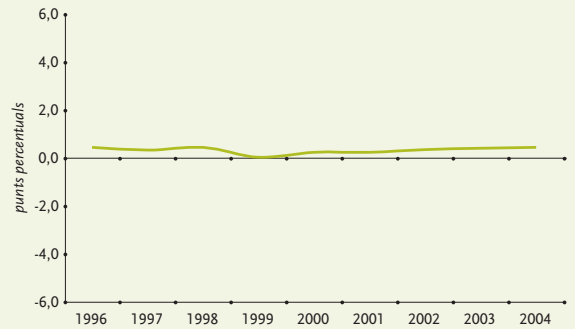

43. Medicaments i material terapèutic

Evolució a Catalunya i Espanya

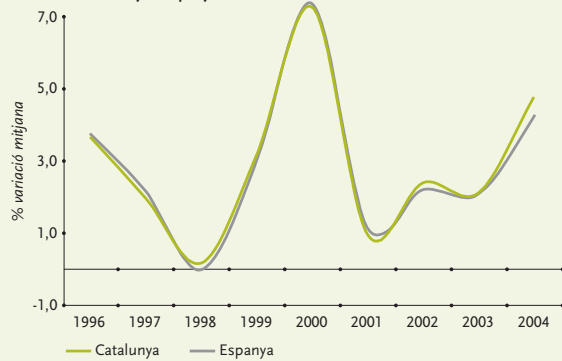

Diferencial Catalunya-Espanya

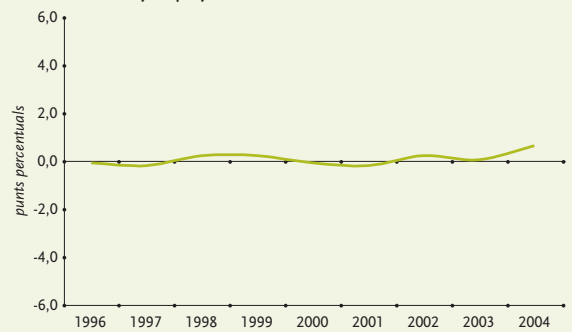

44. Transport personal

Evolució a Catalunya i Espanya

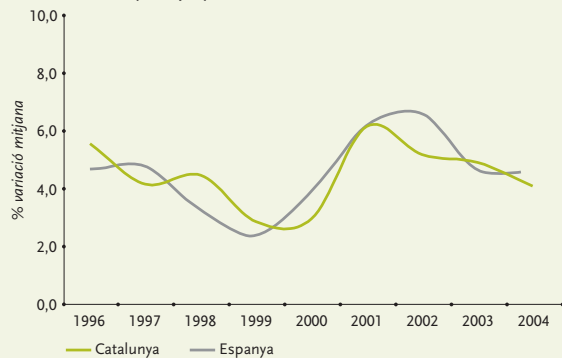

Diferencial Catalunya-Espanya

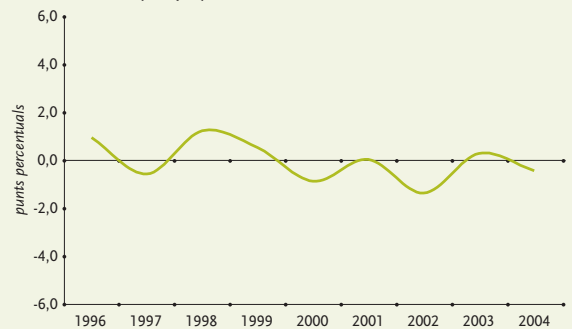

45. Transport públic urbà

Evolució a Catalunya i Espanya

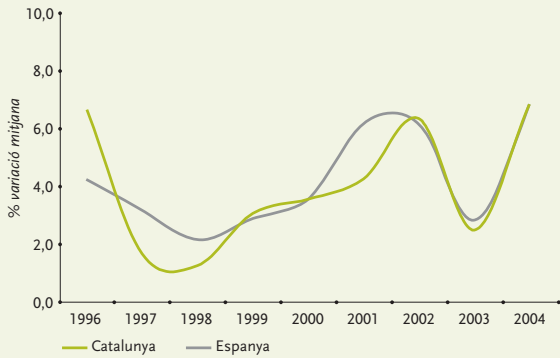

Diferencial Catalunya-Espanya

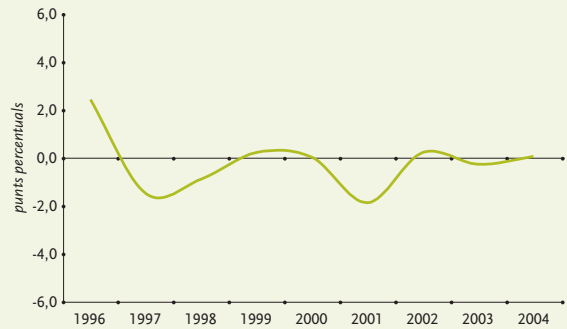

46. Transport públic interurbà

Evolució a Catalunya i Espanya

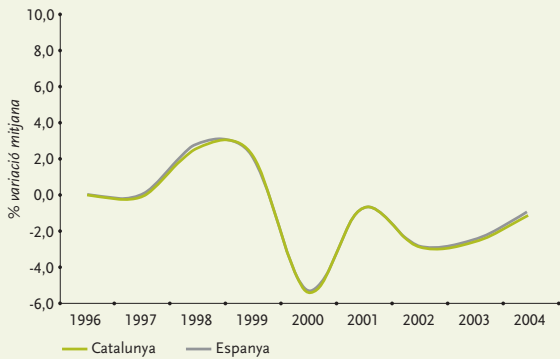

Diferencial Catalunya-Espanya

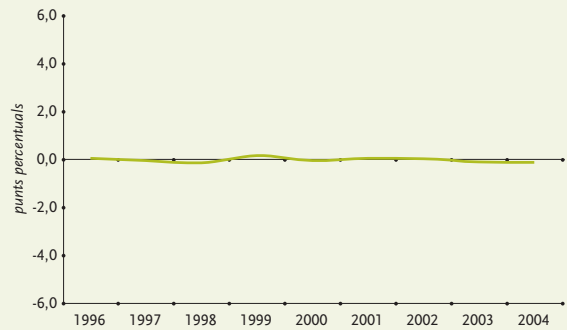

47. Comunicacions

Evolució a Catalunya i Espanya

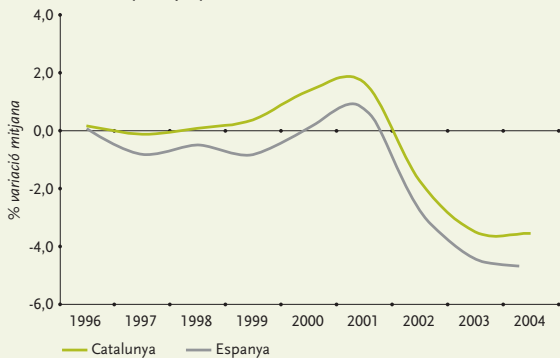

Diferencial Catalunya-Espanya

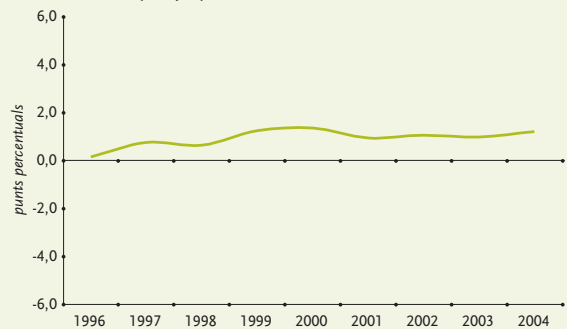

48. Objectes recreatius

Evolució a Catalunya i Espanya

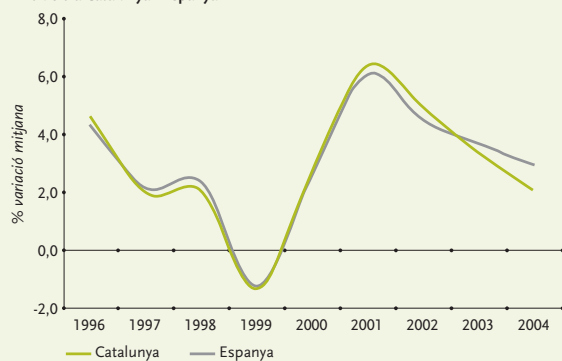

Diferencial Catalunya-Espanya

49. Publicacions

Evolució a Catalunya i Espanya

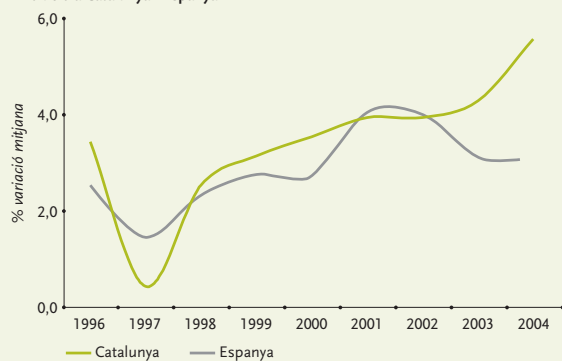

Diferencial Catalunya-Espanya

50. Lleure

Evolució a Catalunya i Espanya

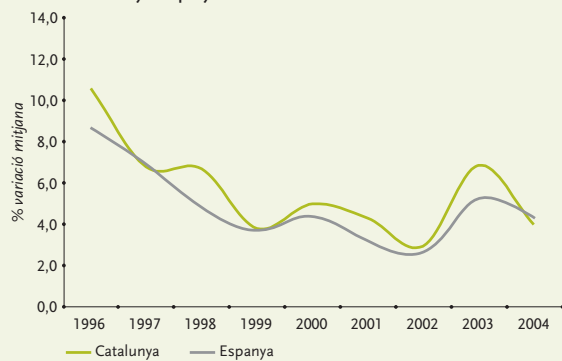

Diferencial Catalunya-Espanya

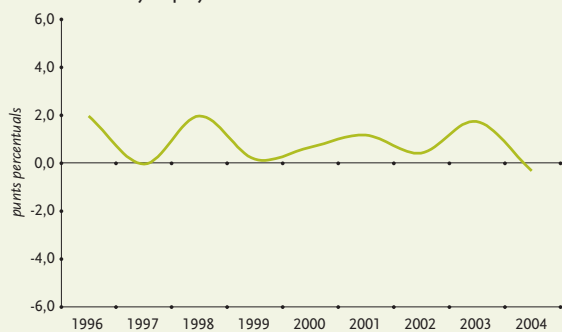

51. Ensenyament infantil i primari

Evolució a Catalunya i Espanya

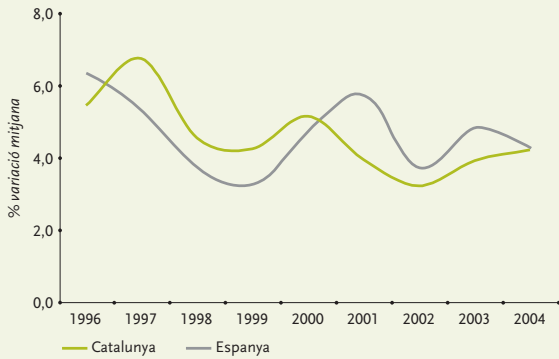

Diferencial Catalunya-Espanya

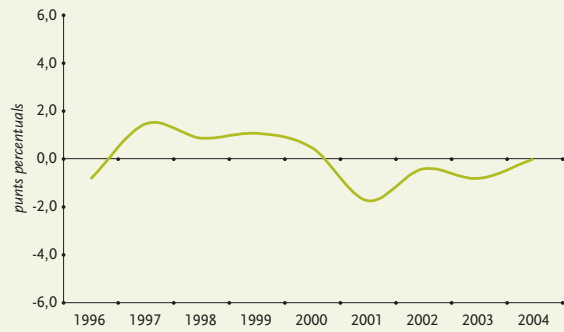

52. Ensenyament secundari

Evolució a Catalunya i Espanya

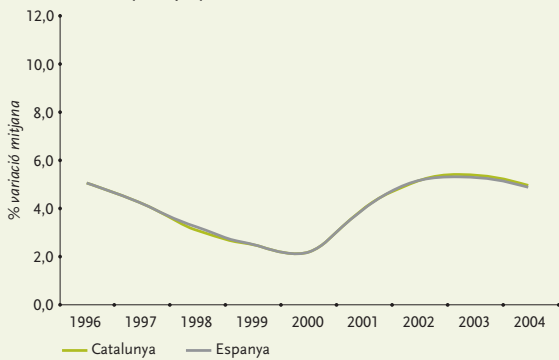

Diferencial Catalunya-Espanya

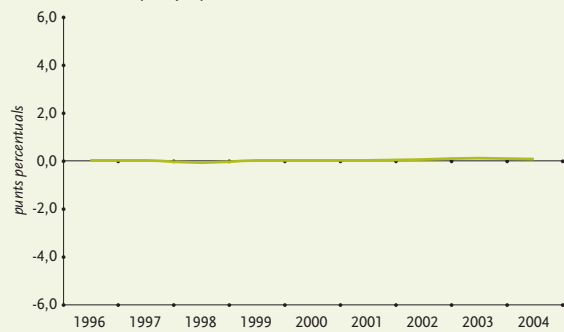

53. Ensenyament universitari

Evolució a Catalunya i Espanya

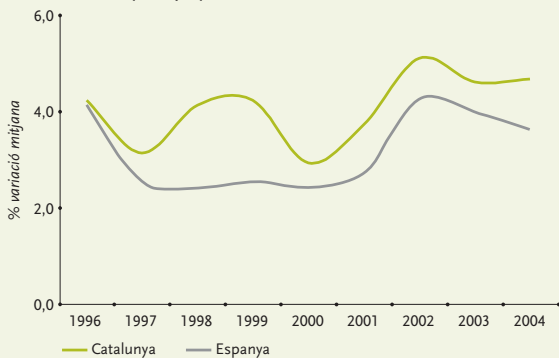

Diferencial Catalunya-Espanya

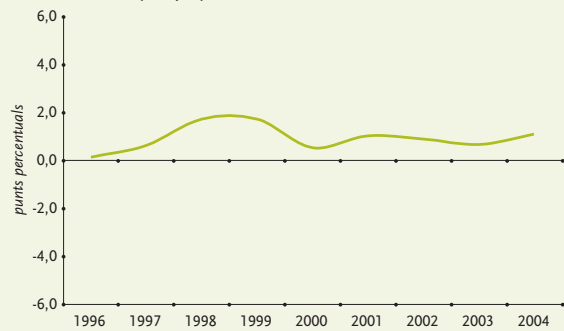

54. Altres ensenyaments

Evolució a Catalunya i Espanya

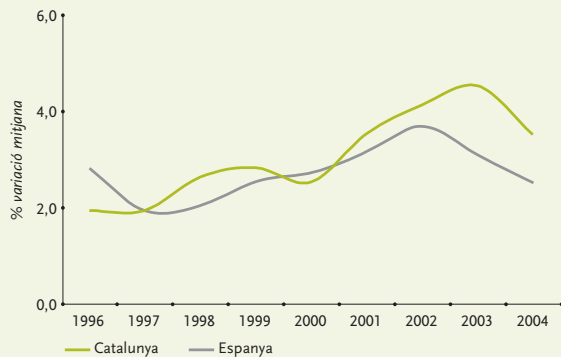

Diferencial Catalunya-Espanya

55. Articles d'ús personal

Evolució a Catalunya i Espanya

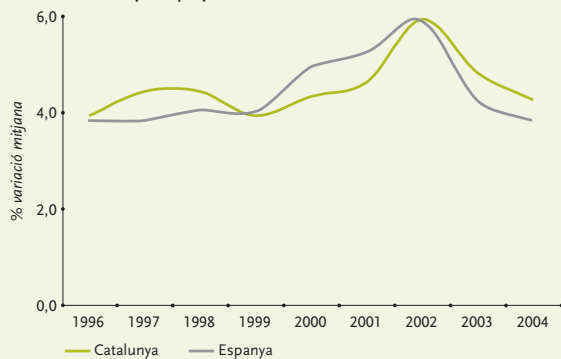

Diferencial Catalunya-Espanya

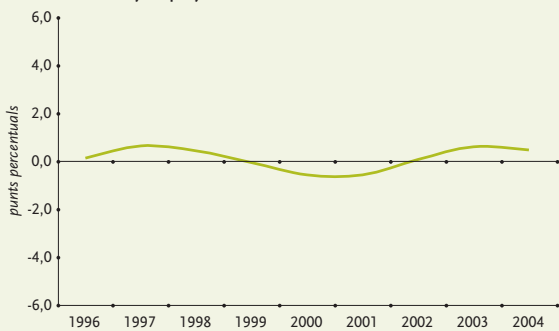

56. Turisme i hoteleria

Evolució a Catalunya i Espanya

Diferencial Catalunya-Espanya

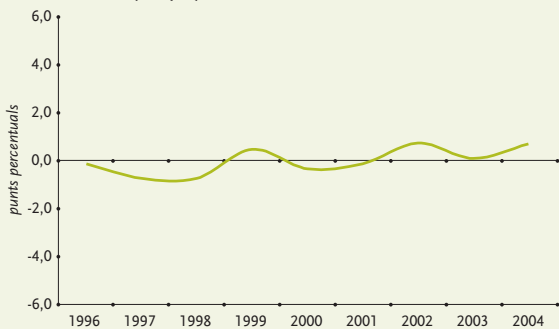

57. Altres béns i serveis

Evolució a Catalunya i Espanya

Diferencial Catalunya-Espanya

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Finances
Direcció General de Programació Econòmica

ISBN 84-393-6969-7

9 788439 369691